

POLUGODIŠNjak za kulturu i društvena pitanja

PODSTRANSKA

revija

Izdavač OGRANAK MATICE HRVATSKE U PODSTRANI

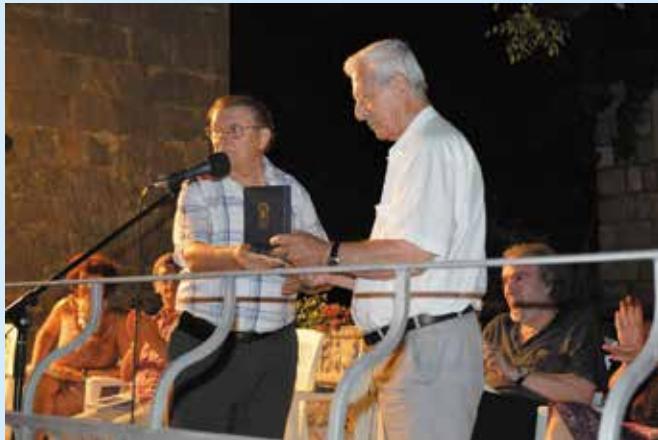
matica hrvatska GODINA XVI - BROJ 34. - PODSTRANA, prosinac 2017.

BESPLATNI PRIMJERAK

Čestit Božić i nova godina

PODSTRANA U SLIKAMA

Predsjednik DHK Đuro Vidmarović uručuje plaketu Dobrojutro more akademiku Veselku Koromanu

Klapa Ankora osvojila je prvo mjesto publike i treće stručnog žirija na festivalu u Omišu

Hodočasnici u Jeruzalemu - misa u Judejskoj pustinji

Polaganje vijenca ubijenim Hrvatima u Škabrnji

Oluja u Podstrani - nastup Miroslava Škore

Požari u Podstrani

buliczeljko5@gmail.com

HOTEL ZA GUME
skladištenje, održavanje, mazanje, pranje

098 429 107

VULAKNIZER
Obrt za usluge **ŽELJKO**

vl. Željko Bulić, Poljička cesta 10, 21312 Podstrana
RADNO VRIJEME: 08.00 - 19.00,
subotom 08.00 - 15.00,
nedjeljom i praznicima ne radimo

SADRŽAJ

80 godina Turističkog društva u Podstrani	4
Splitsko-dalmatinska županija	
u vrhu turističkih regija u zemlji	4
Podstrana na moru	6
Miljenko Žanić – život turizmu	7
Nino Car – živjeti za Podstranu	8
Lucije Artorije Kast	10
Uređenje obalnog područja općine Podstrana od ušća rijeke Žrnovnice	
do sportske lučice u Strožancu (faza II)	12
Prosperitet Podstrane – jedini cilj	14
Svečana sjednica Općinskog vijeća	18
Josip Broz - nije otišao skroz!?	19
Obitelj i Gender ideologija (rodna ideologija)	20
Uredništvo Podtranske revije	22
Hrvatski mir, oprost i sjećanje	22
PERUN - KULTURNI PRILOG	
Pjesnici	1
Pjesnička manifestacija Dobrojutro more 21. put	4
Nikola Martić	5
Oluja u Podstrani	7
Župski zbor Gospe od zdravlja opet u metropoli	7
15. Smotra klapa u Podstrani	8
Sastanak predsjednika ograna MH u Splitsko-dalmatinskoj županiji	9
U Grudama predstavljen rad Matice hrvatske -	
Ogranak Podstrana	10
9 - ča pod Perunom 2017.	10
"Knjiga od očaja" osvrt Anite Martinac	11
Ja sam 6387	12
Plamen riječi, Danice Bartulović	13
Imotski u Udbinim dokumentima	14
Likovna udruga Ante Kaštelančić	14
Ispravak točnog navoda	16
Kralj Artur zapravo je bio rimski centurion Lucije	
Artorije Kast iz Podstrane!?	17
Teze koje su promijenile Europu	18
Detekcija gravitacijskih valova	20
Bo Diddley	21
Šahovski kutak	22
Irski - novi životni početak	23
Kako je Ježurka Ježić volio i branio svoj dom	24
Moja Afrika - putovanje u Zanzibar	25
Hodočašće u Jeruzalem	27
Goli otok - simbol zločina komunističkog terora	28
45 godina od akcije Feniks	30
Prvi Svjetski dan siromašnih	33
Sport u Podstrani	34
Jedriličarski klub Podstrana	35
Perun u planinama	35
Turnir na male branke	37
Uspješno završen 2. Dalmacija Ultra Trail	37
Poljičani kao povijesna	
vojna postrojba na vojnom hodočašću	39
Ponešto o Udrudi umirovljenika	39
Braniteljska udruga Podstrana	40
Naši iseljenici - Mia Leko	41
Javna nabava na hrvatski način	42
Ekološki uzgoj povrća bez kopanja	43
Homeopatski pristup zdravlju	44
Rotarijanci na djelu	45

PODSTRANSKA revija

Osnivač i izdavač:

Ogranak Matice hrvatske u Podstrani

Jurasova 2

Žiro račun MH u Podstrani

HR2425030071100016832

ISSN 1334-2827

Uredništvo:

Dario Radović, Danica Bartulović,

Dražen Vlašić, Ante Šiško,

Zorana Ivanković Buljan, Denis Mrkonjić,

Anamarija Kahrić, Antonio Vrbatović,

Mario Tomasović, Zoran Jurišić, Zlatko Juras

Za fotografije zaslužni:

Zoran Jurišić, Dražen Vlašić, Vlado Vlašić,

Silvija Melić, Nino Car, Davor Grgat,

Anita Martinac, Zorana Ivanković Buljan,

Dario Radović, Mario Tomasović, Stipe Dedić,

Petar Čorić, Vinko Radica, Ivan Tadej

i Zlatko Juras

Fotografija na naslovnici: Siniša Dumičić

Grafička priprema: Neven Marin

Tisak: Dalmacijapapir

Naklada: 1500 primjeraka

Za potpisane tekstove odgovaraju autori,
za nepotpisane uredništvo

80 GODINA TURISTIČKOG DRUŠTVA U PODSTRANI

Piše: Mario Tomasović

Još za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, u rujnu 1908. godine u Poljicima je osnovano Platinarsko-turističko društvo *Mosor*. Iz Podstrane je 1909. godine u Nadzorni odbor izabran don Petar Car, a 1913. godine utemeljen je i Veslački skup za primorski dio Poljica te je pokrenut projekt izrade turističke karte Poljica. Dana 13. ožujka 1930. godine, dakle u novoj državi SHS, društvo je proglašilo područje od ušća rijeke Žrnovnice do Cetine Kupališnom rivijerom, na koju su već tada počeli dolaziti domaći i strani turisti. Turističko društvo u Podstrani osnovano je 1937. godine sa sjedištem u Svetom Martinu.

Dana 27. srpnja 1952., u novoj Jugoslaviji, održana je obnoviteljska skupština Turističkog društva, na kojoj je za prvog predsjednika izabran Jozo Ružić. Nakon nekih manjih

turbulencija u društvu, 1967. godine dobilo je novi naziv Turističko društvo *Podstranska rivijera*. Nadalje je to društvo svake godine vodilo brigu o uređenju plaža i mjesta u cijelini, odvozu otpada iz Podstrane, održavanju zabavnih večeri, izgradnji vodovoda i kanalizacije, telekomunikacijske mreže itd. Izgradnjom velikog turističkog kompleksa *Lav* Podstrani su širom otvorena vrata turističke djelatnosti, koja je danas glavni izvor prihoda velikog dijela našeg stanovništva.

Ove se godine obilježava 80. obljetnica osnivanja Turističkog društva u Podstrani, koje je svojim aktivnostima značajno ubrzalo uređenje mjesta i izgradnju komunalne infrastrukture sve do osnivanja Općine Podstrana. Tada je Općina preuzeila organizaciju svih aktivnosti koje je do 1990. u velikom dijelu vodilo Turističko društvo, ali sa znatno većim sredstvima nego što je to bilo prethodnih godina.

Prvi gosti (turisti) ispred kuće Fabiana Vlašića u Strožancu

SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA U VRHU TURISTIČKIH REGIJA U ZEMLJI

Piše: Zdravka Švenda

Rezultati ovogodišnje turističke sezone učinak su niza pripremnih promidžbenih aktivnosti svih onih koji su uključeni u sektor turizma: od turističkih subjekata, Ministarstva turizma i HTZ-a do cjelokupnog sustava turističkih zajednica i naših inozemnih predstavništava. Još jednom se pokazalo kako je sinergija privatnog i javnog sektora ključ daljnjega jačanja i razvoja turizma kao najpropulzivnije grane hrvatskoga gospodarstva.

Turistička sezona na području srednje Dalmacije opet se pokazala uspješnom. Turizam naše županije, koji karakterizira bogatstvo i atraktivnost turističkih sadržaja na obali, otocima i u Zagori, ove je, 2017. godine zabilježio rekordni broj dolazaka i noćenja. Gledajući ukupna ostvarenja turističkog prometa u pogledu dolazaka turista, udio Splitske rivijere, kojoj i mi pripadamo, nikada nije bio veći. Višegodišnji napor u preobrazbi Splita iz tranzicijskog odredišta u vrhunski europski grad i dalje daju iznimne rezultate, što potvrđuju i ostvarenja u svim segmentima turističkog poslovanja.

Prema navedenim podacima, najveći broj dolazaka tijekom razdoblja od siječnja do rujna ostvario je grad Split, a nakon njega Makarska, Hvar, Baška Voda, Seget, Omiš, Trogir te općina Podstrana, koja se tako našla na osmome mjestu od ukupno 47 općina i gradova u našoj županiji koji imaju osnovane turističke zajednice.

U razdoblju od siječnja do kraja listopada na području općine Podstrana registrirano je 621.735 noćenja i 120.492 dolaska, što je indeks rasta broja noćenja od 23 posto u odnosu na 2016. godinu te rast broja dolazaka u odnosu na 2016. godinu od 15 posto, kad je u istom razdoblju registrirano 503.924 noćenja i 104.425 dolazaka.

Prema strukturi gostiju vidljivo je da su najbrojniji Poljaci, te da za njima slijede gosti iz Njemačke, koji su na drugome mjestu, i gosti iz Velike Britanije, koji su na trećem mjestu, čime smo vrlo zadovoljni budući da su oni prethodnih godina bili na sedmom i devetom mjestu.

Gosti iz Norveške također su ostvarili veliki broj noćenja te se nalaze na četvrtome mjestu. Gosti iz Češke nalaze se na petome mjestu, kao i proteklih godina.

Ozračje gospodarske nesigurnosti i straha od pokretanja novog recesijskog ciklusa, brojni udari na standard građana te povećana porezna opterećenja i slično čimbenici su koji su prijašnjih godina u osjetnoj mjeri determinirali turističku potrošnju na tržištima. Strani su turisti u našu općinu ove godine dolazili iz više od 70 zemalja svijeta, sa svih kontinenata.

Iako se hrvatska turistička promocija posljednjih nekoliko godina

okreće i mnogim novim, rastućim i dalekim tržištima, u statistici i dalje na prvih deset mjesta prevladavaju tradicionalna tržišta, među kojima su i ona čiji su turisti i u svjetskom turizmu poznati kao najveći putnici i potrošači: Njemačka, Francuska, UK i Italija.

Poljacima je Jadran ostao apsolutno najpoželjnije mediteransko odredište, pri čemu je srednja Dalmacija zasigurno najpoželjnije hrvatsko odredište, što potvrđuju i ovogodišnje brojke. Naime, poljsko je tržište time potvrdilo i to da je Poljska i dalje jedno od najuspješnijih i najdinamičnijih europskih gospodarstava.

Blizina tržišta, tradicija, gospodarstvo i plodni resursi koji inače privlače turiste, uz osjećaj sigurnosti koji turisti imaju za vrijeme boravka u turističkom mjestu, pokazali su se i tijekom 2017. godine kao glavni pozitivni faktori, zahvaljujući kojemu su ostvareni pozitivni turistički rezultati stranog prometa. Ovome treba dodati i vjernost turista s najznačajnijih stranih emitivnih tržišta u dosadašnjem razdoblju.

Svojim posjetiteljima tijekom sezone i posezone Splitsko-dalmatinska županija nudi odmor uz puno aktivnosti, s posebnim naglaskom na bicikлизam, vino i gastronomiju u Dalmatinskoj zagori, kulturne sa-

držaje i aktivni odmor na Splitskoj rivijeri, te užitke u šetnji, wellnessu i drugim oblicima relaksiranja na Makarskoj rivijeri i otocima. Pred nama su dani tradicijskih manifestacija na kojima se predstavljaju domaći autohtonji proizvodi i jesenski plodovi, gastronomija, filmski festivalski sadržaji, te niz zabavnih i sportskih manifestacija.

CILJEVI MARKETINŠKE POLITIKE U 2018.

Jedan od glavnih marketinških ciljeva turizma općine Podstrana je produljenje sezone.

U tom smislu nastojimo postići sljedeće:

- promjenu strukture smještaja
- razvoj novih proizvoda (cikloturizam, selektivni oblici turizma: kulturni, gastronomski, ruralni)
- jačanje postojećih proizvoda (obiteljske destinacije, cikloturizam)
- kreiranje brenda
- redefiniranje atrakcija u turističke svrhe
- podizanje kvalitete smještaja
- jačanje sekundarnih tržišta
- edukacija privatnih iznajmljivača i drugih dionika
- inovacije u marketingu i marketinškoj infrastrukturi
- razvoj e-marketinga.

Tabela 3: usporedba dolazaka i noćenja 2017./2016.

Država	Dolasci	Usporedba dolasci	Indeks dolasci	Noćenja	Usporedba noćenja	Indeks noćenja
Poljska	11.598	8.271	140,22	88.082	61.241	143,83
Njemačka	9.008	7.522	119,76	61.263	50.574	121,14
Ujedinjena Kraljevina	7.274	5.985	121,54	41.559	32.658	127,26
Norveška	5.086	4.221	120,49	37.112	28.635	129,60
Češka	4.497	4.235	106,19	33.091	30.350	109,03
Švedska	5.037	5.155	97,71	31.991	30.451	105,06
Slovačka	4.168	4.060	102,66	31.362	28.756	109,06
Hrvatska	9.135	9.451	96,66	29.222	25.843	113,08
Francuska	4.154	3.270	127,03	20.483	14.059	145,69
SAD	6.206	5.230	118,66	20.357	15.552	130,90

S obzirom na ukupno stanje gospodarstva u svijetu i kod nas, predviđanja za 2018. pokazuju:

- Segmenti poput posjeta rodbini i prijateljima relativno su otporni na krizu.
- Sunce i more i dalje su najtraženiji tip odmora.
- Za ljetnih mjeseci zabilježen je pad broja izleta u planine.
- *Value for money* najznačajniji je čimbenik posjećenosti svake destinacije.
- Jači je *booking* preko interneta.
- Organizatori putovanja uspijevaju zadržati svoje pozicije na turističkom tržištu, što je vidljivo u popunjenoći hotela.
- Snažan rast *last minute bookinga*.
- Porast broja dolazaka turista osobnim automobilima.
- Rast interesa za niskotarifne letove.

Limitirajući čimbenik daljnog rasta i razvoja turizma u Podstrani je nedovoljnost dodatnog sadržaja kojima raspolažemo.

U destinaciji je nedostatna i nedovoljno raznovrsna ukupna ponuda, osobito izvan turističke sezone, te je nedovoljno razvijena ponuda selektivnih oblika turizma.

Unatoč deklarativnom opredjeljenju svih turističkih djelatnika za što višu kvalitetu turizma, ostaje činjenica da smo i kao destinacija i kao država, s obzirom na dodatnu ponudu u destinaciji, više okrenuti tržišnom segmentu srednje i niže kupovne moći.

Osnovna strategija pozicioniranja biti brenda sadržajno će se mijenjati. Definirati ćemo i afirmirati šire atributе brenda i afirmirati elemente *lifestylea*, što zahtijeva dodatne napore u definiranju komunikacijske poruke Podstrane kao destinacije s izraženom notom tradicionalnosti, uokvirenim atraktivnim područjem idealnim za aktivni turizam – dijelom općine (Gornja Podstrana) koja se mora pozicionirati kroz ruralni turizam.

U oglašavanju ćemo naglasiti:

- online marketing

- geo-marketing (makroregionalni i mikroregionalni pristup, što znači pozicioniranje Podstrane)
- nastavak online oglašavanja (društveni servisi)
- udruženo oglašavanje
- prezentacije.

Nove direktnе prometne linije jedan su od načina pojačavanja predsezone i posezone, pa se u tom razdoblju očekivao veći broj gostiju u odnosu na prijašnje godine. Gledajući apsolutne pokazatelje, najviše stope rasta ostvarene su sa skandinavskih tržišta i tržišta Velike Britanije.

Sve bolja zrakoplovna povezanost s hrvatskim destinacijama otvara nove mogućnosti za agencije i hotelijere na tržištu.

Zračna luka Split je u rujnu 2017. oborila sve rekorde u broju putnika, pa je tako zabilježila dvomilijuntog putnika već krajem kolovoza, dakle mjesec dana ranije nego lani. Splitska zračna luka je s više od stotinu letova dnevno tijekom sezone povezana izravno s čak 60 zrakoplovnih kompanija koje glavni grad Dalmacije povezuju sa 105 svjetskih destinacija. Splitska zračna luka u proteklih pet godina bilježi kontinuirani porast broja putnika. On se kretao od 1,6 milijuna u 2013. godine do prošlogodišnjeg rekorda od 2,3 milijuna. Prema najavama odlične posezone, do kraja ove godine očekuje se da će u Split sletjeti 2,5 milijuna putnika. Niskotarifni prijevoznici u Splitu su najznačajnija grupacija i oni u Resnik dovedu čak polovinu od ukupnog broja putnika.

Prema dosadašnjim najavama zračnih prijevoznika, trend rasta prometa i putnika, kao i broja zrakoplova, nastavlja se i u posezoni.

U posljednjih je deset godina broj putnika udvostručen. Usporedimo li to sa statističkim podatkom koji govori da se u zračnim lukama promet udvostruči tek tijekom 15 godina, dobivamo još jedan dokaz iznimne uspješnosti ove domaće zračne luke.

PODSTRANA na moru

Piše: Zoran Jurišić

Prema počeci turizma u Podstrani sežu još u prvu polovinu dvadesetog stoljeća, ozbiljnije bavljenje turizmom na ovom području počelo je tek početkom šezdesetih godina. Nakon izgradnje Jadranske magistrale i gradnje kuća uz obalu Podstranjeni su se počeli baviti turizmom kao dodatnim izvorom prihoda. O tim vremenima kazat će nam ponešto Vlado Vlašić, poznavatelj turističkih prilika, koji je jedno vrijeme bio i tajnik Turističkog društva Podstrana.

– Turizam se u Podstrani počeo razvijati nakon Drugog svjetskog rata, najprije preko ferijalnih saveza bivše države. Uglavnom su to bili mlađi ljudi sa šatorima, koje su postavljali na iznajmljenim površinama uz more, a potom su, u skladu s tadašnjom politikom, pojedina poduzeća i gradovi kupovali ili unajmljivali kuće u Podstrani u kojima su ljetovali radnici. Na području Podstrane bilo je desetak takvih odmarališta i održala su se sve do devedesetih godina. Strani individualni gosti počeli su dolaziti šezdesetih godina, a vrhunac je uslijedio sedamdesetih i početkom osamdesetih godina. Ti strani gosti bili su uglavnom iz Njemačke, Austrije, Italije, ali i iz drugih zemalja, jer je standard u tim europskim državama omogućavao tamošnjim radnicima, koji su većinom bili pripadnici srednje klase, da ljetuju na Jadranu.

Kako su mještani Podstrane prihvatali turizam?

– Mještani su vidjeli da bi bilo dobro te turiste smjestiti u svojim kućama i ponešto zaraditi. Da se razumijemo, naši mještani nisu puno vjerovali u turizam. Poljoprivreda je bila sigurnija i prihod od nje bio je značajan. Mještani su od poljoprivrede ponovno izgradili spaljene kuće nakon Drugog svjetskog rata, čak su u njih uveli cijevi za vodu i

prije nego što je izgrađen vodovod. Moram posebno spomenuti jednog čovjeka, vizionara Tonija Luketu, koji je u tim vremenima, kad nitko nije vjerovao u turizam, govorio: „Turizam, čistoća mora i sela, to će vam biti perspektiva.“ Osim njega, turizam su razvijali entuzijasti: pokojni Tonći Marčić, pokojni Davor Juras, Miljenko Žanić, pokojni Fabjan Perišić. U vrijeme kad je Fabjan bio predsjednik, ja sam bio tajnik društva.

Kakvi su bili prohtjevi tadašnjih turista u odnosu na današnje?

– Turisti su tada bili skromni. Nije bilo pretjeranih zahtjeva, jer to su uglavnom bili radnici koji bi dolazili na ljetovanje petnaestak dana. Danas je razlika ogromna. Promijenio se mentalitet gostiju, ali, nažalost, ne i mentalitet Podstranjana. Oni još uvijek misle da mogu malo ulagati, a puno zaraditi. Kako protumačiti da Općina Podstrana, koja bi trebala imati vlast na ovih pet, šest kilometara obale, ne može sama odlučiti kako će se urediti plaža, kako

će raspolagati pomorskim dobrom, jer županijski birokrati svojim propisima i odlukama sprječavaju da ta obala bude nama na ponos, a turistima na uživanje?

Što bi, po vašem mišljenju, prvo trebala učiniti naša Općina, a s njom i Turistička zajednica Podstrane?

– Danas se sa svojim nebulozama javljaju nekakve udruge koje propagiraju „prirodno“, a to znači prljavo, neuređeno, puno lažine i smeća. To je za njih prirodno. Mora se znati da ne živimo u vremenu otprije sto godina. Tako i plaža otprije sto godina nije plaža kakva nama treba danas. Nama treba plaža s parkirnim mjestima, na koju će turisti doći automobilima, sa sadržajima koji trebaju turistima. Ne treba izmisljati toplu vodu, nego samo vidjeti što rade drugi. Prvo, mora se dobiti novac iz EU-a, pa napraviti tri izlaza na more, recimo, nasuti kocke gdje će se parkirati auti, pa onda produžiti kupalište uz sanitarne čvorove i ugostiteljske sadržaje, pa i postaviti

Mitska "Ženska pravda"

pozornice za glazbene i kulturne sadržaje. Jer Podstrana je na moru, ali nema pristup moru. Danas mještani koji se bave turizmom iznad magistrale, pa i naši mještani, ne mogu doći do mora, jer su oni čije su kuće uz plažu usurpirali pomorsko dobro, svojataju plažu ispred svojih kuća i nikome ne dopuštaju pristup. Tako se ne može ozbiljno baviti turizmom. Bez ozbiljnog ulaganja nema napretka ni u čemu, a pogotovo ne u turizmu.

Miljenko Žanić – život turizmu

Piše: Silvija Melić

Uredništvo *Podstranske revije* dosjetilo se da tema ovoga broja bude turizam, pa smo u sklopu teme odlučili predstaviti turističke djelatnike iz različitih dijelova naše Podstrane. U redcima koji slijede upoznat ćete se s mještanimi koji su se među prvima počeli baviti ovom djelatnošću. Obitelj Miljenka Žanića zasigurno je zaslужila da im damo prostora kad je riječ o turizmu, jer su oni među prvima u našem mjestu počeli s iznajmljivanjem. Razgovarali smo s „glavom“ obitelji Žanić, 85-godišnjakom Miljenkom Žanićem, koji nam je kazao

nešto više o počecima turizma i njegovu razvoju. Sve je počelo šezdesetih godina prošlog stoljeća...

– Turizmom sam se počeo baviti 1963. godine. Naime, moja je obitelj krajem pedesetih godina izgradila kuću uz more. Uselili smo se u nju 1959. te smo odlučili osposobiti nekoliko soba za iznajmljivanje. Tada ovdje nije bilo vodovoda, ali imali smo gustirnu s hidroforom, tako da smo imali vode. U dvorištu je bila špina s tušem i jedan zahod u kući. Gosti su čekali u redu kako bi ujutru obavili nuždu. Čak smo gostima napisali da u kući imamo i toplu vodu. Prvi gosti bili su Nijemci, i nisu bili zahtjevnici kao današnji turisti. Bilo

im je važno druženje, zabave koje su trajale do dugo u noć.

Kad usporedite današnji turizam s nekadašnjim, koje su razlike?

– Danas se odvija drugačiji turizam. Imamo još nekih starih gostiju, sada nam čak i njihova djeca dolaze

Miljenko za gradelama

Na terasi s gostima

ze s obiteljima. Danas je turizam tranzitniji, pa u naš pansion dolaze gosti iz Kine, Indije, Koreje, Japana, Amerike... Moram priznati da su gosti danas zahtjevniji, stalno nešto traže i morate udovoljiti svim zahtjevima, jer gost je uvijek u pravu. Danas su se pojavile i društvene mreže, gdje se sve komentira, tako da se i na to mora paziti. Prije je gostima bilo najvažnije uživati i zabavljati se, nije bilo mobitela, interneta. Svi su razgovarali, pjevali, plesali i jeli, i to su bila divna druženja i uspomene kojih se i dandanas rado prisjećamo.

Kako ste se vi odlučili posvetiti se turizmu?

– Ja sam u Splitu završio srednju Ekonomsku školu, zaposlio sam se u splitskoj Luci u skladištu te sam upisao Pravni fakultet. Stjecajem životnih okolnosti, život me je odveo na drugu stranu. Nisam htio ući

u Partiju. Moj stariji brat Ante bio je partizan, umro je u 33. godini te mi je na smrti savjetovao da nikamo ne idem. I ja sam ga poslušao. Bio sam pod stalnim pritiskom, napustio sam posao i zaposlio se u Turističkom birou Općine Podstrana. Godine 1971. prešao sam u hotel *Kairos*, današnji *Le Meridien Lav*, i radio sam kao organizator nabave. Tu sam radio sve do 1992., kada sam nakon prometne nesreće bio primoran otići u mirovinu.

Što bi se, po vašem mišljenju, moglo učiniti da se turizam u Podstrani digne na još višu razinu?

– O tome bi se moglo dosta govoriti. Podstrana je prekrasna i ima sve predispozicije da bude još bolja. Turizam u našem mjestu ima velike mogućnosti razvoja, a tu se ne smije misliti samo na obalni dio, jer tu je i brdo Perun, koje je veli-

ko bogatstvo. Trebalo bi napraviti žičare, jednu u Strožancu i drugu u Svetom Martinu. Atrakcija bi bili i restorani na brdu, što bi zasigurno privlačilo brojne turiste, a trebalo bi tamo otvoriti i neke trgovine, gdje bi planinari mogli kupiti boce vode. Pogled s Peruna je veličanstven i šteta je to ne iskoristiti. Turizam se ne smije bazirati samo na ljetnim mjesecima, nego se mora raditi na turizmu koji bi trajao cijelu godinu. Tu je i prekrasna Gornja Podstrana, koja krije velike potencijale. Ja sam jedan od prvih koji je obnovio staru kuću, te se danas moja obitelj, osim u postojećem pansionu, bavi i iznajmljivanjem kuće za odmor. Trebalo bi osposobiti vodovod i kanalizaciju u selu, jer vatrogasne cisterne ljeti ne mogu napojiti cijelo mjesto.

NINO CAR – ŽIVJETI ZA PODSTRANU

Piše: Zoran Jurišić

Nino Car, dugogodišnji turistički radnik, živi u Svetom Martinu, gdje je njegova obitelj izgradila obiteljsku kuću i objekt za turizam. S njim smo raz-

govarali o tome kakav je turizam nekad bio i kako je danas baviti se time.

– Moj otac Ivan Car počeo se baviti turizmom 1960. godine. Te je godine otvorena Jadranska magistrala i kod nas su došli prvi gosti.

Tada im je trebala viza za Jugoslaviju. Kuća je izgrađena 1953. godine i bila je prva s kupaonicom u Podstrani. Imala je bunar i pumpu, te WC u kući. Prvi gosti bili su Austrijanci. U početku su se turisti hranili kod nas, i tako je bilo do 1970. godine, a nakon toga smo samo iznajmljivali sobe. Imali smo tri sobe i mogle su primiti tri obitelji, a oni su koristili kuhinju te kamin u dvorištu. Austrijanci su dolazili sve do 1990. godine, a danas nam dolaze uglavnom gosti iz Slovačke i Poljske.

Možete li usporediti današnje goste s nekadašnjima?

– Stari gosti bili su manjih prohtjeva i veće platežne moći. Nekada su turisti čekali u restoranima *Pitomcija* i *Javor* kad će se oslobiti stol. Današnji se gosti hrane pizzama u fast foodu. Nemam ništa protiv današnjih gostiju, znam da se vremena mijenjaju, ali ponosan sam što sam uspio sačuvati goste koji dolaze kod mene već 57 godina. Ove godine došla je obitelj s četiri generacije, bilo ih je šesnaest. Baka, kćeri, sinovi, nevjeste, unuci i praunuci. Pozvao sam predstavnike TZ-a Podstrana da nam se pridruže na svečanom ručku, no vjerojatno su imali drugog važnijeg posla pa nisu došli. Žao mi je, jer ta se priča mogla iskoristiti za reklamu turizma u Podstrani.

Turizam je u Podstrani glavna gospodarska grana. Što bi, po vašem mišljenju, trebalo učiniti da se digne na još višu razinu?

– Prije svega, treba ukinuti ovakve ribarske večeri jer na njih turisti ne dolaze. Dođu mještani, ali nema turista. Nema ni animatora. Recimo, Ivica Car Muva ima agenciju preko koje brodove puni gostima. Da nema njih, ne bi bilo nikakve atrakcije za turiste. Gosti nemaju kamo ići. U fast foodovima ima čevapčića i piletine, ali nema gavuna i gricca. A znam da turisti to traže, jer piletinu imaju i kod kuće. Na moru nema ribe. Nema suvenirnice, nema se gdje kupiti razglednica, a kamoli neki lokalni suvenir.

Kako produžiti turističku sezonu?

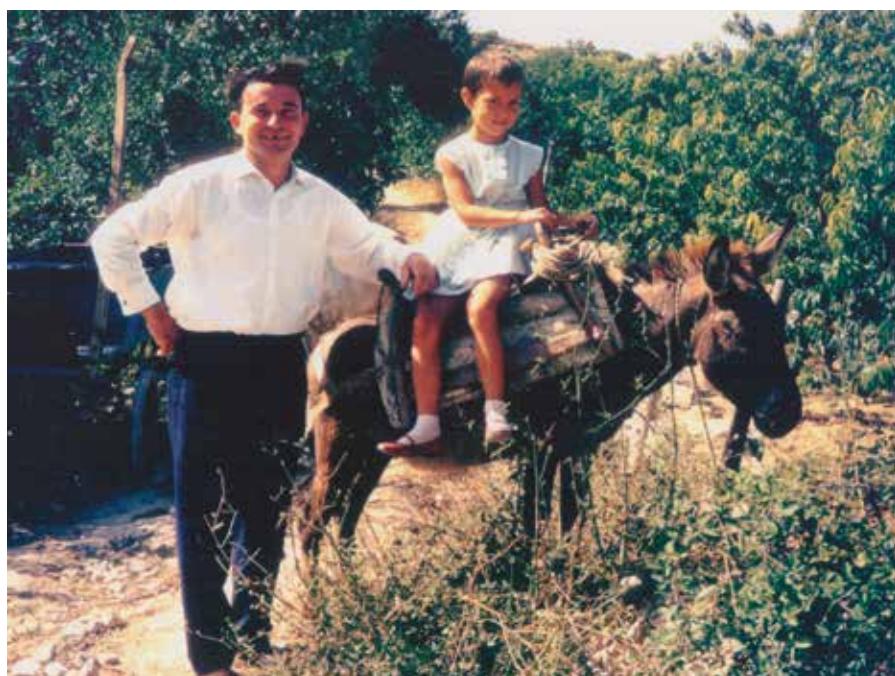
– Sezona traje do listopada, i plaža se više ne čisti niti održava. Kako će se onda sezona produžiti? Još jedna stvar: nema zabrane gradnje u ljetnim mjesecima. Nisu sada apartmani samo uz more, ima ih do periferije Podstrane. A strojevi bruje i tjeraju goste. U Gornjoj Podstrani ovog je ljeta dnevna potražnja za vodom bila deset cisterni, a vozile su četiri. Samo u Gornjoj Podstrani sad ima 14 bazena, ljudi su se posvetili turizmu, a nema ni vode ni kanalizaci-

Stari mul u Svetom Martinu

1962.g. - braća Tonči, Nino i Ivo te gošće iz Austrije Stefi i Helga

Ivo Car i gošća Ursula Tichler na magarcu

zaciјe. Ondje kod Banića skuplja se smeće. Gore Čistoća ne ide, a smeće se odvozi tri puta u tjednu. U ljetnim mjesecima smeće se mora odvoziti nekoliko puta na dan, jer toliko je otpada. Na plaži su kante za smeće premale, pa i komunalci se žale na njih. Trebalo bi postaviti kante od sto litara, jer onda se smeće ne bi rasipalo po plaži. A reciklažu ne treba spominjati, sve na kraju završi u jednom kontejneru. Pa onda problem sa psima... Postoje oznake, ali nitko ih se ne pridržava. Evo ovdje kod mene svaka kuća ima psa. I samo ga pusti na plažu. Tijekom ljetnih gužvi komunalni bi inspektori trebali svaki dan izići na plažu i vidjeti zašto nema kemijskog WC-a, zašto nema kabina za presvlačenje, zašto ne rade tuševi. Postavljen je tuš na plaćanje, a nije spojen na vodu. Ljudi ubacuju kovanice, a nema vode. Da dalje ne navodim.

Dakle, dosta je primjedbi s vaše strane?

– Da. Što je, na primjer, sa svojatanjem plaže? Pojedinci su doslovno usurpirali plažu, po onom, ja sam platio, tko mi što može. Ležaljke se navečer moraju pokupiti i ujutro staviti samo one koje će gost koristiti. A ne na plažu raširiti pedeset ležaljki, da ne može proći ni pješak, ni bicikl, ni kolica. Jer, u globalu sezona može biti uspješna, rekordna, ali tek puno sitnica čini uspješnu turističku sezonu. Upravo su te sitnice važne i one su presudne hoće li gost biti zadovoljan smještajem i hoće li se vratiti u Podstranu.

Nadajmo se da će se problemi na koje upozoravate riješiti barem do početka iduće sezone, ako već ne postoji želja da Podstrana bude turističko mjesto tijekom čitave godine.

LUCIJE ARTORIJE KAST

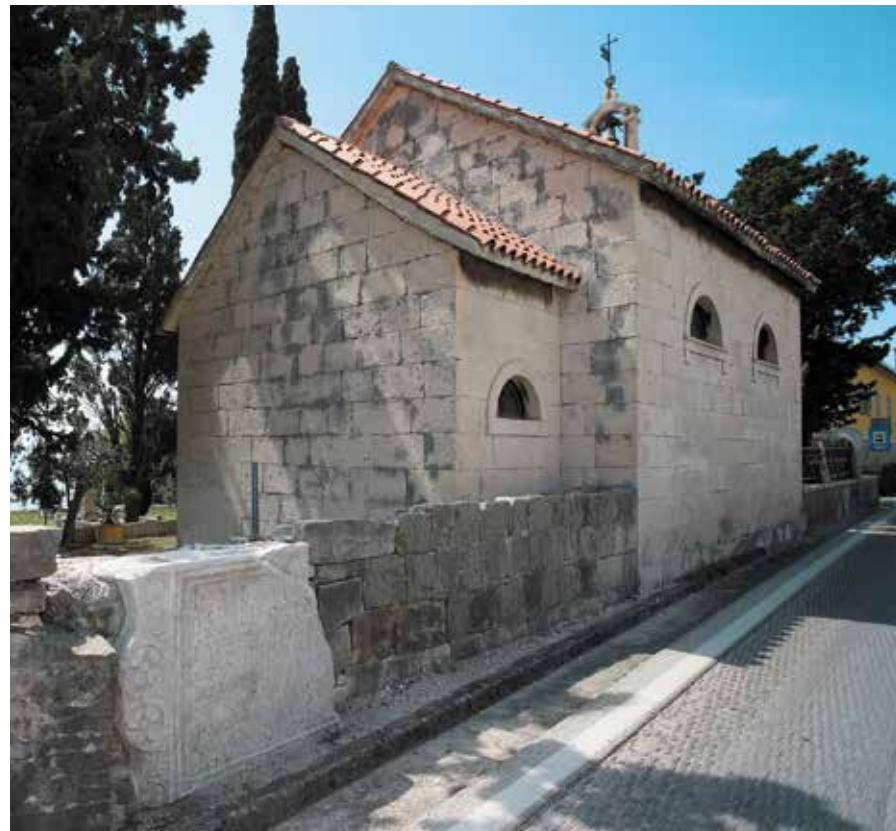
iskoristiva platforma kreiranja vrijedne destinacijske ikone Podstrane

Piše: Prof. dr. sc. Neven Šerić

Destinacijska ikona je prepoznatljivo i iskoristivo obilježje koje pridonosi različitosti, konkurentnosti i privlačnosti turističkog mjesta. Nekada su se kao destinacijske ikone prakticirali isključivo relevantni povijesni artefakti, prepoznatljivi krajobrazni areali i sl. Turizam trećeg tisućljeća bitno se promjenio. Turiste sve više privlače destinacijske ikone koje se temelje na mitovima i legendama. Na destinaci-

jama na kojima se u destinacijskim ikonama marketinški opredmećuju mitovi i legende prihodi i lokalno gospodarstvo rastu, a turistički posjet poprima cijelogodišnje obilježje. Turistički posebno vrijedna destinacijska ikona ima svoje ishodište u povijesti i kulturi, ali se često transformira prema mitovima i legendama s kojima je moguće argumentirati poveznice.

Primijenjeni marketing specijaliziranih destinacijskih proizvoda često se u praksi temelji na legendama i pričama, posebice danas kada svi turistički sadržaji mističnog prizvuka privlače imućniju turističku klijentelu, koja Dalmaciju primarno ne odabire radi kupanja i sunčanja. Podstrana, i u ekološkom kontekstu očuvana destinacija na prostoru povijesne Poljičke republike, premda bogata potencijalnim destinacijskim ikonama, sustavno ni jednu od njih još nije razvila ni pozicionirala na globalnom turističkom tržištu. Turističko opredmećenje priče vezane uz Lucija Artorija Kasta rezultat je entuzijazma male skupine ljudi i njihove ljubavi prema Podstrani. Lucije Artorije Kast i sve ono što se marketinški može nadovezati na tu povijesnu priču nedvojbeno predstavlja turistički vrlo vrijedan potencijalni

Priča o kralju Arturu može Podstranu pretvoriti u svjetsku turističku destinaciju

resurs, a u prilog toj tezi mogu poslužiti primjeri poveznica Edinburga i Cornwalla s kraljem Arturom.

Predstavnici Podstrane trebaju odlučiti što žele. Samo još jedan povijesni detalj u vrijednom mozaiku Podstrane, ili transformaciju tog detalja u marketinški iskoristivu destinacijsku ikonu na temelju koje je moguće razvoj originalnih turističkih proizvoda i usluga i cijelogodišnji turistički posjet. Za prvi scenarij dostačni su povjesničari, no za ovaj drugi marketinški stručnjaci.

Polazna promišljanja

Staro rimsко naselje nalazilo se na području Stare Podstrane i bilo je opasano bedemima čiji su ostaci sačuvani u ogradnim zidovima groblja današnje crkve sv. Martina. Iste one crkve u čijoj je blizini 839. godine potpisani prvi hrvatski mirovni sporazum *Mare nostrum* između hrvatskoga kneza Mislava i mletačkog dužda Petra Tradonika. No, destinacijsku ikonu je potrebno uže fokusirati. Stotinu i pedeset godina poslije Isusova rođenja Balkanski poluotok bio je sastavnicom Rimskog Carstva. Ishodiste iskoristive marketinške priče su današnji Lokvičići, gdje se rodio Lucije Artorije Kast, koji biva odveden u sužanjstvo i „izgrađen“ u sposobnog ratnika. Povjesne zabilješke o bitkama koje je predvodio još su za njegove vojne službe stvorile legendu o ratniku koji se na kraju vojne karijere vratio kao prokurator u svoju Podstranu. Moguće je da je njegov povratak imao reperkusije i na Poljički statut. Povjesničarima za istraživanje, marketingašima za implementaciju u turističku priču. U svakom slučaju, povjesni tragovi L.A. Kasta i njegove poveznice s Podstranom relevantan su argument globalno prepoznatljive destinacijske ikone. Nastavno na te činjenice i marketinški iskoristive poveznice L.A. Kasta s legendarnim kraljem Arturom, je li primjeren na ovoj platformi kreirati iskoristivu destinacijsku ikonu Podstrane? Argumentacija za to su spomenuti slučajevi Edinburgha i Cornwalla

Benchmarking

Jedna od destinacijskih ikona grada Edinburgha je kralj Artur, na temelju legende da potječe iz plemena

Votadini (Goddodin) koje je tada živjelo na tom prostoru. Istovremeno, vjerojatnijom lokacijom okruglog stola kralja Artura smatra se rimski amfiteatar u Chesteru, gradu u engleskoj pokrajini Cheshire. Povjesničari i arheolozi tvrde da Arturov dvorac Camelot nije namjenski izgrađena utvrda, nego da se Artur sa svojim vitezovima koristio ostacima rimske utvrde, uključujući i spomenutu amfiteatar u Chesteru. Poveznica obje priče je podrijetlo kralja Artura – nekadašnji rimski general koji je nakon povlačenja Rimljana ostao živjeti na prostoru Britanije. Grad Chester, bez obzira na nedokazane činjenice da je u spomenutom rimskom amfiteatru bio okrugli stol kralja Artura, svoju priču koristi kao atraktivan turistički mamac na cijelogodišnjoj razini. S druge strane, Edinburgh priča priču o plemenu s njihova prostora iz kojega potječe kralj Artur, premda i jedni i drugi spominju njegovo prethodno službovanje u rimskim legijama. L.A. Kast pokopan je u Podstrani i ta je činjenica marketinški relevantan argument da kralj Artur postane destinacijska ikona i ove hrvatske destinacije.

Cornwall, mjesto na jugozapadu Velike Britanije, odnosno ostaci nekadašnjega dvorca Tintagel, turistički se promoviraju kao rodno mjesto kralja Artura, a Slaughterbridge lokacijom njegove smrti. Marketinška potpora toj turističkoj priči je i muzejski postav posvećen kralju Arturu. Priča svakodnevno privlači mnoštvo turista premda nema nikakvih dokaza da je Artur ikada stolovao baš u Cornwllu, a još manje da je tu pokopan. Čitava marketinška priča kreirana je na te-

melju ruševina nekadašnjeg dvorca i pronađene ploče s nejasnim natpisom na latinskom jeziku. U Podstrani je pronađena autentična ploča koja L.A. Kasta, odnosno legendu o kralju Arturu, povezuje s ovom hrvatskom destinacijom. U konačnici, na to su prvi ukazali engleski povjesničari.

Zaključno

Lokalno stanovništvo Podstrane nedovoljno je upoznato i s činjenicama vezanim uz život Lucija Artorija Kasta pa poveznice s mitom o kralju Arturu stvaraju još veću zabunu. Platforma razvoja privlačne destinacijske ikone je više nego iskoristiva, naravno pod uvjetom da se Artorija Lucija Kasta ostavi povjesničarima, a kralja Artura ponudi turistima kroz spektar specijaliziranih turističkih proizvoda i usluga temeljenih na toj priči. Za početak potrebno je i dodatno educirati lokalno stanovništvo o širokim mogućnostima turističke valorizacije mita i legende o kralju Arturu. Recentna istraživanja ukazuju na to da kreiranje destinacijske ikone na temelju relevantnih arheoloških artefakata privlači tek jedan uži turistički segment. Destinacijske ikone kreirane na mitovima i legendama, koje k tome imaju i odredene povjesne poveznice, privlače veći broj turističkih segmenata. Kvalitetan smještaj i autohtona gastronomска ponuda u Podstrani već postoj <https://www.vecernji.hr/media/img/7c/34/4117c20ab8b52b4d1f10.jpeg>. Ostatak priče o turističkom uzletu Podstrane bit će zabilježen u statistikama. No, treba se odlučiti i priču u marketinškom smislu konačno pomaknuti s mrtve točke.

UREĐENJE OBALNOG PODRUČJA OPĆINE PODSTRANA OD UŠĆA RIJEKE ŽRNOVNICE DO SPORTSKE LUČICE U STROŽANCU (FAZA II)

Tekst: Danira Zanki

Projekt uređenja obale trenutno je najznačajniji projekt Općine Podstrana – strateški projekt kojemu je cilj unaprjeđenje postojeće turističke infrastrukture, odnosno uređenje postojećih plaža, koje u ovom trenutku nisu infrastrukturno adekvatno opremljene, te kao takve ne zadovoljavaju potrebe razvoja Podstrane kao prepoznatljive i atraktivne turističke destinacije. Navedenim projektom obuhvaćeno je uređenje i rekonstrukcija obalne crte (plaža i obalnih konstrukcija), izgradnja dužobalne šetnice, izgradnja objekata u funkciji plaže i šetnice, izgradnja i rekonstrukcija pristupnih kolničkih i kolničko-pješačkih prometnica i pješačkih staza od glavne kolničke longitudinalne prometnice naselja prema obali i izvedba novih infrastrukturnih objekata. Projekt izgradnje plaže od ušća rijeke Žrnovnice do hotela *Lav*

sastoji se od dva dijela, koja su građevinskom dozvolom definirana kao faza I, koja obuhvaća plažu koja se proteže od sportske lučice Strožanac do hotela *Lav*, te faza II, koja se proteže od ušća rijeke Žrnovnice do sportske lučice u Strožancu (tzv. plaža Malo blato). Lokacija projekta atraktivno je obalno područje s impresivnim vizurama u kojima se sljubljuju blage padine Mosora s morskom pučinom te ostavljaju dojam idealne lokacije za godišnji odmor.

Prostor obuhvata faze II zauzima ukupnu površinu od 34.357,81 m², od čega se 15.627,30 m² odnosi na kopneni dio. Obuhvat je uzdužno podijeljen dužobalnom šetnicom u dvije zone: zona parka i rekreacije i zona pješačanih plaža. Koncept projektnog rješenja nastoji integrirati različite sadržaje na način da omogući nesmetanu vizualnu i fizičku komunikaciju između pojedinih zona, a da pritom diferencijacija sadržaja ostaje jasna.

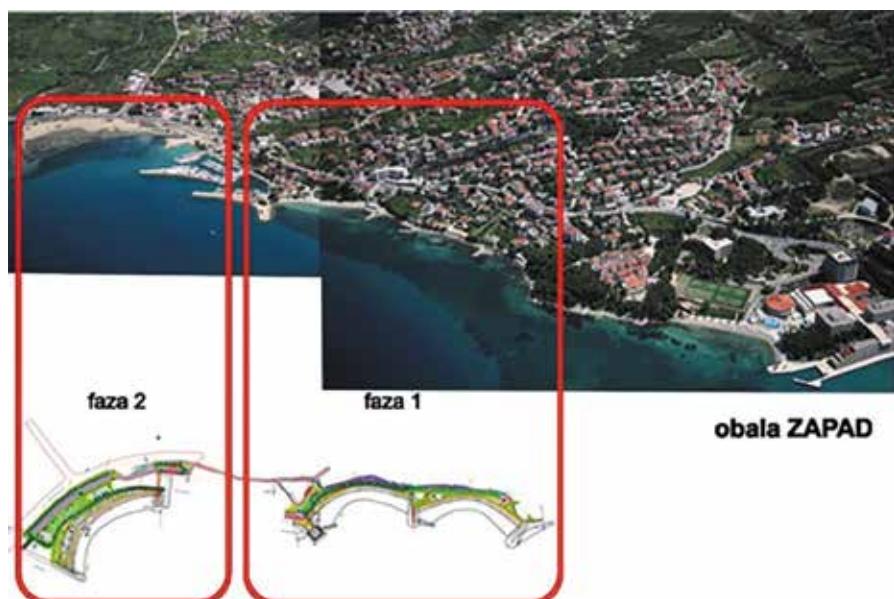
Projektom je predviđena izgradnja parkirališta, zelene površine te ugostiteljsko-turističkih objekata, igrališta za odbojku na pijesku, boćališta, javnog WC-a i svlačionice. U sklopu uređenja plaže predviđen je i dio plaže prilagođen osobama sa smanjenom pokretljivošću. U središnjem dijelu obalnog pojasa nalazi se biciklistička staza, suvremena javna rasvjeta i dužobalna šetnica. Projektnim rješenjem definiran je kontakt dužobalne šetnice i stabilizirajućih pera koji, osim svoje utilitarne funkcije, služe i kao nastavci obalne šetnice s pogledom na morske vizure. Otvaranjem vizura, projektiranjem jasnih i kontinuiranih pješačkih pravaca, te uvođenjem javnih sadržaja podiže se razina kvalitete i ugodnosti boravka pješaka kao glavnih korisnika prostora. Projekt je ujedno razvojni i infrastrukturni, te se nadamo da će ga naši mještani prepoznati kroz unaprjeđenje turizma i mogućnost svakodnevnog obiteljskog druženja na tom prostoru tijekom cijele godine.

Korištenje zelenih/eko tehnologija

S obzirom na to da predloženi projekt predstavlja kapitalno ulaganje u izgradnju plaže kao javne turističke infrastrukture, cjelokupna konцепцијa projekta izrađena je u skladu s pozitivnim zakonskim propisima u pogledu zaštite i očuvanja okoliša, te će trajni utjecaj zahvata na okoliš biti pozitivan. U pogledu tehnologija koje će se primjenjivati, a uvezvi u obzir da su predmet ulaganja građevinski radovi na izgradnji plaže, potrebno je istaknuti da će se višak postojećeg kamenog materijala prenamijeniti, odnosno sačuvat će se i iskoristiti za druge predviđene radove, koji uključuju i izgradnju zaštitnog kamenog nasipa na plažama. Također, postaje obrađeno žalo koristit će se pri uređenju plaža tako što će biti razastirano iznad drobljenca.

Hortikulturno uređenje

Hortikulturnim oplemenjivanjem prostora osigurat će se dovoljno hlađa uz plažu, šetnicu i ugostiteljske objekte, čime će se ostvariti funkcionalnost i estetsku vrijednost projekta.

onalna komponenta, a s druge strane zadovoljiti će se i estetska komponenta stvaranjem atraktivne vizure s kopna i s mora. Odabir hortikulturnih sorti, tradicionalno prisutnih na mediteranskim područjima, osigurava jednostavnost održavanja, otpornost na blizinu mora i vremenske uvjete. Ukupna površina ozelenjenih površina u fazi II projekta iznosi 6250 m².

Financiranje projekta

Nakon ishodenja potrebne prostornoplanske dokumentacije i provedenog postupka javne nabave radi odabira izvođača radova, započela je i realizacija projekta. Radovi su privremeno obustavljeni zbog početka turističke sezone 15. lipnja 2017. te su nastavljeni u rujnu. Konačan završetak radova očekuje se do početka sljedeće turističke sezone. Projekt uključuje građevinsko-obrtničke radove, izgradnju vodovoda i kanalizacije, pomorske građevine, građevinsko-prometne radove, krajobrazno uređenje zelenih površina, elektroinstalacije i regulaciju ušća bujica. Ukupna je vrijednost projekta 18,6 milijuna kuna s PDV-om, a financirat će se iz proračuna Općine Podstrana, Ministarstva turizma, Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Hrvatskih voda, Splitsko-dalmatinske županije, Urbane aglomeracije grada Splita i dr. Rezultat je to brojnih prijava projekta na sve natječaje u kojima je Općina Podstrana mogla biti prijavitelj, a uređenje plaže bilo je prihvativljiv trošak.

Utjecaj projekta na produljenje turističke sezone i na širu zajednicu

Ovim zahvatom nastoji se, cjelovitim i kvalitetnim pristupom uređenju i oblikovanju, graditi suvremena slika općine Podstrana. Postojeće, neplanski građene plaže, pera i privezišta povezati će se u krajobrazno osmišljenu cjelinu, što će pridonijeti poboljšanoj funkcionalnosti prostora te boljoj vizualnoj percepciji i prepoznatljivosti područja općine. Realizacijom ulaganja osigurat će se iznimno kvalitetna javna turistička infrastruktura, koja će poboljšati kvalitetu i sadržaj turističkog proizvoda

te potaknuti rast turističke potrošnje na području općine.

Glavni je cilj projekta jačanje konkurentnosti općine Podstrana kao turističke destinacije, a time i povećanje ukupnog broja dolazaka turista. Budući da je projektom predviđena izgradnja prilaza u more za invalidne i slabo pokretljive osobe, i u tom se dijelu očekuje porast dolazaka te zasebne ciljane skupine. Očekuje se i ekspanzija turističkog poduzetništva: kafić, restoran, prodaja sladoleda, te najam dodatnog zabavnog assortimenta, kako za djecu, tako i za odrasle.

Povećanje turističke raznolikosti i kvalitete usluge nedvojbeno je preduvjet za povećanje ekonomске razvijenosti područja te za produljenje turističke sezone, a time i za povećanje broja turista.

Bogatija turistička ponuda svakako će privući turiste u predsezoni i posezoni, kad će, uz ugodnije temperature i manje gužve, moći kvalitetnije i potpunije konzumirati raznolike ponuđene sadržaje.

Realizacija ovog projekta značajno će pridonijeti i kvaliteti života lokalnog stanovništva. Osim čišćeg mora, atraktivne šetnice i brojnih sadržaja, stvorit će se i uvjeti za aktivnije i kvalitetnije bavljenje turističkim djelatnostima. Korist od ovog projekta imat će i šira zajednica, odnosno okolni gradovi i općine, budući da će uređenje obale u Podstrani utjecati i na povećanje ukupnog komunalnog standarda i ukupne kvalitete turističke ponude u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

PROSPERITET PODSTRANE – JEDINI CILJ

Kako biste opisali proteklu godinu rada?

Protekla godina bila je za nas iznimno važna, budući da je bila izborna, te su nam mještanke i mještani općine Podstrana još jednom iskazali povjerenje, na čemu im i ovom prigodom zahvaljujem. Pred nama su nove četiri godine u kojima jednakim intenzitetom nastavljamo s najvažnijim projektima, od kojih bih svakako istaknuo početak radova na uređenju obale od ušća Žrnovnice do sportske lučice Strožanac. Vrijednost radova je oko 18 milijuna kuna, a trebali bi završiti do početka iduće turističke sezone. Za drugu fazu uređenja obale, od lučice do hotela *Lav*, kompletirana je sva potrebna dokumentacija i u fazi

smo apliciranja tog projekta na fondove. Uz ovaj kapitalni projekt Općine Podstrana, u planu su i brojni drugi projekti.

Koje biste projekte još izdvojili kao značajne, osim uređenja obale?

– Drugi je veliki projekt rekonstrukcija Poljičke ceste od Magistrale do kamenoloma. Vrijednost je oko 13 milijuna kuna, a to je zajednički projekt Županijskih cesta, Općine Podstrana, HEP-a i *Vodovoda*. Ishodena je građevinska dozvola, a početak radova očekuje se tijekom 2018. godine. Poljička ulica je dio projekta rješavanja „crnih rupa“ u prometu. Naime, ta je ulica jedina alternati-

va državnoj cesti D8 Split – Omiš, njom prometuje više od četiri milijuna vozila godišnje, a nema ni nogostupa ni javne rasvjete. Prolazi kroz gusto naseljeno područje, u blizini osnovnih škola *Strožanac* i Žrnovnica, te nema ni jedno autobusno ugibalište. Realizacija projekta uključuje izgradnju nogostupa i autobusnih ugibališta, rekonstrukciju kolničke konstrukcije te rekonstrukciju i izgradnju komunalne infrastrukture: javne rasvjete, odvodnje i energetske infrastrukture. Projektom dobivamo suvremenu prometnicu širine kolnika sedam metara, nogostup duž cijele trase širine dva metra, javnu rasvjetu, rješenje problema vodoopskrbe, širenje kanalizacijske mreže, novu elektroenergetsku infrastrukturu, sigurnije priključke sporednih ulica te izgradnju šest autobusnih ugibališta.

U prošlome mandatu uloženi su značajni napor u objedinjavanje vlasništva na području Miljevca. Postignuti su dogovori s vlasnicima te je otkupljeno dodatnih 1900 četvornih metara zemljišta radi izgradnje sportsko-rekreacijskog centra Miljevac s pripadajućim sadržajima. Op-

Upravni odjel za prostorno uređenje i zaštitu prostora: Mladen Bartulović i Slobodan Brzica

ćina je trenutno upisani vlasnik nad 22.986 četvornih metara od ukupno 23.130 kvadrata, koliko ih se nalazi u cijelom obuhvatu, sukladno UPU-6, dok je za preostala 144 četvorna metra na Općinskom sudu u Splitu pokrenut postupak razvrgnuća su-vlasničke zajednice isplatom. Za pristupnu cestu ishodjena je lokacijska dozvola, a projekt smo prijavili na program pripreme lokalnih razvojnih projekata prihvatljivih za financiranje iz ESI fondova, te se nadamo sufinanciranju pripreme i izrade projektne i tehničke dokumentacije. Ovaj projekt iznimno je važan za općinu jer je to zapravo bitka za prostor. Jasno je da privatni projekti lakše zauzimaju prostore od onih javnih, stoga se javni projekti moraju nametnuti s obzirom na to da su ipak u interesu većine stanovnika. Komercijalizacija i sve veći trgovачki centri nametnuli su mišljenje kako su upravo to javni prostori – dnevni boravci obitelji nekog naselja, umjesto da to mjesto zauzmu sportske dvorane, parkovi i društveni centri. Ovaj projekt otvara prostor stvaranju novih „dnevnih boravaka“ za naše mještane.

Postojeća trasa državne ceste D8 prolazi kroz Podstranu u dužini od oko osam kilometara, u neposrednoj blizini morske obale i kroz gusto naseljeno područje. To je dovelo do toga da je cesta opterećena brojnim križanjima, koja su uglavnom nepravilne geometrije i bez dodatnih traka za lijeve i desne skretače. Nadalje, tlocrtni elementi često su neujednačeni, vidljivost je nedovoljna, a cestom se odvija gust međugradski i prigradski javni autobusni promet, bez adekvatnih autobusnih ugibališta i pješačkih staza. Sve prethodno navedeno uzrokuje nisku propusnu moć i prometnu nesigurnost, ali i onemoćuje urbani i turistički razvoj naše općine.

Prema publikaciji *Brojenje prometa na cestama RH za 2015. godinu*, u izdanju *Hrvatskih cesta d.o.o.*, najopterećeniji prometni brojač u Republici Hrvatskoj je 5422 Stobreč. Tijekom turističke sezone navedena

*Upravni odjel za javnu nabavu, društvene djelatnosti i EU fondove:
Marija Šošić i Božena Bešlić*

dionica paralizirana je do te mje- re da se dužina od navedenih osam kilometara prelazi satima u dugim i nepreglednim kolonama. Osim pro- blema preopterećenosti i intenziteta prometa preko D8 kroz Podstranu, kao dodatni i povezani problem na- meće se pješački promet, zbog ne- postojanja nogostupa, nedovoljno naglašenih pješačkih prijelaza i ne- postojanja adekvatnih autobusnih stajališta. Stoga se planira južni no- gostup uz trasu državne ceste D8, pokraj hotela *Lav*. Uz ovaj projekt, u postupku smo rješavanja doku- mentacije za još dva križanja: D8 s Pavićevom i Starčevićevom, te za križanje D8 s Kaštelančićevom uli- com. Za ove smo projekte već dobili lokacijsku dozvolu, a u tijeku je is- hođenje građevinske dozvole. Reali- zacijom ovih radova na raskrižjima, odnosno izgradnjom dodatnog traka za skretanje, značajno će se rastere- titi promet kroz Podstranu.

U planu je i nadogradnja zgrade DVD-a u Podstrani, za što je isho- dena građevinska dozvola i napravljen je izvedbeni projekt, te je ovaj projekt, u vrijednosti od 7.400.000 kuna, prijavljen na natječaj Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribar- stvu i ruralnom razvoju. U postupku smo ishodenja građevinske dozvole za izgradnju reciklažnog dvorišta, projekta vrijednog 4.600.000 kuna, koji imamo namjeru prijaviti na natječaj preko Fonda za zaštitu okoliša

i energetsku učinkovitost za grad- nju reciklažnih dvorišta. Također moram naglasiti da ulažemo velike napore u proširenje šumskih i protu- požarnih putova.

Puno je toga u planu ili je za- početo, ali sigurno ste dosta proje- kata i dovršili u protekloj godini?

– Prošle godine završeni su broj- ni projekti, od kojih bih među naj- značajnijima istaknuo projekt na državnoj cesti D8, vrijedan ukupno 10 milijuna kuna, na kojem smo surađivali s *Hrvatskim cestama*, a koji uključuje rekonstrukciju četiri raskrižja i autobusne postaje Mu- togras. Osim toga, završeno je po- stavljanje LED rasvjete na obalnom području i u Ulici Gospe u Siti, za- vršena je kanalizacija u Bleiburškoj ulici, sportsko-rekreacijska zona uz Poljičku cestu, uređeno je područje bivšega kampa Mutogras, te je za- vršena kanalizacija i asfaltiranje di- jela naselja Duge njive. Započeto je proširenje i rekonstrukcija raskrižja Zvonimirove i Hercegovačke ulice, restaurirana je crkva Bezgrešnog za- čeca Blažene Djelvice Marije u Gor- njoj Podstrani, što je trajalo ukupno tri godine, te je preuređen prostor stare Čitovnica.

Izgradnja komunalne infrastruk- ture jedna je od prioritetnih djelat- nosti Općine, pa smo tako i tijekom 2017. godine nastavili sa započetom izgradnjom. Dovršena je izgradnja fekalne kanalizacije u dijelu nase-

Upravni odjel za proračun i financije: Vitomir Vranković i Lidija Ćićerić

lja Duge njive – faza 2, dužine 500 metara, kao i u Bleiburškoj ulici u dužini od 350 metara. Dovršena je izgradnja fekalne kanalizacije i postavljena je javna rasvjeta u dijelu naselja Rastovac u dužini od 400 metara. U tijeku je izgradnja fekalne kanalizacije i postavljanje javne rasvjete na gornjem dijelu Pute Starog sela, te je u tijeku izgradnja fekalne kanalizacije u dijelu naselja Duge njive – faza 3.

Dovršeno je postavljanje javne rasvjete u Ulici Gospe u Siti u dužini od 600 metara, te na obalnom području u Mutograsu u dužini od 800 metara, a dio javne rasvjete rekonstruiran je primjenom LED svjetiljki.

Što se tiče uređenja javnih površina i nerazvrstanih cesta, potpisani je ugovor i započeli su radovi na uređenju obalnog područja od ušća rijeke Žrnovnice do hotela *Lav* – faza 2. U tijeku je i rekonstrukcija raskrižja Hercegovačke i Zvonimirove ulice. Završena je sportsko-rekreacijska zona uz Poljičku, pokraj rijeke Žrnovnice, te su dovršeni radovi na uređenju Knjižnice u prizemlju zgrade Općine. Osim toga, u tijeku je proširenje šumskih i protupožarnih putova.

Osim radova, važno je ishoditi i svu potrebnu dokumentaciju. Je li bilo problema u vezi s tim?

– Kako bi se planirani projekti realizirali, potrebno je prije svega

ishoditi projektnu i tehničku dokumentaciju. Taj vrlo bitan, dugotrajan i mukotrpan proces često je zanemaren. Ovom prilikom htio bih istaknuti da naš Upravni odjel ulaže velike napore u izradu projektne dokumentacije. Taj napor vidljiv je i u činjenici da smo u prvih šest mjeseci 2017. godine ostvarili sljedeće rezultate: ishodena je izmjena građevinske dozvole za uređenje obalnog područja od ušća rijeke Žrnovnice do hotela *Lav* – faza 2, ishodena je izmjena lokacijske dozvole za regulaciju bujice Polača - škola, izrađen je izvedbeni projekt za izgradnju fekalne kanalizacije u Bleiburškoj, te je izrađen glavni projekt za izgradnju fekalne kanalizacije u Ulici Ščadin. Osim toga, izrađen je geodetski elaborat izvedenog stanja nerazvrstanih cesta - treći dio, kao i izvedbeni projekt za rekonstrukciju raskrižja Hercegovačke i Zvonimirove ulice. Dovršen je i glavni projekt za vodoopskrbni cjevovod za Gornju Podstranu, te još niz projekata značajnih za našu općinu.

Jeste li zadovoljni ovogodišnjom turističkom sezonom?

– Mogu reći da je ova sezona bila rekordna, čemu u prilog govori i činjenica da je u razdoblju od 1. siječnja do 23. studenoga 2017. godine na području naše općine registrirano 627.608 noćenja i 123.147 dolazaka, što je indeks rasta broja noćenja od gotovo 24 posto u odnosu na 2016.

godinu. Također, u ovoj godini zabilježen je rast broja dolazaka od 15,5 posto u odnosu na 2016. godinu, kad je u istom razdoblju registrirano 506.293 noćenja i 106.565 dolazaka. Prosječno trajanje boravaka bilo je 5,1 dan, a najveći broj dolazaka i noćenja prema državama ostvaruju Poljska, Njemačka, Ujedinjena Kraljevina, Norveška, Češka i Švedska.

Smatramo da su ovakvi rezultati odraz kontinuiranog ulaganja Općine u turističku infrastrukturu: uređenje obale, šetnice i javnu rasvjetu. Ove godine završen je projekt vidikovca u Gornjoj Podstrani *Blue view*, koji je spoj sporta i kulturne baštine u netaknutoj prirodi, čime je znatno podignuta kvaliteta javne cikloturističke infrastrukture. Velike nade polažemo u projekt uređenja obale od ušća Žrnovnice do sportske lučice Strožanac, koji bi trebao rezultirati jačanjem konkurentnosti Podstrane kao turističke destinacije, a time i povećanjem ukupnog broja dolazaka turista.

Moram također naglasiti da je općinska uprava, odnosno Upravni odjel za javnu nabavu, gospodarstvo, društvene djelatnosti i EU fondove, na raspolaganju za informiranje i pomoć iznajmljivačima prilikom prijave na natječaje Ministarstva i Splitsko-dalmatinske županije s ciljem podizanja razine turističke ponude.

Promicanje kulturne baštine Podstrane postignuto je kroz, sada već tradicionalni, program *Podstranskog kulturnog ljeta*, koji je bio izuzetno opširan i vrlo dobro posjećen. Organizirana su bogata scenska, glazbena, zabavna i sportska događanja, te pučke fešte i kulinarski susreti.

Kako Općina stoji s povlačenjem sredstava iz nacionalnih i EU fondova?

– Što se tiče sufinanciranja iz EU fondova, redovito se prijavljujemo na sve natječaje u kojima zadovoljavamo kriterije. Trenutno imamo prijavljene projekte izgradnje nerazvrstanih cesta i rekonstrukcije DVD-a Podstrana preko Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i rural-

nom razvoju. Projekt sportsko-rekreacijskog centra Miljevac prijavili smo preko Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije i javne ustanove RERA za sufinanciranje projektne i tehničke dokumentacije. U pripremi je prijava projekta izgradnje reciklažnog dvorišta preko Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost.

Otegona nam je okolnost što općina Podstrana spada u treću skupinu prema indeksu razvijenosti te, kao takvi, na većini natječaja ne spadamo u prioritetsna područja za sufinanciranje. To nam je ograničavajući faktor i kod prijava na nacionalne natječaje koje raspisuju ministarstva. Ipak, odobrena su nam značajna sredstva za više projekata preko natječaja ministarstava: Ministarstvo turizma nam je u 2017. godini odobrilo 141.000 kuna za izgradnju vidikovca *Blue view* u Gornjoj Podstrani, Ministarstvo regionalnog razvoja sufinanciralo nam je projekt izgradnje dječjeg igrališta na Kalinama iznosom od 300.000 kuna, a nama je sada najvažnije sufinanciranje izgradnje druge faze obale, budući da je to finansijski najzahjevniji projekt.

U 2017. godini odobreno nam je od Ministarstva turizma 1.000.000 kuna za izgradnju druge faze obale, a očekujemo da će nam isto toliko odobriti i u 2018. godini, jer smo se i ove godine prijavili na natječaj.

Ministarstvo regionalnog razvoja odobrilo nam je 850.000 kuna za izgradnju oborinskih odvodnji (bujica) na obalnom području, a i od Hrvatskih voda očekujemo oko 450.000 kuna za istu namjenu.

Splitsko-dalmatinska županija također nam je odobrila 130.000 kuna za izgradnju oborinske odvodnje na obali.

Važno je spomenuti da smo projekt izgradnje obale, odnosno izgradnje šetnice i biciklističke staze u sklopu projekta izgradnje obale, prijavili i preko Aglomeracije grada Splita, koje smo član, tako da se nadamo da ćemo i iz tog izvora dobiti značajnija sredstva. Inače, Aglo-

meracija ima na raspolaganju oko 54.000.000 eura za projekte, tako da očekujemo da bi barem mali dio tih sredstava mogla dobiti i naša općina.

Također se prijavljujemo na sve natječaje koje tijekom godine raspisuje Splitsko-dalmatinska županija, za sufinanciranje nabave sadnog materijala, uređenje zapuštenih poljskih putova, krčenje neobrađenog zemljišta, sufinanciranje projekata na pomorskom dobru i drugo. Županija nam, sukladno vlastitim mogućnostima, redovito izlazi ususret, tako da smo vrlo zadovoljni međusobnom suradnjom.

Ima li novosti u pogledu ostvarivanja socijalnih prava?

– Konstantno se radi na usavršavanju socijalnih pitanja te sa zadovoljstvom mogu ustvrditi da smo, osim već postojećih socijalnih prava, o kojima se naši mještani mogu informirati u općinskoj upravi i na web-stranicama Općine, uveli i neke novosti. Ove smo godine, osim osnovnoškolcima, odlučili i našim srednjoškolcima pomoći pri kupnji udžbenika, tako da je Općina svima uplatila po 1000 kuna. Za to smo rebalansom proračuna osigurali 460.000 kuna. Također smo omogućili i našim umirovljenicima koji imaju mirovinu veću od 4000 kuna subvencionirane pokazne karte, što prije nije bilo moguće, a korisnicima zajamčene minimalne naknade osigurali smo besplatne pokazne karte.

Maksimalno ulažemo u izgradnju i opremanje dječjih igrališta na području Podstrane. Osim postojećih dječjih igrališta u Mutograsu, na Petrićevu, u Grljevcu, te dva u Strožancu, krajem prošle godine izgrađeno je dječje igralište na Kalinama, a upravo je dovršeno i novo uz Poljičku cestu.

Ove godine sudjelovali smo u humanom projektu stambenog zbirnjavanja starije gospode koja je bila nastanjena na požarom pogodenom prostoru, u bivšim barakama *Lavčevića*, pokraj kamenoloma. Sada svima poznata 89-godišnja baka Zorka Biljak ima dostojanstven smještaj. Općina Podstrana u rujnu je završi-

Danira Zanki i Mladen Bartulović

la kompletну adaptaciju prostorije u bivšoj baraci *Lavčevića*, a baka Zorka uselila se u kompletno uređen prostor. Projekt je financirala Općina Podstrana u suradnji sa Splitsko-dalmatinskom županijom, Splitskomakarskom nadbiskupijom i Gradom Splitom. Ovaj projekt samo je jedan u nizu onih koje namjeravamo realizirati, te smo već dogovorili realizaciju još jednog projekta adaptacije stana za jednu potrebitu obitelj, također nastanjenu u bivšim barakama *Lavčevića*.

Što biste poručili našim mještanima za kraj ovog razgovora?

– Pred nama je najradosniji kršćanski blagdan, Božić! Svim mještankama i mještanima Podstrane želim čestit Božić te dobro zdravlje, obilje sreće i radosti u novoj godini. Iskreno i od srca želim da nadolazeći blagdan bezbrižno proslavimo u toplini svojih domova, da jedni drugima budemo svjetlo i poticaj na ljubav, razumijevanje i međusobno uvažavanje. Podijelimo radost Božića sa svima, a posebno s onima koji su bolesni, napušteni, siromašni ili potrebni.

Spremno i optimistično krenimo u novu 2018. godinu!

Jelena Šitum

SVEĆANA SJEDNICA OPĆINSKOG VIJEĆA

Tekst i snimka: Davor GRGAT

Uvelikoj, ali prepunoj prostoriji hotela *Le Meridien Lav* održana je svečana sjednica podstranskog Općinskog vijeća uz Dan općine Podstrana i blagdan nebeskog zaštitnika Podstrane sv. Ante Padovanskog. Za govornicom se nazočnima najprije obratio Jugoslav Bagatin, predsjednik Općinskog vijeća Općine Podstrana, te je pozdravio ugledne goste, članove Općinskog vijeća, ovogodišnje laureate i sve nazočne.

Potom se nazočnima obratio podstranski načelnik Mladen Bartulović, koji je u poduzećem govoru istaknuo projekte realizirane tijekom njegova četverogodišnjeg mandata. Mladen Bartulović istaknuo je da je ponosan na projekte koji su realizirani u njegovu mandatu, a posebno na odličnu suradnju sa Splitsko-dalmatinskom žu-

panjom, jer su u prošlome mandatu samo na ime sufinanciranja za realizaciju projekata dobili više od milijun eura (više od sedam milijuna kuna). Izvjestio je i o planu da se nastave radovi na svim projektima iz komunalne, socijalne i društvene domene.

Izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske, zastupnik u Saboru i novoizabrani župan Blaženko Boban izrazio je zadovoljstvo što mu se pružila prilika da bude nazočan ovom skupu. Rekao je da se izvješća načelnika općine može zaključiti da je riječ o znatno većoj sredini od Podstrane, pa će stoga idućih mjeseci svoju pozornost posvetiti uspješnoj suradnji s našom općinom na dobrobit njezinih stanovnika.

U programu su sudjelovale mjesne klape *Ankora* i *Praska*.

Ovo je bila prilika de se ovogodišnjim laureatima uruče zaslужna priznanja. Miji Božikoviću posthumno je dodijeljena Nagrada za životno djelo Općine Podstrana, za životni i radni vijek posvećen očuvanju tradicijske baštine i promicanju poljodjelstva kao glavne gospodarske grane na području Podstrane (nagrada je uručena njegovoj supruzi).

Počasni građanin Podstrane postao je Zlatko Ževrnja, dosadašnji župan, koji je dao iznimian doprinos razvoju i promicanju općine Podstrane.

Osobnu nagradu dobio je Šimun Mudnić-Pulje za iznimian doprinos u obrani suvereniteta Republike Hrvatske te u razvoju i očuvanju tradicije Podstrane, kao i za nesobičan rad u društvenom životu Podstrane.

Društву Poljičana *Sv. Jure* dodijeljena je Nagrada Općine Podstrana za iznimian doprinos u očuvanju kulturne baštine drevne Poljičke knežije, za obnavljanje poljičkih spomenika, običaja, nošnji i svega što je povezano s drevnom Poljičkom knežijom, koja je ostavila neizbrisiv trag u hrvatskoj povijesti i kulturi. Nagradu je primio Petar Rodić, veliki poljički knez.

Jakovu Paviću i Marku Brstilu dodijeljene su zahvalnice za ostvarene sportske rezultate.

Na blagdan sv. Ante Padovanskog, u osam sati na mjesnom groblju Ban položeni su vijenci kod središnjega križa u spomen na sve poginule za domovinu, a potom je u Strožancu položen vijenac za Poljičane koji su pali za slobodu Poljica. U Gornjoj Podstrani je u 10.30 služena sveta misa uz procesiju koju je predvodio don Ranko Vidović, župnik u Solinu. Navečer je u 19 sati u župnoj crkvi Gospe od Zdravlja služena sveta misa s blagoslovom djece, a sat kasnije održan je koncert mjesne Limene glazbe u istoj crkvi.

Novinar i pisac Ivica Ivanišević dostojan je nasljednik i nastavljač paleokomunističkog relikta Đermana Ćiće Senjanovića u dnevnom listu *Slobodna Dalmacija* rubrikom *Grintanje*. Tako je u toj rubrici 2. rujna 2017. objavio sljedeći sadržaj: „Tito deložiran. Ali Josip Broz nije otišao skroz.“

I doista je autor te doskočice absolutno u pravu. Josip Broz nije otišao skroz, a neće nikada ni otici skroz jer to ne dopuštaju sjećanja, pijetet i uspomene na njegova mnogobrojna izravna i neizravna (zlo) djela, kao i na patnje, mučenja te i smrti nevinih žrtava i stradanja njihovih obitelji! Naime, politički put, uspon i karijera Josipa Broza obilježeni su patnjama i stradanjima te prekriveni leševima mnogobrojnih komunista, kao i drugih časnih, hrvatih i poštenih ljudi: Filip Filipović; braća V., G. i R. Vujović; Milan Gorkić (Josip Čižinsky), Zora i Sima Miljuš, I. Gržetić, N. Kotur, K. Horvatin, braća S. i Đ. Cvijić, Sima Marković, J. Mališić, V. Čopić, K. Novaković, A. Šeremet, M. Čonić, A. Mihajlović, G. Samardžić, J. Radunović, A. Mavrak, V. Horvaj, Petko Miletić, Pelagija Belousova, Lucia Bauer, dr. A. Ciliga; NKVD-ova egzekucija trockista u Španjolskom građanskom ratu, Živojin Pavlović: *Bilans soyjetskog termidora*; „sukob na književnoj ljevici“; kerestinečka tragedija hrvatskih komunista, Prvi splitski partizanski odred, Prvi šibenski partizanski odred, strateški pogrešno te za iznimno hrabre i časne borce i borkinje ponižavajuće raspuštanje slavne IX. dalmatinske divizije 14. travnja 1943. godine, Vicko Krstulović Opara; Vojko Krstulović Švora, titokiriginski „samaritanac“, Daksa, padre Petar Perica, širokobriješki franjevci, Kevina jama, Husina jama, Srijemska fronta, Gračani, Jazovka, Macelj, Kočevski rog, Tezno, Barbarin rov rudnika Huda jama, križni put, stotine bez suda i suđenja ubijenih katoličkih svećenika, etničko čišćenje i genocid nad pripadnicima njemačke i talijanske nacionalne manjine, fo-

JOSIP BROZ nije otišao skroz!?

Piše: Ervin KATIĆ

be, revolucionarni teror i masovna strijeljanja „narodnih neprijatelja“ bez suda i suđenja; izbori i glasanje gumenim (a ponegdje i olovnim) kuglicama za Ustavotvornu skupštinu 1945. godine, nelegitimna vlast, ideološki i politički monizam te zbra-na višestranačja, cenzura, zatiranje društvenog pluralizma; konfiskacija, eksproprijacija, nacionalizacija, kolektivizacija; „gumeno-olovni“ legitimitet vlasti 1945. - 1980.; sustavno i kontinuirano prešućivanje povijesnih činjenica o Memorandumu hrvatskih svećenika Istre Savezničkoj komisiji na Pariškoj mirovnoj konferenciji 1947. godine te ulozi mons. dr. Bože Milanovića, koji su bili ključni za donošenje odluke o pripojenju Istre Hrvatskoj; dr. Milan Grol, list *Demokratija*; nadbiskup Alojzije Stepinac, vlč. Miroslav Bu-lesić; Goli otok, Sveti Grgur, Katalinića brig, Frano Tente, Borica Jonić, Velimir Terzić Vele, Lav Znidarčić; Andrija Hebrang, Olga Hebrang, Margita i Vladimir Frajtić, Vica i Šime Balen; „Dahauški procesi“, Edvard Kocbek, Božidar Magovac,

dr. Blagoje Nešković, Borislav Pe-kić, SDOJ; dr. Ljubo Sirc, dr. Jože Pučnik; Dragoslav Mihailović, Alfred Pal, Ante Zemljarić; Tvrto A. Mursalo; Joža Horvat: *Cigulimiguli*; prof. dr. Desider Julius, Imre Nagy; Stara Gradiška, Lepoglava, Požega, Centralni zatvor, Padinska Skela, Zabela; klasna diskriminacija državljana Jugoslavije: buržui, kulaci i ratni profiteri – klasni neprijatelji, ideološko-politička diskriminacija („moralno-politička podobnost“) državljana Jugoslavije, društvena diskriminacija vjernika u Jugoslaviji, diskriminacija i represija nad homoseksualnim osobama; projekt izrade atomske bombe, kult ličnosti, bonvivanski stil života, Branko Ćopić: *Jeretička priča*; nevraćanje i neobeštećenje za otetu židovsku imovinu i dobra, proarapska politika u odnosu na Izrael; protest protiv „nacističkog“ hapšenja narodnog heroja Laze Vračarića; politička i društvena osuda *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* i *Predloga za razmišljanje*; studentske demonstracije 1968., Vlada Mijanović: *Revolucija*, Živojin Pavlović: *Ispljuvak pun krvi*; „Operacija Gaon“, nerazjašnjena pogibija Slobodana Penezića Kreu-na u prometnom incidentu; unutar-nji i vanjski neprijatelji, sustavno i masovno kršenje ljudskih i građanskih prava i sloboda u Jugoslaviji, represija i teror zbog slobodnog mišljenja – „verbalni delikt“ iz članka 133. Krivičnog zakona SFRJ, zlou-potreba psihijatrije u političke svrhe, Vladimir Marković; Milovan Đilas, Mihajlo Mihajlov: *Leto moskovsko*, časopis *Slobodni glas*, Marjan Ba-tinić, Franjo Zenko; Ivo Mašina; Josip Bilušić, Marko Dizdar, Davor Aras; Ivan Pederin: *Memoari klasnog neprijatelja o životu pod komunizmom* (Google: ivanpederin,

About-pederin.org); gušenje hrvatskoga proljeća te masovna represija i kazneni progoni: dr. Marko Veselića, Vlado Gotovac, dr. Šime Đodan, Zvonimir Komarica, Jozo Ivičević, dr. Hrvoje Šošić, Dražen Budiša, Ivan Zvonimir Čičak, zabrana rada Matice hrvatske, Jozo Ivičević: *Kako su montirani politički procesi, Hrvatska revija*, 1, 2002., Ante Josipović; Dražen Sesardić, Vladimir Primorac, Tito: „Neke se sudije drže zakona kao pijani plota“, Tito: „Prije će Sava poteći uzvodno nego Hrvati dobiti državu“; smjena „srpskih liberala“, otpuštanje sedam asistenta i profesora s Pravnog fakulteta u Beogradu, akademik Mihailo Đurić, Kosta Čavoški; protjerivanje filozofa „praksisovaca“ s Beogradskog univerziteta, dr. Svetozar Stojanović; „crni talas“ u filmu, Živojin Pavlović: filmovi, Lazar Stojanović: *Plastični Isus*; Gojko Đogo: *Vunena vremena*; Ernest Brajder, Dobroslav Paraga, Zlatko Tomićić, „zatočenici savjesti“, Amnesty International; zbrane *Studenta*, *Književnih novina*, *Hrvatskog književnog lista*, *Hrvatskog tjednika*, *Praxisa*, *Kerempuha*,

Paradoksa, *Starta*, *Poleta*, *Studentskog lista*, *Berekina*, *Omladinske iskre*, *Kad su cvetale tikve*; Odbor za odbranu slobode misli i izražavanja: Gojko Nikolić, Andrija Gams, Mića Popović; Marinko Arsić Ivković: *Krivična estetika*, Jelka i Pavluško Imširović, „strategija Grigorenko“: „Mi nismo ilegalna, vlast je ilegalna jer je nelegitimna i nećemo dozvoliti da nas gurne u ilegalu“, „Otvoreni univerzitet“, Milan Nikolić, Radomir Radović, Veselinka Zastavniković, Jovica Aćin, Jovan Barović, Srđa Popović; Petar Šegedin: *Izdajnik*, *Odgovor Stipi Šuvaru, otvoreno pismo*; Dubravko Horvatić: *Vruća listopadska noć*; Stjepan Čuić: *Orden* i kazališna predstava; Branimir Donat: *Crni dossier*; stražemenski župnik Ivan Devčić i kipar Ante Starčević te Drago Hedli Šarada u mozaiku; ideološko pokroviteljstvo te financijska i logistička potpora međunarodnim terorističkim organizacijama PLO, Abu Nidal, RAF i Baader-Meinhof grupa, Carlos Illich R. – Šakal i mnogima drugima; „atentat“ u Paromlinu: 15-godišnja robija Đure Perice; Udbin međuna-

rodni terorizam i ubojstva gotovo stotinu političkih emigranata koji nisu bili teroristi, nego ideološki i politički oponenti: Maksim Krstulović Opara, sin Vicka, djevojčica Rosemarie Ševo, Dragiša Kašiković, djevojčica Ivanka Milošević, Bruno Bušić, Nikola Štedul; suđenje u Münchenu mustač-perkovićevoj „humanitarnoj“ udruzi; kao i mnoštvo drugih i sličnih sudbina, tragedija, zločina, jama, fojbi, golih otoka i pošumljenih daksi, a kojih je toliko da je to gotovo dostatno i za enciklopediju!

I na kraju da se vratimo na baštinika suslovljevog ideološkog i političkog monizma, milošzankovske duhovnosti i duhovitosti, zdenkoštambukovske estetike i poetike te stipešuvarovskog i goranbabićevskog „bjeloknjiškog“ humanizma i etike – novinara i pisca Ivicu Ivaniševića:

De lux intrigant i cinker iz moskovskog hotela *Lux*, zvao se Josip Broz i sa zagrebačkog trga nije otisao skroz, dok njihalo povijesne pravde i humanizma ne povuče svoj oroz!

OBITELJ I GENDER IDEOLOGIJA (rodna ideologija)

Piše: Danica Bartulović

Prva stranica Biblije smatra se rodnim listom čovječanstva. Knjiga Postanka, Počeci svijeta i čovječanstva navodi:

„I reče Bog: ‘Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci – svoj zemlji – i svim gmizavcima što puze po zemlji!‘

Na svoju sliku stvari Bog čovjeka, na sliku Božju, on ga stvari, muško i žensko stvari ih. I blago-

slovi ih Bog i reče im: ‘Plodite se i množite, napunite zemlju i sebi je podložite!‘... I bi tako. I vidje Bog da je dobro sve što je učinio, i bijaše veoma dobro. Tako bude večer, pa jutro – dan šesti.“

Tekstove slične ovom biblijskom izvješću naći ćemo i u drugim svetim knjigama drugih religija, mitova, predaja... Dakle, muški i ženski element potječu iz duhovnih sfera, od prapočetka. Po mnogim drevnim autorima, muški princip emitira snagu koja oplođuje, ženski element emitira snagu koja prima život, animira ga. Adam prethodi Evi, jer Eva

postaje od Adama. Neki autori pak kažu, odvajanje muškog i ženskog princka bilo je nužno da bi se ušlo u ovaj svijet i održalo u njemu. I to za nas na zemlji ostaje sveto dok smo ovdje na zemlji. Na razini duše izjednačeni smo i u ovom i u duhovnom svijetu. Od davnina su se mnogi hvatali u koštač s ovim biblijskim izvješćem, pa se, na primjer, kalkuliralo je li Bog dvospol ili jednospol ili bez spola. Ako je Bog savršeno duhovno biće, najviša razina postojanja u cijelom duhovnom i tvarnom svemiru, ova su pitanja ne-suvislja, jer mi ni izbliza ne poimamo što je uistinu nebesko, odnosno duhovno savršenstvo. Što ako smo mi tek sjemenke iz kojih niče život koji ima bezbroj etapa svog rasta i zrenja dok ne dosegne svoju puninu? Mi, iako kroz vjeru i spoznaju imamo pristup Bogu, nemamo pristup duhovnoj jezgri. To je srce mudrosti, srce svjetlosti i svetosti. Čak

ni najveći bogoštovatelji i mistici ne dopiru do toga, jer to je čuvana snaga oko koje su moćni Božji andeli. Serafini, što znači gorući, pročišćeni, sveti, prosvijetjeni. Kerubini koji stoje između serafina i Boga, red andela najvećeg savršenstva, oni koji svojim krilima zaklanjavaju Zavjetni kovčeg, Pomirilište. Naše uspinjanje nije ograničeno, pa čak ni misaono i duhovno poistovjećivanje s Bogom koje nas dovodi u kraljevstvo Božje, ne uvodi nas u tu tajnu nad tajnama. To je vječni misterij u kojem Bog zauvijek ostaje Bog. To je Stvoritelj čovjeka. Zemaljska obitelj, muž, žena i djeca, samo muž i žena ako ne mogu imati djecu, koji su u bračnom savezu tvore obitelj. Naslušali smo se toga da je obitelj osnovna celija društva, no obitelj je puno više od toga. Tu se objavljuje život kroz uzajamnost ljubavi, kroz dušu, sreću i um, kroz čitavo tijelo, čitavo biće. Život koji je korijen postanka. Maternica žene ljudski je tabernakul, ljudsko svetište, kao što je tabernakul, u kojem je posvećena hostija, Božje svetište. Na taj se način ljudsko biće odaziva Bogu Stvoritelju i surađuje s Njim. Prolazeći kroz maternicu, ljudsko biće prolazi kroz pećinu, izlazi na svjetlost dana, kao što je Krist sišao nad pakao i u obliku svjetlosti uzišao na nebo. Život i življenje daju smisao čitavom svemiru, daju prokrvljenost, ljepotu. Sa smrću život ne prestaje postojati, on se pretače u nove forme i oblike. Sve što ide nauštrb života, to je rogoobarenje protiv Boga. Neuvažavanje Božjeg autoriteta. Bunt. Može se čovjek i buniti, ta pobunili smo se na samom početku, no buntovnik nema pravo onima koji vjeruju u Božju mudrost, pouku, i žele ostati na Božjem putu dokidati prava da uvažavaju Božja pravila i Božja prava koja su neprikosnovena, jer nitko drugi nije stvorio život niti može. Može oponašati Stvoritelja, krasti Njegovo znanje, ali ne može ga poreći, niti smije.

Pojam rod (gender) javlja se puno prije UN-ove svjetske konvencije o ženama u Pekingu 1995., gdje se nameće da se društveni spol razli-

kuje od ljudskog spola. Konvencija koja je danas aktualna, u kojoj se raspravlja o ravnopravnosti i zaštiti žena, priprema se od 2008. godine. To bi bilo u redu da tu na mala vrata ne ulaze one stvari koje nas sablažnjavaju jer se ne uklapaju u ono što nam Biblija navodi. U sastavljanju konvencije nisu sudjelovali ministri Europske unije. Sastavila ju je izabrana radna skupina. Bez velike rasprave, usvojena je na sjednici ministara Vijeća Europe koja je održana u Istanbulu 11. svibnja 2011. godine. Do danas ju je potpisalo 37 država, među kojima je i Hrvatska, koja ju je potpisala 22. siječnja 2013. Hrvatska je nije ratificirala. U toj konvenciji u temelju ljudskih prava traži se pravo na slobodu biranja vlastitoga spola i sloboda seksualne orientacije. Toliki pritisak se vrši na međunarodne institucije da je to postala službena politika zapadnih zemalja i Europske unije. Umjesto dva različita spola, rijetkih bića bez spola, rijetkih androgina (dvospolnih bića), ABC News 2014. u saveznoj državi New York priznaje 31 vrstu rodnog identiteta. Zamislite!

U vrtiću *Egalia* u Švedskoj dječaci se dopušta koristiti muške i ženske zamjenice. Pedagozi su uveli neodređenu zamjenicu, *hen*, kojom se obilježavaju svi likovi u slikovnicama. Odgojiteljice dječacima i djevojčicama oblače haljinice i sugeriraju dječacima da se lijepo osjećaju u haljinicama. To bi kao trebalo pridonijeti tome da se djeca sama odluče koji spol žele.

U bečkom vrtiću *Der Spiegel hat* dječaci se moraju igrati lutkama, lakirati nokte, oblačiti haljinice za princeze, a djevojčice moraju učiti graditi nevodere.

Hamburški *Der Spiegel* izvještava da su u nekim udrugama u Njemačkoj dječake uporno uvjerava da uopće nisu dječaci, nego su samo tako odgojeni.

Stephan Baler piše o britanskoj inicijativi *Pinkstinks* (ružičasto smrdi), koja se okomljuje na ružičaste boje u koje se često odijevaju djevojčice da bi se razlikovale od dječaka.

Bridget Prentie, britanska državna tajnica, upozorava neka se djevojčicama ne kupuje ružičasto, te se istovremeno okomila na jednog poznatog proizvođača dječijih igračaka koji izrađuje igračke za djevojčice i dječake.

Rodna revolucija najviše je napredovala u Austriji na sveučilištu u Linzu, gdje svi studenti moraju položiti ispit iz rodne ideologije.

Američki je liječnik John Money 1967. nasilno dvogodišnjeg dječaka Brucea Reinera podvrgnuo promjeni spola. Dječak je trgao na sebi haljinice i odbacivao ženske igračke. Kad je imao 14 godina, saznao je što mu je učinjeno. Niz godina prolazio je užasne patnje, išao kod psihijatra, ali nije se mogao u tome snaći ni s tim suživjeti. U proljeće 2004. izvršio je samoubojstvo. Klinika za rodni identitet Gender Identity Clinic, u sklopu bolnice u Baltimoreu, zatvorena je.

Prvobitnu ideju o neimenovanom biološkom spolu preuzeli su homoseksualci, pokrenuvši pokret o rodnoj ideologiji, a potom su pokret razradile i razvile feminističke udruge. Koga ova pitanja detaljnije zanimaju, a mislim da bi trebala zanimati sve roditelje i sve ljude, o rodnoj ideologiji naći će više podataka u časopisu *Glasnik mira*, otkud sam ja uzela nekoliko podataka tek da čitateljima dam naslutiti o čemu se radi, što se želi uvesti u sustav obrazovanja počevši od vrtića, osnovnog obrazovanja i nadalje. Treba li povećalo da nekome postane jasno kako je to suprotno od svih zakona unesenih u naš genetski kod, našu duhovnu, etičku i etničku genezu. Tu se ruši stup, a to je obitelj, oduzimaju se sva odgojna prava roditeljima, religijskim zajednicama koje svoje učenje temelje na Božjim zakonima, dijabolizira se ljudsko biće. Dekonstrukcija spola ujedno je dekonstrukcija ljudskog identiteta, socijalnog, moralnog, nacionalnog. To je obrušavanje čovječanstva prema donjem, mračnom svijetu. A naša je iskonska potreba i želja da se uzdižemo prema božanskom svijetu.

UREDNIŠTVU

Podstranske revije

Od Marija Tomasovića dobio sam zadnji broj Podstranske revije, što me je razvesilo jer sam barem malo „zavirio“ u mjesto u kojem sam proveo dobar broj godina kao župnik; veselio se duhovnom i materijalnom napretku cijelog mesta. Ipak moram reći da sam se iznenadio, da ne kažem ražalostio, kad sam pročitao tekst o prodaji stare škole. Zbog toga vam šaljem ovo priopćenje da ga u cijelosti objavite u idućem broju vaše Revije.

U vašoj Reviji br. 33, lipanj 2017., donesen je razgovor g. Zorana Jurišića s g. Stipom Brajičićem: Prvi ekološki OPG u Podstrani. U tom je razgovoru, među ostalim, iznesen niz netočnosti, tj. neistina u vezi s prodajom stare škole u Gornjoj Podstrani.

Već petu godinu zaredom, 23. kolovoza, odnosno u subotu najблиžu tom datumu, obilježava se Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima. Ove je godine, 19. kolovoza 2017., služena sveta misa na Groblju mira na Bilima, uz koju je prvi put održan obred ukopa zemnih ostataka žrtava komunističkog totalitarizma.

Svetu misu služio je provincijal hercegovačkih franjevaca dr. fra Miljenko Šteko uz koncelebraciju don Željka Maćića, fra Miljenka Stojića i drugih svećenika.

I nije slučajno da su baš Bile odabранe da budu tlo koje će u svojim stoljećima napačenim njedrima prigriliti kosti žrtava, jer stoje na vjetrometini između Mostara, Goranaca, Bogodola, Mostarskog Gradca, između Hercegovačko-neretvanske i Zapadnohercegovačke županije, čije je tlo natopljeno krvlju

Budući da sam ja u to vrijeme bio župnik u župi Gospe od Zdravlja u Podstrani, iznesenim tvrdnjama u navedenom tekstu izravno sam prikazan kao onaj koji je ne samo sudjelovao u tome, nego kao glavni (kao župnik) koji je vođio „mutnu prodaju“.

Da malo iznesem kontekst oko prodaje stare škole. Župi je u povratu oduzete imovine u vrijeme komunizma vraćena Čitovnica i stara škola. Župno crkovinarstvo je u to vrijeme bilo pred kupnjom zemljišta kod nove župne crkve za gradnju župne kuće i dvorane za pastoralno djelovanje. Crkovinarstvo je zatražilo od Nadbiskupskog ordinarijata u Splitu dozvolu za prodaju stare škole. Nadbiskupski ordinarijat je dopustio prodaju. Inače, radi istinite informacije, g. Stipe Brajičić nije bio član ŽPV-a u to vrijeme niti ikada za vrijeme moga župnikovanja.

Prodaja je javno najavlјena u župskoj crkvi. Na dan održavanja javnih

ponuda, a to nije nikako bilo istog dana kad je najavljen, došlo je nekoliko zainteresiranih koji su se nadmetali svojim ponudama. Najveća ponuda bila je od g. Keruma, pa je uzet kao onaj nudi najvišu cijenu. Na dražbi su, osim župnika, bili i neki članovi ŽPV-a te nekoliko značajeljnika.

Dakle, nije se radilo ni o kakvom „nalogu“, ni o kakvoj „političkoj odlici“, ni o kakvoj „najavi na jutarnjoj misi, a na večernjoj javljeno da je prodano“. Tada, uostalom, nije ni bilo večernje mise! Jer ovako prikazana prodaja stare škole, u vašoj Reviji, ukazuje da je prodaja obavljena pod sumnjivim okolnostima, što je u potpunosti netočno, tj. neistinito.

Uz izraze poštovanja, lijepo vas pozdravljam.

don Ante Vrbatović

Split, 10. 9. 2017.

u svojem je obraćanju zahvalio svima koji su na bilo koji način pomogli u izgradnji kompleksa Groblja mira, posebno ističući predsjedatelja Predsjedništva BiH Dragana Čovića, kao i načelnike općina u kojima djeluju povjerenstva za istraživanje, uglavnom volonterski, te Ministarstvo financija BiH i FBiH, kao i druge institucije koje su pomogle, te sve gospodarstvenike koji su prepoznali ovaj plemeniti cilj.

Vjence su položili i zapalili svjeće predsjedatelj Predsjedništva BiH Dragan Čović s najblžim suradnicima, zajedno s izaslanstvom RH predvođenim Zvonkom Milasom, izaslanikom premijera Andreja Plenkovića, te Milijanom Brkićem, izaslanikom predsjednika Sabora Gordana Jandrokovića.

Ovom dostojarstvenom obilježavanju Dana sjećanja na žrtve totalitarnih režima, koje je organizirao Odjel za Drugi svjetski i Domovinski rat Glavnog vijeća Hrvatskog narodnog sabora BiH, nazočili su brojni predstavnici hrvatskog naroda iz institucija vlasti, kulturnog života, gospodarstvenici te predstavnici brojnih udruga iz BiH i RH.

Hvalevrijednoj inicijativi za poticanje mira, oprosta i sjećanja na žrtve komunizma, nacizma i fašizma također su nazočili i predstavnici udruge Središta Hrvatskog svjetskog kongresa za istraživanje posljedica totalitarizma u BiH, dajući punu podršku gradnji Groblja mira, planiranoga kao najvećeg groblja u Europi, te hrvatskog nacionalnog i međunarodnog spomen-područja.

Anita Martinac

MH PODSTRANA - KULTURA

PERUN

Kazuo Ishiguro

(dobitnik Nobelove nagrade za književnost 2017.)

I WISH I COULD GO TRAVELLING AGAIN

I want a waiter to give us a reprimand
In a language neither of us understand
While we argue about the customs of the land
I wish I could go travelling again

(I want to) sit in traffic anxious about our plane
While your blasé comments drive me half insane
I want to dash for shelter with you through the tropical rain
I wish I could go travelling again

(I want to) be awakened by a faulty fire alarm
In an overpriced hotel devoid of charm
Then fall asleep again back in your arms
I wish I could go travelling again

But how can I ever go travelling again
When I know I'll just keep remembering again
When I know I'll just gathering again
Reminders to break my heart?

Nenad Jarić Dauenhauer -
"Set the Controls for the Heart of the Sun"

O KAD BIH MOGAO OPET PUTOVATI

Narudžbu bih htio konobaru dati
Na jeziku nama nepoznatom
O običajima podneblja čavrijati
Pa da mogu opet putovati

Želio bih biti u prometnoj gužvi
Uzbuđen da l' ćemo na avion stići
Dok plivaju oštiri komentari tvoji
Pa da mogu opet putovati

Alarmom lažnim za požar, želio bih
Probuditi se u šarmantnom precijenjenom hotelu
Pa onda opet zaspati u tvom zagrljaju
O da mogu opet putovati

Al' kako bih opet, ikad putovao
Kad znam da čuvam sjećanja
Kao da ih sakupljam opet
Podsjetnike na srce slomljeno

O da mogu opet putovati
Osjećam nema svršetka ljeta
A prijatelji me zovu dobri
Želio bih da mogu putovati

Želim sjediti u sjenama svojim
Ispod suncobrana slavnoga kafića
Čekajući zakašnjeli let avionski
Sa zalatalom našom prtljagom

O kad bih mogao opet putovati

Prepjev: Z. Juras

Mario Tomasović

**PODSTRANSKE
LAVANDJERE**

Čin je zora zarudila
Najmlađe su lavandjere
Sić u ruku vidro glavi
Prema Muri robu pere.

Triba donit vode doma
Za umit se i napojit
Oprat dvore, oprat suđe
Sredit dicu, kuvat obid.

Bližidu se sad blagdani
Triba vregat pode, skale
Triba svima oprat robu
I dočekat goste drage.

Srićon ča su pri par dana
Oprale pri ove kiše
Svu odoru mušku, žensku
Ča za misu odrediše.

Tako one, tako babe
Tako majke i prababe
Vik iz dana u dan svaki
Noseć vodu prema raki.

Krunoslav Šetka

UMJETNICI

Njihova snaga izgoni sotonu iz skrovišta
i primorava da se svuče pred masama
Umjetnici nose temelj Zemlje na djelima
Upravljeni na desetke Božjih zapovijedi
iscrpljeni se vraćaju od kajanja i mole za novu kaznu u svom skrovištu

Oni život ne dožive
Prolaznici su što plutaju društвom te ih se tu i tamo katkad usidri na njihovoj ravnoteži plime i oseke Ni uz najbolje namjere nemojte ih pokušati preobratiti na vaše običaje jer će temelji Zemlje početi kliziti

Ljubo Krmek

BILJEŽNIK SJENKI

(Nikoli Martiću)

Raskriljen cvijet ljudskosti
Zaljuljan vjetrom naivnosti
Naoružan samoprijegorom do zuba
Izloži srca na mučila

Tihano kao rast biljke
Koračao je vrijeme
Pristajao za hodom svoje sjene
Bilježio pomno njene uspomene

Pojavljivala se načas
Samo kao proviri svjetlost
Sanjarski grješno
Lovio ju je vješto

Za jednog takvoga lova
On i sjenka zamijeniše slova
Ispratismo sjenku na počinak
A Dolinom proluta svjetlosti tračak
I svaki put kad proviri svjetlost
Oko svakoga dobra ozari se svetost
Pomisli neznanc na rajske ptice
A ja se nasmijem
Samo rijetki vide Nikolino lice

Mario Blagaić

PREDVEĆERJE

Tu si, nepokretna, a kao da odmičeš.
Više te ne prepoznajem, kao, uostalom, ni sebe sama.

Gledam te, gledaš me.
Ispijam te, isprijam se.

Šutim, šutiš.
Ispijam te, isprijam se.

Tiho, tiho, sasvim tiho zborim,
tiho, tiho, posve tiho molim:
Jesen, vrati se u vino!

Nevenka Kovačević

MATI

U tihoj noći gledam te
kako plahtom pokrivaš lice
zatvaraš oči i pokušavaš zaspati

po glavi ti se mota krdo misli
gdje su sada tvoja djeca
izgubljena po svijetu
od nemira ti neće san na oči
polako ustajes
prilaziš prozoru i otvaraš okna
s pogledom uprtim u daljinu

na putu do kuće nikog nema
gusta magla po dolu se vuče
u kući zagospodarila teška šutnja
pauci po zidu tanku pređu vuku

Ijušte se nacikla okna
na stolu očeva tabakera
u štednjaku još tinja vatra
što potpalila si je nekad davno
za vratiti prošlost preostalo je malo
mala iskra što se u tvom oku skriva
i iznutra snaži žarku želju
za ponovnim susretom s nama

Mario Knežević – M. Kei

PJEVAČ I ČOVJEK

O njoj si pjevalo
Čak i kad o njoj uopće pjevalo nisi
I makao se nisi iz nje
Makar bio i miljama daleko.
Ta naša Hercegovina tvoja o sobna iskaznica
A ti – tako velik, a tako malen.
Svačiji prijatelj, al' ničiji rob.
Naš brat, naš svat
Naš sudružnik, suputnik, supatnik
Naš prvi susjed, naš dežurni liječnik...
Pa i kad nam sve lađe potonu
Ostaje nam tvoja pjesma
Kao melem i utjeha
I ostaješ nam ti kao naš prijatelj
Naš rod
Naš jedan i jedini –
Naš Mate.

Ljubo Stipišić Delmata,
nedovršeni akril na platnu, (vl. Z. Juras)

Julija Stapić

ONOJ KOJU ŽELIM

Kada mladost ode iz rodnoga kraja
bez cilja kad lutaš izgubljen, zanesen
uvijek će tu biti korak koji spaja
života našeg
najljepša jesen.

Usahla je mladost u blještavilu grada
bogatstvu se klanjah, njemu bijah sluga,
radost ne upoznahu, ni onda ni sada
u oku slika majke,
a u srcu tuga.

Sanjah svoju mladost na kamenu drijema
živjeh samo u snu, tek u jednom trenu,
sada dozivam onu koje više nema,
da osjetim još jednom
toplu ruku njenu.

Kasno sam se rodila za ove rane sate
života moga jesen za vratom mi diše
sve bogatstvo dajem, samo da mi vrate
onu koju želim,
al nje nema više.

Zlatko Juras, ulje na platnu,
"Pri' regati" (detalj)

Danica Bartulović

SVETI JURE NA STRAŽI

Nikako da se spoje rase niti će ikad uspjeti u tome
još uvijek dijelimo se i dijelit ćemo se na žute
crne i plave
dok po svem svijetu lutaju izgnanici i zarobljenici
nesretnici i mučenici
svatko želi sačuvati svoj materinski jezik
obraniti svoju draču i svoj kamen
naš čuvar sveti Jure
vojnik vrli što na vrhu Peruna stražu čuva
medom se kaduljinim hraneći sunce u naručju držeći
budno motri na sve strane

popnem se katkad na Perun i svetom Juri velim...

„Gle sveti Jure koju čast i mjesto smo ti dali
nitko uzvišeniji dom nema ni pogled na takvu ljepotu
zavidni mogu ti biti svi svjetski vladari
promotri na sve strane
pogled usmjeri prema dičnom Mosoru
Žrnovnici
Tugarama
Splitu
Kaštelima
otocima našim
Stobreču
Podstrani ...
zagrljeni gradovi i sela
kao da su ih čarolijom pjesničkom pjesnici ispjevali
najvještiji slikari naslikali
uz naše pohlepne izdajice i besramnike s kojih Domovina plače
evo najezde svjetskih porobljivača što narodima baštinu otimaju
skupocjenom kolonjskom vodom namirisani
njihove prljave ruke skrivene u rukavicama
okupirali nas bankama i zabili čavle zakonima
ti što savlada zmaja paklenoga ne uzmakni pred ovim zmajevima
u ime Krista Uskrsloga obrani stečevinu našu i ime junačko

Nasja Meyer

UZ RIJEKU, NIZ RIJEKU

Uz rijeku, niz rijeku...
Opet uz rijeku moju davnu.
Siva je danas i mirnija.
Šaš uz obalu njenu
sve do ušća u more Jadransko
i jablanovi viši
u blagom nagnuću zašiljeni,
vrbe tužnije
kao da su sjede i namrštene.
tebi sam, RIKO ŽRNOVACKA,
pjesme pjevala.
Bila si mi primamljiva.
Neodoljiva si bila,
neobičnija nego ovo more meni
bliže i poznatije.

Uz tebe, rijeko moja, sanjala sam
budućim svjetovima.
Ti si mene na put misli tjerala.

Sada opet uz istu rijeku stojim.
U bistrini vodenoj vidim sebe.
Sada bih na put niz rijeku k ušću,
prema svom moru.
Ili gore uz rijeku da krenem?
U brda, u planine, u Mosor
kameniti?
Svejedno kuda, i gore i dolje
i uz rijeku i niz rijeku,
uvijek se vraćam svom izvoru!

Pjesnička manifestacija DOBROJUTRO MORE 21. put

Slike i tekst: Zoran Jurišić

Pjesnici su čuđenje u svijetu, a čudo pjesničke riječi ljudima je putokaz prema višim, nebeskim, metafizičkim dimenzijama.

Već dvadeset prvu godinu ovom se čudesnom pjesničkom manifestacijom u prelijepoj Podstrani obilježava Dan pobjede i domovinske zahvalnosti prvenstveno pjesničkom riječju, riječju koja taži i blaži, liječi i produhovljuje, otvara nove vidi ke, širi srca, obogaćuje čovjeka, širi humanost i stvara neizmjeran ponos hrvatskom narodu na izvojevanoj slobodi. Prve, uvodne večeri, 3. kolovoza svjedočili smo fantastičnom koncertu šansonijera Darka Matičevića, koji nas je doslovno uveo u višu duhovnu dimenziju recitirajući i pjevajući uglazbljene pjesme najznačajnijih hrvatskih pjesnika dvadesetog stoljeća, od A.B. Šimića, Tina Ujevića, Ivana Slamniga, Luka Paljetka, Zvonimira Goloba, do poljičkih bardova Jure Kaštelana, Drage Ivaniševića i Josipa Pupačića. Spomenuo se obljetnica, 110. godine od rođenja Drage Ivaniševića i 100. godine od rođenja Maka Dizdara, a poseban dio posvetio je pokojnim velikanima hrvatske šansone Zvonku Špišiću i Arsenu Dediću. Uistinu nezaboravna večer.

Druga večer, 4. kolovoza, započela je otvaranjem likovne izložbe ulja na platnu slikarice i pjesnikinje Julije Stapić, o kojoj je popratnu riječ kazivala akademska slikarica Jagoda Kecman. Potom je ispred čuvene podstranske Čitovnice, te doista prekrasne večeri, krenula pjesnička riječ. Manifestaciju su pozdravnim slovom pozdravili i svojom nazočnošću uveličali Darijo Radović, predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Podstrani, inače organizator ovog događaja, potom Đuro Vidmarović, predsjednik DHK, Damir Barbarić, dopredsjednik Matice hrvatske, Damir Boras, rektor Zagrebačkog sveučilišta, i brojni drugi cijenjeni

gosti. Za njima je nastupilo odabrano pjesničko društvo: Anita Martinac, Anela Borčić, Boris Njavro, Danica Bartulović, Julija Stapić, Luko Paljetak, Ljubo Krmek, Mate Buljubašić, Mile Pešorda, Miljenko Buljac, Mladen Vuković, Stipan Medvidović i Ante Nadomir Tadić Šutra. Predsjednik DHK Đuro Vidmarović uručio je prigodnu plaketu ove manifestacije koja se svake godine daje izabranom laureatu. Ove godine plaketa je uručena bardu hrvatske pjesničke riječi, akademiku, pjesniku, književniku, kulturnom pregaocu Veselku

Koromanu. Kako je Đuro Vidmarović kazao prilikom dodjele plakete: „Blago zemlji i njezinoj kulturi koja ima Veselka Koromana.“ Obrazloženje ove nagrade pročitao je pjesnik i znanstvenik dr. sc. Miljenko Buljac. U glazbenom dijelu sudjelovao je kvartet Porat iz Podstrane, a program su vodili izvrsni Edita Lučić Jelić i Mladen Vuković.

Priredivači su tiskali prigodni zbornik ove manifestacije koji su posjetitelji ponijeli za uspomenu, a svim sudionicima uručeni su prigodni poklon-paketi.

Ina Aljinović Alfrević - "Svetin brod"

XIII Neretvanski književni, znanstveni i kulturni susret

Nikola Martić

pjesnik hrvatski, (Višići 5. kolovoza 1938., - Split 29. siječnja 2013.)

Piše: Danica Bartulović

Ova književna, znanstvena i kulturna manifestacija pokrenuta je prije 13 godina kako bi se znameniti ljudi koji su u prošlim vremenima dali značajan obol hrvatskoj kulturi na području B i H, i Hrvatske, izvukli iz sjenе zaborava u koju su bili gurani, kako bi se ukazalo da i u tijesnim, mračnim i zlokobnim vremenima postoje dosljedni, nadareni i snažni ljudi koji su upravo svjetlo tog vremena. Stupovi na koje se naslanja jedno mračno doba da se posve ne uruši. To je svakako značajan projekt i najvećim dijelom zasluge pripadaju gos. Stjepanu Šešelu koji je glavna osovina tih znanstvenih i kulturnih događanja. Ove godine osvijetljen je lik hrvatskog pjesnika Nikole Martića. U tri dana koliko je taj skup trajao, pozivu da progovore o Nikoli Martiću, svatko na svoj način, odazvali su se brojni akademici, književnici, književni kritičari, profesori, publicisti... Oni koji su bili spriječeni i nisu mogli doći također će poslati svoje znanstvene rade za zbornik koji će biti tiskan iduće godine. Skupu su nazočili: Đuro Vidmarović, predsjednik DHK i književnik iz Zagreba. Prof. Ivan Sivrić, predsjednik DHK Herceg Bosne i književnik. Svestrani umjetnik, Luko Paljetak, član HAZU- Zagreb – Dubrovnik. Prof. dr. Vinko Grubišić, književnik, profesor na Waterloo, Kanada, dopisni član HAZU – Zagreb. Fra Miljenko Stojić, književnik. Široki Brijeg. Pero Pavlović, književnik i predsjednik MH u Neumu. Prof. dr. Šimun Musa predavač na Filozofskom fakultetu u Zadru i Sveučilištu u Mostaru. Prof. dr. Antun Lučić, književnik i profesor na Filozofskom Sveučilištu u Mostaru.

Zoran Jurišić književnik iz Podstrane. Danica Bartulović književnica iz Podstrane. Fra Vadelin Karačić, književnik iz Širokog Brijega. Stanko Krnić književnik iz Dubrovnika. Prof. dr. sc. Marija Vasilj, Sveučilište u Mostaru. Mate Kovačević književni kritičar i publicist, Zagreb. Ljubo Krmek književnik, Čapljina. Darko Matičević, glazbenik, Split. Stjepan Šešelj književnik, urednik Hrvatskog slova i organizator susreta, Zagreb. Na skup zbog zauzetosti nisu mogli doći Mile Pešorda, književnik, Zagreb. Ivan Božičević književni kritičar, Zagreb. Boris Njavro književnik, Zagreb. Marinko Tomasović, povjesničar umjetnosti i arheolog, Makarska. Prof. dr. sc. Marina Kljajo – Radić, književnica, FF Sveučilište u Mostaru. književnica. Dominik Vidović, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje.

U četvrtak 28. rujna, u petak 29. rujna i u subotu 30. rujna, gore navedeni su bili u pohodima južnohrvatskim gradovima i Hercegovini: Neumu, Metkoviću, Pločama, Opuzenu, Čapljini (u Višićima).

U četvrtak, 28. rujna pohodili smo osnovnu školu bl. Alojzija Stepinca u Neumu gdje smo imali pre-

davanje. Dočekao nas je naš domaćin, Pero Pavlović, književnik. Susretljivost, gostoljubivost i srdačnost bili su nesvakidašnji na čemu smo im neizmjerno zahvalni kao i oni nama na našem dolasku. Ravnateljica gđa. Vera Konjovod puna je optimizma i vjere što je vidljivo na svakom koraku. Urednost, opuštenost, dječja radost. Vedri zaposlenici. Poslijepodne smo otišli u gimnaziju u Metkovićugdje smo također imali predavanje. Slušatelji su bili očarani a ravnatelj škole gos. Jozo Juretović, reklo bi se blaženi među ženama, uz iskreno oduševljenje unaprijed nas zamolio da ih češće pohodimo. Sudradan, 29, otišli smo u srednju školu fra Andrija Kačić Miošić u Pločama gdje nas je gostoljubivo dočekala ravnateljica gđa. Ina Žderić. Umjesto jedan školski sat zbog golemog zanimanja i oduševljenja učenika i profesora, ravnateljica Žderić produžila je naše gostovanje na više od dva školska sata. Đaci su slušali napeto, puni interesa i želje da čuju što više. Zadivljuje snaga tih žena ravnateljica, vrlo sposobnih, stručnih i odvažnih. Poslijepodne smo bili u Opuzenu u gradskoj knjižnici. Srdačnost i susretljivost opet nas je iznenadila. Tu nas je dočekala gđa Karmela Papić Pašina i gospoda Bařišić koja nas je oduševila vedorinom i zadivila svojom neobičnom knjigom s prekrasnim ilustracijama opuzenskog krajolika. Knjiga je usporedno pisana glagoljicom i hrvatskim standardnim jezikom. U subotu, 39. rujna predavanje smo održali u školi Vladimir Pavlović u Čapljini. Ravnateljica gđa. Blaženka Obradović doista simpatična, izrasla iz tog pitomog kraja, pitoma i urešena mnogim vrlinama. Djeca su imali udio u programu. Gđa, Anamarija Paljetak i ja doobile smo od ravnateljice ogromne, prelijepе bukete cvijeća. Na kraju smo se sakupili u Višićima gdje su bili mještani i rodbina pok. Nikole Martića. Njegov sin Borna zagrio nas pun ganuća kao i Nikoliona sestra. Otišli smo na Nikolin grob gdje je položeno cvijeće i velečasni iz te

župe izrekao je na grobu blagoslov. Poslije toga imali smo predavanje u osnovnoj školi, Lipanjske zore u Višćima. Nakon predavanja bila je zakuska, oproštaj i odlazak. Mnogo ljudi je pih želja i zasigurno sjećanja na lijepo druženje. Moram reći gdje god smo došli bili smo primljeni srdaćno, prijateljski. Ljudi upamte te susrete, utisnu im se u memoriju. Na stupi predavača oplemene slušatelje i upoznaju ih s likovima osoba koji su rođeni na tim prostorima. Neki su tu živjeli a neki su živjeli u gradovima i mjestima po BiH, Hrvatskoj i drugdje po svijetu. Značajno je gdje god da su bili ostavljali su svjetli trag i hrvatski narod predstavljali u najljepšem svjetlu. Lijepo je kad se neka škola, ulica, ili trg nazovu po tim zaslužnim ljudima. Na dan njihova rođenja ili smrti uprigodi koji kulturni događaj. Tako se izgrađuje vlastiti i nacionalni identitet. To osvještava narod. Nije nimalo lako okupiti sudionike i organizirati ovake manifestacije. Neupitno je da je ovaj naš pohod i odaziv škola i mještana, kao i donatora i pokrovitelja ovog skupa urođio obilatim plodom. Ipak se nešto događalo što je bilo popraćeno medijskim izvješćima u više novina i na radio stanicama. Rekla bih da smo probudili Nikolu iz sna, ali ne samo Nikolu. Mislim da smo tog skromnog čovjeka i vrsnog pjesnika koji je otprio mnogo nepravdi i mnoga bola iskusio, zapravo iznenadili. Kao da ga gledam dok ovo pišem kako se blaženo, tiho osmehuju, češka po vratu i gladi kudravu kosu, pitajući se i pitajući nas zar ga zaista nismo zaboravili. Pa kako bi ga mogli zaboraviti? Nikola je bio naš sumještanin. Iz Sarajeva gdje je započeo svoj književni put, poslije raskoraka s komunističkim vlastima bio je unižen i neželen u toj sredini zbog Sarajevske peticije o hrvatskom jeziku koju je potpisao on i šest njegovih kolega što je u ono doba bio grijeh koji mu jugoslavenske državne strukture nisu zaboravile i kaznili su ga. Kraće vrijeme bio je u Dubrovniku, no ni tu mu nisu cvjetale ruže, a zatim se usidrio

Danica Bartulović, Stjepan Šešelj, Ljubo Krmeš i Zoran Jurišić u Pločama

u Splitu. Bilo je prirodno da se taj sjetni ali iznimno nadareni pjesnik, gotovo prorok, u Splitu dostoјno vrednuje, no i tu je naišao na barijere i neugodnosti koje su ga gurnule na marginu. Egzistencija mu je bila ugrožena. U osobnom životu javili su se veliki problemi jer bolest njegove supruge bila je veoma teška. Brinuo se o svom sinu Borni kojega ga je odgojio u divnog mladića koji je kao dragovoljac mlad otišao u Domovinski rat iz kojega se srećom vratio neozlijeden. Nikola je zastao na svom putu. Povukao se u svoju neprobojnu ljušturu bojeći se ljudske zloče koje može čovjeku toliko zagorčati život da zamrzi sam sebe. Niz godina, zapravo do smrti je živio kao asketa. Netko bi mogao pomisliti da takav čovjek ne ostavlja trag u svom vremenu, no baš takvi ljudi koji ostaju dosljedni, vjerni svojim stavovima, ljudski, nepokolebiti, makar se na njih sručilo sve зло svijeta ne izdaju ideale. Ono što je njegova pisana ostavština nije samo pisano za njegovo vrijeme. Očovječen čovjek živi za cijelo čovječanstvo, za sva vremena. Nikola je ostavio svom zavičaju veliko bogatstvo. Ljudska ljubav, toplina i blagost, dobrota i poniznost sve i da se zakopaju u zemlju i zaspu betonom ili živim krečom, izrasle bi, procvjete. Nikada u povijesti ljudskog roda nije se dogodilo da je ljudska dobro-

ta ostala zavijeke vjekova zatajena. Višestoljetne patnje ljudi tog kraja iznjedruju časne ljudi koji znaju cijeniti vrijednosti kao što su obitelj; majka, otac, braća i sestre, zavičaj, koji je zaista jedinstven s Neretvom koja teče blaga i tiha, koja je krivotok Nikoline Hercegovine i južne Hrvatske. Sijati sjeme istine, čuvati tradiciju, vjeru svojih otaca, svoju prošlost i sadašnjost to bi trebalo biti poslanje svakog čovjeka. Nikola je ispjevaoep svojoj Hercegovini i Hrvatskoj. U njegovim stihovima nema prijekora ni predbacivanja, on sve zaodijeva ljubavlju. O njegovu stvaralaštvu bit će dosta tekstova objavljenih u zborniku, stoga samo ovih par rečenica izgovaram za one koji nisu za njega čuli, da vrijedi čuti za njega i o njemu. Hvala ti Nikola što si rođen baš u vrijeme kad si rođen, i baš ondje gdje si rođen, i baš takav kakav si bio. Tek iz ove perspektive vidno je kako sve sjeda na svoje mjesto. Oprosti ako smo te uznenirili. Pretpostavljam da se osmehujuš malo pogete glave. Bit će da kažeš: *"Ma nemojte, nisam ja vrijedan svega što ste upriličili. Deđer, to učinite za druge koji su puno zasluzniji od mene."* Da ima još zasluznih, ali mislim da si ipak sretan što si otkrio koliko prijatelja imaš, i što ćeš u svom zavičaju biti i dalje svjetiljka koja nadaleko svjetlo širi.

OLUJA U PODSTRANI

Piše: Zoran Jurišić

Središnja priredba ovogodišnjeg *Podstranskog ljeta*, bez sumnje, bila je proslava Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, koja se održala na platou plaže u Strožancu 5. kolovoza. Pedesetak tisuća posjetitelja uživalo je u koncertu Miroslava Škore i Mate Miše Kovača, koji su svojim pjesmama zagrijali ionaku vruću atmosferu te ljetne večeri. S Miroslavom Škorom razgovarao sam netom prije nastupa, a on je za našu *Reviju* kazao:

Kakvi su vaši dojmovi uoči nastupa?

– Jako lijepi. Još se nisam popeo na pozornicu pa ne mogu odavde procijeniti koliko je publike, jer svake je godine sve više ljudi. U svakom slučaju, veliki komplimenti organizatoru, koji sustavno gradi tu lijepu priču o tome kako bi valjalo proslaviti ovaj dan, jedan od najvećih u hrvatskoj povijesti, ili proslavljeni po cijeloj domovini i izvan nje. Jer čini mi se, kao što smo u puno toga deficitarni, da smo deficitarni u zajedništvu u danima kad smo ponosni na to što smo Hrvati, što smo stanovnici jedne prekrasne zemlje, što ćemo biti u prigodi izvjesiti njezine stjegove i što smo pripadnici generacije koja je ostvarila stoljetne težnje našeg naroda. Imali smo to na početku Domovinskog rata, početkom devedesetih, a onda se to nekako izgubilo. Ja se sjećam koliko smo mi entu-

Tomi Božiković i Miroslav Škoro

zijazma i ponosa ulagali u 30. svibnja pa smo slavili Dan državnosti, međutim, nekim administrativnim, a ja bih rekao i nepotrebnim odlukama narodu je to oduzeto, i onda je hrvatski narod gotovo prestao slaviti bilo što. Vratili smo se u vrijeme socijalizma: slavimo svoje Uskrse, Božiće, slavimo svoje Velike Gospo. Ali kao narod u političkom smislu, kad bi nam maknuli crkvene godove, mi nemamo što slaviti. Čini se da ovaj dan polako zauzima to mjesto. Bio bih neizmjerno sretan kada bismo za nekoliko godina svih zajedno isčekivali 5. kolovoza kao što Amerikanci isčekuju 4. srpnja.

Zagreb je danas prazan, čak nema ni hrvatskih barjaka na zgradama. Je li ovo zemlja apsurda? Pa ovo je najvažniji praznik u povijesti Hrvata, jer ni u vrijeme Tomislava i Zvonimira nije bilo veličanstvenije pobjede. Imam osjećaj da nam i nju žele ukrasti.

– Da. Ovo što vi govorite je žalosno. Naš je narod svjetski prvak u prihvatanju tuđih manipulacija. Ali, kao što smo kroz povijest izborili mjesto pod suncem, nije nas netko vodio, nego smo se mi doslovno samoorganizirali, vjerujem da ćemo i ovo riješiti. Treba samo naći kritičnu masu ljudi u

medijskom prostoru koja će dati malu, tihu podršku, i onda će se to zakotrljati poput grude snijega s vrha planine i tko zna gdje će se zaustaviti. Kad ne bih vjerovao u svoj narod, onda uopće ne bismo vodili ovaj razgovor. Moj je narod pokazao kroz stoljeća, a pogotovo u ovo vrijeme, da zna uzeti stvari u svoje ruke. E sada, hoće li se pojavit netko tko će znati usmjeriti našu pamet, vjeru i pripadnost, ne znam. Možda se već pojavio, samo mi ne znamo da je već tu.

Podstrana je nakon Čavoglava prvo mjesto koje je počelo s obilježavanjem ovog dana, i to već polako prelazi u tradiciju...

– Da, upravo sam to sada govorio. Nevjerojatno je da se na radiju govorilo samo o Kninu i Slunju. Nitko nije spomenuo Podstranu, gdje se okupilo ovoliko ljudi. A ja nekako mislim ako se na jednome mjestu okupi pedeset tisuća glista, da je to vijest. A kad se okupi pedeset tisuća Hrvata, onda je to nebitno. Tu smo gdje smo, jedan dio medijskog i političkog prostora jednostavno ne može oprostiti Hrvatima što su stvorili svoju državu. To je sada već toliko bjelodano da je deplasirano o tome i govoriti. Nije to teorija urote i zavjere, nego jednostavno, jebi ga, tako je... Evo, zovu me na binu...

Hvala na razgovoru i puno uspjeha.

Sve čestitke organizatorima na besprijeckornoj organizaciji, uz prijedlog da koncert traje barem do četiri sata ujutro. Program su znalački vodili Edita Lučić Jelić i Jadran Marinković. Sve pohvale i TZ-u Podstrana za bogato kulturno ljetno, pogotovo za zabavni program u kojem su, osim Miroslava Škore i Miše Kovača, sudjelovali i Giuliano, klapa Rišpet, Lidija Bačić, Ana Opačak, Dalmatino, Darko Matičević i Krunoslav Kićo Slabinac.

NADBISKUPIJI. Multimedijalno izdanje(monografija, 2 CD-a i 2 DVD-a) uz nastup Župskog zobra Gospe od zdravlja i klape Praska iz Podstrane, predstavili su voditelj programa ujedno i predsjednik HKU Pjevana baština dr.sc. Dragan Nićimac, dr.sc. Ivan Botica povjesničar i kroatist sa Staroslavenskog instituta, u ime Matice hrvatske dr.Damir Zorić etnolog, tj. Stjepan Sučić u njegovu ime te Antun Tomislav Šaban

ŽUPSKI ZBOR GOSPE OD ZDRAVLJA OPET U METROPOLI

Piše: Mario Tomasović

Nakon nekoliko uspješno održanih koncerata Mješovitog zbora Župe Gospe od zdravlja u našoj metropoli, naš je crkveni zbor u organizaciji HKU Pjevana baština iz Zagreba održao 26. rujna 2017. godine u Zagrebu (velika dvorana Matice hrvatske) predstavljanje multimedijalnog izdanja „PODSTRANA - GLAGOLJAŠKO PUČKO CRKVENO PJEVANJE U SPLITSKO-MAKARSKOJ

tajnik Hrvatskog društva skladatelja.

Uvodno je gosp. Nimac pozdravio sve nazočne a posebno povjesničara dr.sc. Andelka Mijatovića, povjesničara prof. Josipa Jurčevića, znanstvenika prof. Emilija Marina,

sve nazočne profesore Instituta za etnologiju i folkloristiku a posebno etnomuzikologa dr.sc. Joška Čaletu koji je bio glavni voditelj izrade našeg multimedija, te sve ostale uzvanike kao i članove Župskog zbora

i klape Praska iz Podstrane. Veliku pa i najveću ulogu u ovom projektu odradila je č.s. Klara Pavlović koja je prepoznala kvalitetu pjevača a još više kvalitetu pjevane crkvene baštine u Podstrani.

To bogatstvo tradicijske glagoljaške pjevane baštine željela je ostaviti budućim naraštajima na ponos i čuvanje od zaborava. Ne smije se zaboraviti ni doprinos gosp. Ljube Stipišića Delmate koji je već prije dvadesetak godina s muškim Zborom Župe Gospe od zdravlja snimio CD s istom tematikom. Naše novo izdanje ovog multimedija dokaz je da pučko glagoljaško pjevanje u Podstrani pljeni pažnju struke i zaljubljenika u tradiciju kao i izvorno skladanje i pjevanje klapske pjesme.

15. Smotra klapa u Podstrani

Piše: Zoran Jurišić

Kao dio obilježavanja blagdana Velike Gospe, u dvorištu crkve Gospe u Siti već petnaesti put održana je *Smotra dalmatinskih klapa*. Priredbu su u ime organizatora, Ogranka Matice hrvatske u Podstrani, otvorili dr. Darijo Radović i načelnik općine Mladen Bartulović. U uvodnoj najavi voditeljica Edita Lučić Jelić istaknula je:

– Tradicija ljubitelja klapskog pjevanja počela je u Podstrani 2003. godine, najprije u ljetnikovcu obitelji Cindro, a potom u dvorištu

crkve Gospe u Siti. Ovaj koncert, kao dio bogatog *Podstranskog kulturnog ljeta*, ovaj put je završni dio višednevног slavlja kojim se u crkvi Gospe u Siti u Strožancu obilježava blagdan Velike Gospe, koji se od davnina na području Podstrane slavi upravo na ovome mjestu. Prije četrnaest godina, kad su se ovi susreti počeli održavati uz potporu velikog čovjeka i počasnoga građanina Podstrane, pokojnog maestra Ljube Stipišića Delmate, na području Podstrane nije djelovala ni jedna klapa, a kao što znate, sada imamo tri vrlo uspješne i nagradama ovjenčane kla-

pe. Ove godine u finalima festivala klapa u Omišu nastupile su ženske klape *Kurjože* i *Ankora* te muška klapa *Praska*. Klapa *Ankora* osvojila je prvu nagradu publike i treću nagradu žirija, a *Praska* drugu nagradu publike i treću žirija. To ne mogu ostvariti ni veliki gradovi, a evo, maloj Podstrani pošlo je za rukom.

U predivnoj kolovoskoj noći nastupile su i pjesmom ispunile prepuno crkveno dvorište klape *Ankora*, *Kurjože* i *Praska* iz Podstrane, *Rusula*, *Sv. Mihovil* i *Kolura* iz Splita, *Sv. Luka* iz Otoka, *Pasika* iz Kostanja, te Čiovo s Čiova.

Sastanak predsjednika ogranaka MH u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Piše: Dario Radović

Vodstvo Matice hrvatske, na čelu s akademikom Stjepanom Damjanovićem, održalo je sastanak s predsjednicima ogranaka MH s područja Splitsko-dalmatinske županije u prostorijama Ogranka MH u Splitu. Svrha je ovakvih sastanaka, koji se održavaju u cijeloj Hrvatskoj, bolja suradnja Središnjice s ograncima, kao i poticanje njihove međusobne suradnje. Tako su na ovom susretu održanom 11. studenog 2017. uz predstavnike Središnjice, predsjednika Stjepana Damjanovića, potpredsjednika Stipe Botića i glavnog tajnika Zorislava Lukića, nazočili predstavnici sedam od jedanaest ogranaka iz naše županije. Uz domaćina, predsjednika Ogranka u Splitu, susretu su se odazvali predstavnici Trogira, Makarske, Visa, Jelse, Hvara i Podstrane.

U uvodnoj riječi predsjednik Damjanović ukazao je na potrebu

dišnjice da je upoznata s planovima rada pojedinog ogranka, načinima realizacije, ali i teškoćama na koje u svojem radu nailaze. Isto tako, rekao je predsjednik, potrebno je da su ogranci upoznati s radom Središnjice i njezinih odjela, izdanjima Matice, kako bi svojim članovima i drugim zainteresiranim omogućili upoznavanje s njima, organizirali gostovanja odjela s pojedinim temama. Matica nije samo izdavaštvo, brojna kulturna zbivanja područje su u kojem predsjednik vidi veliku mogućnost suradnje kako među ograncima, tako i između ogranaka i odjela Središnjice. Što se tiče članstva, predsjednik je ukazao na netočan dojam da se članstvo Matice osipa, odnosno da je staro i da odumire. U posljednje dvije godine u Maticu je primljeno više od 800 novih članova, ali problem je što se događa s tim članovima godinu ili dvije nakon primanja. I tu opet dolazimo do

programske sadržaja Matice, koji moraju biti zanimljivi članovima. U povećanju broja članova moramo biti svjesni da je kultura zanimljiva relativno malom broju ljudi, a uz činjenicu da kulturne sadržaje nude i brojne druge ustanove, za Maticu su ciljana skupina oni koji povezuju kulturno i nacionalno, odnosno oni kojima su kulturni sadržaji u službi očuvanja nacionalnog identiteta. Za poboljšanje suradnje važno je da jedni druge slušaju, a ne da samo govore, jer nitko nije predodređen da samo sluša, niti da samo govori. Predsjednik je svoje izlaganje zaključio riječima: „Hvala svakom pojedincu koji išta čini za djelovanje Matice, hvala mu za svaki napor, vrijeme i rezultat koji pridonosi radu Matice hrvatske.“

Stipe Botića podsjetio je na značenje koje je Matica kao najstarija kulturna ustanova u Hrvatskoj imala u svojoj prošlosti. Matici je u naruvi djelovanja da se njeguje najprije lokalno, regionalno i nacionalno, a onda da to bude univerzalno. Prezentacija našeg djelovanja na lokalnoj razini, unutar ogranka, te potom između ogranaka, kao i u Središnjici, koliko god nam ponekad izgledala mala, pridonijet će bogatstvu djelovanja Matice hrvatske.

Glavni tajnik Zorislav Lukić prezentirao je rad ogranaka s područja naše županije, broj članova, izdavaštvo, najvažnije programske sadržaje, a potom su predstavnici prisutnih ogranaka iznijeli trenutne aktivnosti, planove, kao i probleme s kojima se susreću u svojem radu. Problemi su kod svih slični, uglavnom se radi o nedovoljnim financijskim sredstvima, malom broju aktivnih članova, posebno mladih, te slabom razumevanju lokalnih vlasti za djelovanje Matice. No, izneseni su i primjeri suradnje među ograncima unutar županije i izvan nje, dobivanja sredstava iz europskih projekata. U razgovoru koji je potom uslijedio dogovoren su novi susreti i predstavljanja ogranaka, te redoviti susreti svih ogranaka naše županije dva, tri puta godišnje.

Zorislav Lukić, Stjepan Damjanović, Stipe Botić i Trpimir Jurkić

U GRUDAMA PREDSTAVLJEN RAD MATICE HRVATSKE - OGRANAK PODSTRANA

UGradskoj knjižnici u Grudama, u sklopu 12. Dana Matice hrvatske u Grudama 2017., a u trodnevniči svetkovine sv. Katarine, zaštitnice Gruda, Ogranak Matice hrvatske Podstrana predstavio je svoje djelovanje u četvrtak, 23. studenoga. Na samom početku voditeljica Knjižnice u Grudama Snježana Barić pozdravila je sve načočne, posebice drage goste iz Podstrane, zaželjevši im da se u Grudama osjećaju ugodno.

Video-prezentaciju rada Ogranka predstavio je njegov predsjednik dr. Darijo Radović. Svoje predstavljanje naslovio je *Djelovanje Matice hrvatske u Podstrani*.

Zatim su nastupile pjesnikinje, članice Ogranka MH u Podstrani: Danica Bartulović, Nevenka Kovačević i Divna Ban Bakota, koje su predstavile svoja izdanja i kazivale svoje pjesme.

Na kraju susreta predsjednik Matice hrvatske Podstrana darovao je, u ime svojeg Ogranka, Gradskoj knjižnici u Grudama njihova prigodna izdanja, a također su domaćini svojim nakladničkim izdanjima darivali članove Matice hrvatske u Podstrani. Ovaj kulturni dogadjaj završio je obostranom željom za nastavkom suradnje dvaju ogranaka Matice hrvatske.

Matica hrvatska - Ogranak Grude

Radomir Dumičić, "Portret", olovka

Marin Domitrović - "Cejlonska soba"

Miro Rom

9. ČA pod Perunom 2017.

Uorganizaciji Ogranka Matice hrvatske u Podstrani, u Cindrovim dvorima 12. lipnja 2017. održana je deveta večer čakavske poezije Ča pod Perun, koju je utemeljio Ljubo Stipišić Delmata. Nastupili su Nikica Jurun (koji je govorio stihove bračkog pjesnika Zlatana Jakšića, preminulog prije 10 godina), viška književnica Anela Borčić te splitski autori i autorice Marija Kuzmanić Kurte, Miro Rom, Dobrila Kuzmić Franetović, Nikša Krpetić, Tomislav Najev, Josko Armanda, Maja Tomas, Nadan Dumanić i Dunja Kalilić, koji su govorili splitsku čakavštinu s primjesama podstranske, trogirske ili marinske čakavštine. U glazbenom dijelu programa nastupio je Johnny Gitara, program je vodio Mladen Vuković, a na početku je zaljubljenike u čaroliju čakavskoga stiha pozdravio predsjednik Ogranka dr. sc. Darijo Radović. Sljedeće godine, za jubilarne desete čakavske dane pod Perunom, trebala bi se objaviti zbirka izabranih stihova svih sudionika koji su nastupali na Ča pod Perun od 2009. do ove godine, a bilo ih je ukupno dvadesetak i stihom su predstavili sve mjesne govore u srednjoj Dalmaciji.

M.V.

Mulac

Sve je stivano po livelu
Ovamo fali, tamo pritiće
Uvik na jubav pravu, velu
Najde se jedna brez nade, sriće

Vridna cura, težaške kuće
Iz bonace upade u nevere
Dala je momku, poštenja k'juče
A on pobiga u marinere

Ostala sama, a dite mu nosi
Dočekala nije vese'je, dotu
U čače nima ko je isprosi'
Familji ciloj došla na sramotu

Pape se štica zaraj svita
Športku vodu vaja prolit
Mater se bidna i ne pita
Moreš samo svetog Antu molit

Smiluje se teta, stara udovica
Ali ko će prigovorit bratu
Da su dite učinila dica
Gubiš bitku u svakemu ratu

Svi na svitu prid Bogon su grišni
Zato čovik uvik Boga slavi
Rodija se muškić smišni
Ricast, bjondo, anđel pravi

Sveta rič i blagost o'svega je jača
Ča je razbiveno, molitve spoju
Za sve je dozna marinerov čaća
Sa ženon je doša po nevistu svoju

Pape za života nije oprostija
Po starinsku, ni se moga miri'
Ča će mi u kuću tuja mularija
A uvik bi s kara malega poviri

Mene ne spominji, ajde vidi dite
Meju prste u falšo bi ništo mrvi
I vazmi mu čakod, od ovo munite
Naš je mulac, naše je krví

I umra je tako, svon rišpetu sluga
sa' ka' je pasalo, koga li se boja
Pri vengo je iša u vrimena druga
svojemu je mulcu ostavi sva poja

Nađan Dumanić

KNJIGA OD OČAJA

Zorana Jurišića o s v r t ANITE MARTINAC

Kad okreneš posljednju stranicu i zaklopiš knjigu u kojoj nisi pronašao ni junaka ni glavnog lika, nego si se, kao i spisatelj, s puno razumijevanja unosio u svaki od likova objašnjavajući razloge njihovih odluka, koje su nerijetko bile i pogrešne, pitaš se postoje li junaci u stvarnom životu ili su, kao i u ovom romanu, samo likovi ili s naglaskom da je svaka sličnost slučajna.

Parodija vremena izražena je u ljudskim sudbinama, koje pod slučajnim ili namjernim okolnostima upadaju baš u one nevolje koje su izbjegavali. Vrlo često promatramo kako se kolo sudbine nemilosrdno okreće i kako je ponekad nesreća upravo spas, ili pak volja za životom, te nas nagna na postupke preživljavanja koji vode u propast, nerijetko i u smrt. Tko svoj život više cijeni od života drugoga ili, bolje rečeno, tko život drugoga ne cijeni kao svoj, taj će brzo izgubiti i to malo što ima. S druge strane, zadržavaju nas likovi koji pomažu drugima u životnim situacijama u kojima čovjek riskira sve što ima, i to je poput kredita kod Svevišnjega jer nas vodi dalje putem koji vodi k izlazu iz ovozemnog pakla, kakav je bio u vremenima rata.

„Vremena se mijenjaju, ali kolone u vijek prolaze: ilirske, grčke, turske, mletačke, francuske, austrijske, srpske, talijanske, njemačke... Smjenjuju se bogovi i božice, tko zna sve kakvi i čiji“, rečenica je iz romana koja sažima zaključak romana, te jasno upućuje čitatelja da je riječ o samo još jednom ratu. O sukobljenim stranama, u kojima opet nastradaju najviše mobilizirani

i civilni koji su se našli u nevolji prije nego što su i shvatili razloge rata. No, nerijetko nametljivi likovi koji predvode tumačenja dobra za koje se opredjeluju spuste svoj obraz da bi očuvali čast ideologije u koju vjeruju, a samo zato što je teško priznati kada čovjek pogriješi. I dok je lakovjernih i lakomislenih, bit će i zavedenih. Zanesenjacima oprostimo ako sebe žrtviju, ali ako svoju zanesenost naplaćuju životima drugih, to je više nego zločin.

Vjerodostojnost vremena ogleda se u izvrsnim dijalozima koje autor stvara, gdje i u razgovorima o banalnim stvarima predstavlja karakter čovjeka, lika kojeg tumači. Vrlo često stavljajući „u usta“ likovima kroz dijaloge, autor romana vješto je izbjegao sukobe mišljenja, kakvi i danas vladaju o istim temama u novija vremena, ali dao nam je priliku da razumijemo i drugu stranu. Autor kao da s vrha planine mudrosti promatra propuste i pothvate svih likova, a opet s puno razumijevanja obrazlaže njihove postupke kako bi pružio jasnu sliku koju i sam želi razotkriti i shvatiti. A slika, zamrljana krvlju, izrafalana ubojitim mećima, slikana nevinim ručicama i glanca na izboranim rukama mudrosti, nije ništa drugo nego svijet u kojem živimo. Oslikano plavetnilo mora i smaragdna zelena boja šuma, prekrivena krvavim snijegom i blatnjavim tragovima, ne odaje nikakav život u sebi, ali živjeti se moralo.

Etnološke vrijednosti sačuvane u romanu su iznimne. Prikaz običaja, kao i starina, poput predmeta, pa čak i pjesama, daju romanu posebnu draž. Čak nas i birani ulomci koji su ubačeni u roman u svojoj dvojakosti istovremeno ljute prividnom slikom, a opet razoružaju promišljanjima likova koji ih i sami tumače, poput ubačenog teksta Uputstva pokrajinskog komiteta KPH za Dalmaciju od kolovoza 1941. rukovodstvima NOP Dalmacije za stvaranje narodnooslobodilačkog fronta, iz Zbornika rada NOB-a u Dalmaciji 1941.-1945. knjiga I. Zanimljivo je objašnjenje Vinka svojim partijskim drugovima

kako da natjeraju ljudi u šumu, makar varanjem i laganjem, pa i provočiranjem talijanske vojske kako bi bili gori prema narodu, ne bi li se opredijelili za bunu.

Veličanstvena rečenica: „Ponekad je teže porušiti zidove između ljudi nego zidove od grada“ na originalan način objašnjava kako obično ljudsko ponašanje zbog inata i mrzovlje toliko zatruje čovjeka da ostaje slijep kod očiju, te u tom sljepilu i dalje samo potpiruje mržnju koja vodi u zlo.

Dotiče se autor i nekih poznatih povijesnih likova u kontekstu razotkrivanja njihove veličine običnom ljudskom prizemnošću, baš kao što i potpuno nepoznate likove odiže u veličinu nadčovječnosti. Na taj način jasno odaje sliku da je svaki čovjek jednako vrijedan. Teološka razina autora daje mu slobodu da kroz male ljudske sudbine prenosi poslanice za svakog od nas.

Kao znalač jezika, autor se pojgrava i ikavicom i čakavicom i štokavicom, dajući identitet likovima u prostoru i vremenu, a i prikazujući bogatstvo naroda na području na kojem žive.

Uz zamjerku na prestrogi sud koji se ponekad omakne autoru, kao u rečenici: „NDH je postala vazalna država u kojoj su stvarnu vlast imali Nijemci i Talijani“, jasno je da nedostaje povijesne potkovanosti na globalnoj razini te se pod utjecajem lokaliteta odavala suočajnost s područja življjenja, odnosno zanimanja za temu pisanja. Autor ne smije sebi dopustiti pristranost, što se doista vješto trudio izbjegći u ovoj knjizi, ali isto tako ni ne donositi sud u ime čitatelja.

S druge strane, prekrasne misli o čovjeku i Bogu, o državi i vladarima, dao je u dijalogu don Matejko propovijedi čitateljima. Izdvojila bih rečenicu: „Društvo stvoreno zločinom ne more biti dobro ni pravedno“, kojom upozorava na uvijek ponovljene povijesne pogreške.

Težački život u romanu opisan je kristalno jasnom slikom, oslikanom i u znoju i u suncu, s nemjerljivom

ljubavlju prema zemlji, „jer jedino je ljubav i trud onih koji je obrađuju bila mjerilo hoće li postati majka ili mačeha“, piše autor.

Autor dobro poznaje podneblje o kojem piše i s ljubavlju i s uočenim manama, kao i vrlinama. Zna slabosti svoga naroda i ne susteže se jasnim jezikom pisati kritike prema partijskim dodvorašima.

Zanimljivi su opisi likova poput Marka Pilića, kojeg opisuje: „Kada je Pavelić došao na vlast, bio je uz njega, a poslije sloma NDH bio je uz Tita.“ Razotkriva i postiđuje, a istovremeno i razumijeva i pravda, te mu sve to daje veličinu da i dalje stoji na svojem brdu mudrosti i piše o jednom vremenu koje s odmakom prikazuje kroz roman. Ostavlja nam čak i neskrivene tragove iz današnjih vremena na kojima je pronašao ključeve iz prošlosti kako bismo i sami još jednom zavirili u zatvorena vrata na kojima je komunistički totalitarizam stavio namjerno iskrivljenu tumačnicu vremena. Svi pogledi nerijetko nam djeluju čudno iz današnje perspektive, ali autor se baš toga i prihvatio, da objasni čitatelju i vrati povjerenje u svoje misto, koje bi i Mačekovo, kako je pisao.

Autor govori što su sve sijači zla ostavili za sobom, a opet objašnjavači i razloge i posljedice svakog događaja. U rečenicama: „Hrvati koji bi podigli glavu, lako su bez nje ostajali. Drugi, poslušni beskičmenjaci su za svoju lojalnost vlasti, kakva god i čija god bila, bili nagradivani ili su barem ostajali živi, ma kakav da je taj život bio“, autor kao da govori i o nedavnom vremenu ili možda pak o budućem vremenu, jer i sam zaključak čitatelja može biti pitanje koliko je puta potrebno počiniti greške iz prošlosti da bismo ih shvatili.

I naslov koji me baš i nije privukao – *Knjiga od očaja*. Nakon čitanja romana i sa željnim iščekivanjem nastavka, druge knjige, poimam se s autorom i razumijem da naslov nije ni mogao biti drugi, jer ovo je istinita priča o ljudima u prošlom očajnom vremenu. Ne ponovilo se.

JA SAM 6387

Piše: Zoran Jurišić

Naći ogrank Matice hrvatske je 27. listopada ove godine predstavio knjigu Jakoslava Davida Rojnica pod nazivom *Ja sam 6387*. O knjizi su govorili Mladen Vuković, Davor Ljubičić, Zoran Jurišić i autor.

Ovaj roman, pisan u trećem licu, govori o vremenu komunističke vladavine, kad se na robiju osuđivalo ljudi koji bi ispričali neki nepodoban vic, zapjevali pjesmu ili čitali nepočudnu literaturu. Tako je i glavni lik, tj. autor romana, na studiju prava u Zagrebu čitao emigrantske novine te ih je dao na čitanje svojim kolegama. Čitavoj je skupini suđeno, a četvorica su osuđena na zatvorske kazne od tri do pet godina, među njima i Jakoslav. U romanu opisuje vrijeme u istražnom zatvoru, zatvor na Golom otoku, život poslije zatvora i nemogućnost zapošljavanja u bivšoj državi, a u kratkom pasusu život u slobodnoj Hrvatskoj. Kako je autor napomenuo: „Želio sam zabilježiti ono što mi se dogodilo u jednoj državi totalitarnog sistema. Ono što se dogodilo meni moglo se dogoditi svakome. Tada je bio potreban samo 'svjedok' koji će te optužiti da si neprijatelj državnog poretka, a 'pravne' službe bivše države sve drugo su same odradivale.“

Ovaj bi roman zbog svoje zanimljivosti bio idealan scenarij nekog igranog filma. Nadajmo se da će se netko iz filmskih krugova zainteresirati za ovu temu, jer nje nema u filmovima zapadne filmske industrije, a kinematografija tzv. istočnog bloka ovu je temu tek uzgred dotaknula.

PLAMEN RIJEĆI

DANICE BARTULOVIĆ

Tradicija nije čuvanje pepela,
nego daljnje prosljeđivanje vatre.
sv. Thomas Morus

Piše: Maden Vuković

Kao 14. naslov u poetskoj knjižnici ‘Perun’ Matice hrvatske u Podstrani objavljena je knjiga “Drhtave latice sna” Danice Bartulović, ukupno devetnaest naslov naše vrijedne suradnice, koja je popraćena starim i novim fotografijama iz autoričina obiteljskog albuma.

Iako nas suvremeni tehnološki napredak i sve veća automatizacija načina života sve više otupljuje i čini ravnodušnima spram nedaća, tegoba, tuga, uzdaha i nesreća malog čovjeka, poezija još nije sasvim usahla, još pruža melemne latice duše, ma koliko je pržilo sunce medijskih reflektora, plavili tsunamiji pomodarstva i gazile stope materijalne beščutnosti. Ostaje stih lijek, medni napoj srcu, eliksir duše kojim se napaja i Danica Bartulović u svojoj novoj zbirci „Drhtave latice sna“, u kojoj svojim perom ispisuje kardiogram snivane nade u očuvanje suošjećanja s nemoćima i poniženima, u njegovanje istine i ljudske mjere u ovom suludom svijetu u kojem se gube svi kriteriji smislenosti i ufanja u moralnost življenja. Pred nama je više od stotinu novih Daničinih pjesmotvora podijeljenih u tri ciklusa.

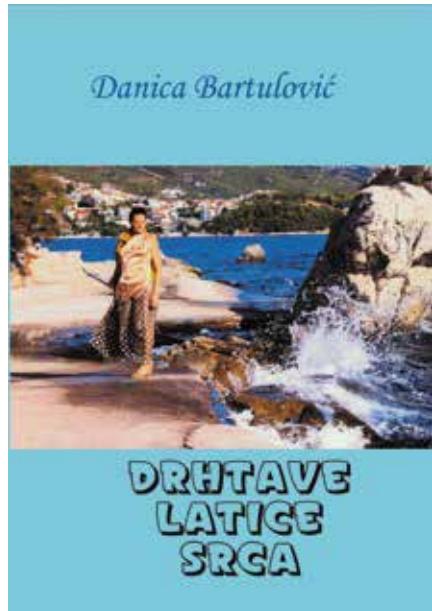
U uvodnoj, naslovnoj škriljci najviše je – skoro šezdesetak pjesama umočenih u domoljublje i tvrdnu vjeru, ljubav prema precima i roditeljima, rodu i svom narodu, baštini i istini, te će se autorica izrijekom zavjetovati, iako je sve manje zraka za njih, upaliti plamen „... svjeća Ljubavi / Pravde / i Istine“ (Tri svijeće).

Iako središnji ciklus zbirke „Suze iz kamena“ ima samo 23 pjesme, opsegom zauzima polovicu knjige jer je riječ o osebujnim poetiziranim slikama iz autoričina djetinjstva, kakve smo mogli čitati i u dvije prethodne pjesnikinjine knjige, pisanim u dijalozima na materinskoj ikavici te bi se kao dramoleti mogli izvoditi i na pozornici. U njima se baš čute suze iz krškog kamena, u selu u Dalmatinskoj zagori u kojemu su sredinom prošlog stoljeća mještani živjeli vrlo oskudno i bijedno, i prvi put se najeli i obukli komad robe na sebe s prvom gastarbajterskom plaćom zarađenoj na bauštelu daleko od rodnog ognjišta (koja nam se sudba kao ponovno događa). Osim filološke arheologije, te pjesme imaju i etnografsku vrijednost dokumentiranja ubogog života našeg sela (neke su pjesme naslovljene narodnim poslovicama i izrekama).

Treća rukovet ove zanimljive zbirke „Krivulje i pravci“ donose autoričine intimističke i socijalne poglede na našu aktualnu društvenu i političku zbilju, sve naše pravde i krivde, vrtenja u krugu u kojemu više ne prepoznajemo svoje iskonske vrijednosti i tradicije za koje su ginuli naši predi, a mi ih krčmimo budžasto na bjelosvjetskim pijacama na kojima moćnici kupuju malene, koji su „cijepjeni“ protiv svakog samopoštovanja i nacionalnog pjeteta. Većinu tih lirske recepata za ozdravljenje dezorientirane duše autorica posvećuje dragim prijateljima, uz koje se kročenje mondenim vjetrometinama čini toplijim, sigurnijim i ljepšim. Autorica na koncu ponovno poseže za svijećom:

ovdje smo užegli zavjetnu svijeću i prisegnuli Kristu
vinom i uljem ojačali duh i krv i zavjet zapečatili
ovo je naša sunčana postojbina
(Mi nismo Regija)

I taj plamen svijeće u poetskom iskazu Danice Bartulović ne stvara pepeo i lug, već je – kao što reče sv. Thomas Morus – vatra koja nas grije, daruje nam Svjetlost i nosi naprijed naša zapamćenja svete baštine, svijest o nama i nas same.

Piše Magdalena Vuković

Dana 12. listopada 2017. godine u novouređenoj dvorani u zgradi Općine u Podstrani, u organizaciji Hrvatske stranke prava – Podružnica Podstrana, održano je predstavljanje knjige autorice Blanke Matković *Imotska krajina u dokumentima Ozne, Udbe i Narodne milicije (1944. - 1957.), Likvidacije i progoni*. Knjiga na oko 1000 stranica donosi arhivske dokumente o svim selima Imotske krajine od 1944. do kraja 50-ih godina, koji su u vrijeme nastanka bili označeni kao „strogo povjerljivi dokumenti“.

Prvi dio knjige čine elaborati Narodne milicije za svako selo Imotske

krajine pojedinačno te za tri stanična područja – Imotski, Zagvozd i Cista Provo. Elaborati su pripremljeni u drugoj polovini 50-ih godina prošlog stoljeća te pružaju niz podataka o prijeratnoj, ratnoj te poslijeratnoj gospodarskoj, kulturnoj, političkoj i vjerskoj situaciji u selu. Uz svaki se elaborat nalaze i prilozi koji uključuju popise likvidiranih narodnih neprijatelja, prijeratnih i poslijeratnih emigranata, pripadnika ustaških i domobranskih snaga, klera i članova crkvenog odbora itd. Također, u knjizi su uz sve elaborate Narodne milicije slagani po selima slični dodatni popisi Ozne iz 1945. i 1946., odnosno Udbe iz 1947. godine, ali samo za ona naselja za koja su takvi

popisi nađeni. Drugi dio knjige sastoji se od raznih dokumenata Ozne i Udbe, kao što su, primjerice, popisi likvidiranih, nestalih, osuđenih, zatočenih, proganjanih, potom popisi tzv. narodnih neprijatelja, emigranta i dr. Mnogi od ovih dokumenata sačuvani su bez potpisa i pečata pa je za njih teško sa sigurnošću utvrditi tko ih je i kada sastavljao.

Autorica je istaknula kako dokumenti objavljeni u ovoj knjizi predstavljaju značajan doprinos istraživanju suvremene povijesti Imotske krajine, a mnogi od njih prvi put otkrivaju stvarnu sudbinu mnogih Imoćana koji su do objavljivanja ove zbirke bili tek „nestali na križnom putu“. Oni također dokazuju da u hrvatskim arhivima postoji obilje dokumenata za čije je pronalaženje i pregledavanje potreban dugogodišnji rad, a u ovom slučaju riječ je o potpuno volonterskom radu.

Predstavljanje je bilo iznimno dobro posjećeno, a knjigu su, osim autorice, predstavili Ivan Andabak, magistar povijesti i etnologije te gradski vijećnik Nezavisne liste mlađih u Solinu, te Magdalena Vuković, studentica povijesti na Filozofskom fakultetu u Splitu i suradnica na izdanju. Promociju je predvodio Mate Buljubašić, pjesnik i umirovljeni pukovnik Hrvatske vojske.

Likovna udruga ANTE KAŠTELANČIĆ

Likovna udruga „Ante Kaštelančić“ od 1994. godine okuplja podstranske ljubitelje slikarstva, koji nadahnuti prirodnim i ostalim ljepotama na platnu kreiraju vlastiti doživljaj tih istih. Udruga danas broji 12 članova, a sve je počelo prije nešto više od dvadeset godina, kada su je

osnovali Janet Karaman Nardelli, Rade Bakota, Marija Jovanović, Mario Tomasović, Margarita Kelava, Nikša Erceg i Zlatko Juras. Udruga nosi ime velikog podstranskog akademskog slikara Ante Kaštelančića, što im istodobno predstavlja obvezu ali i zvijezdu vodilju u njihovom radu.

U ovih 20 godina iza imena ove LU, krije se velik broj izložbi, od kojih su neke i humanitarnog karaktera. Prva je održana je 1.listopada 1994. godine u Staroj Podstrani, te od se od tada tradicionalno dva puta godišnje organiziraju izložbe koje posjećuju i mještani

i turisti. Kako bi došlo do njene realizacije, članovi se okupljaju na likovnim kolonijama i tako stvaraju realistična, ekspresionistička i apstraktna djela. Kako su nam potvrdili, druženja organiziraju u prirodi, koja ih vječno nadahnjuje.

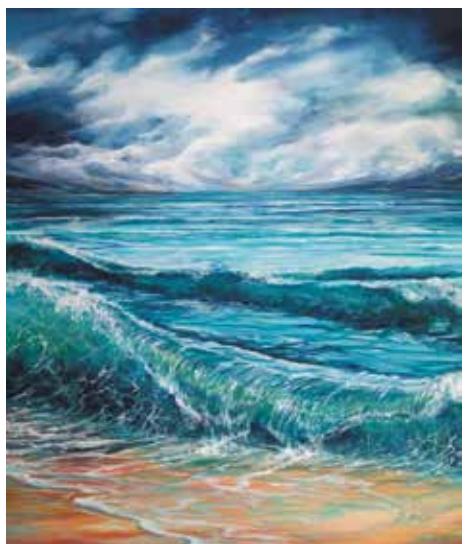
Zadnje takvo organizirano je u listopadu ove godine, a pridružile su im se i neke nove članice. Prema riječima Marije Jovanović, predsjednice LU „Ante Kaštelančić“, u suradnji s Osnovnom školom „Strožanac“ planiraju pokrenuti satove crtanja i slikanja, pod vodstvom slikarice Anamarije Kahrić.

Slavica Marić

Zlatko Juras

Anamarija Kahrić

Danijela Melić

Vanja Božiković

Vesna Dumičić

Dora Vlajić

Nikša Erceg

Riječ je zatražio uvaženi zastupnik Niko Gović. Izvornite...

- Poštovani gospodine predsjednici, uvažene kolegice i kolege zastupnici,

nisan se nada, a virujen ni vi... baren oni među vama koji me dobro poznaju, a ti nije malo... Daklen, nisan se nada da će pod ovin časni... iako bi triba reć... pod ovin sad oskvrnjenin krovon... doživit ono šta san maloprije doživija od kolege..., ako se tin imenon može nazvati osoba koja je izgovorila ono šta je izgovorila... Jer, takva gomila laži, izmišljotina, insimacija, paušalni ocjena i kleveta, napada na nečiji moralni, stručni i svaki drugi integritet od spodobe s kojom se još ni za šankon nisan sreto, a kamoli u nekoj abnormalnoj atmosferi... još nije odzvanjala pod ovin, reka san već, kakvin stropon... Ni prije ni posli gusaka... koje su danas, uvažena gospodo, ovin nečuvenin ispadon, doživile priobražaj i pretvorene u kokoši...

- Molim vas, uvaženi kolega, priđite na stvar, inače će biti primoran...

- Uvaženi gospodine predsjednici, uvažene kolegice i kolege... dopustite, svatite me... malo san ko... ko... kos... kostreniran, zapravo, duboko san kostreniran.. pa se ne čudite što mi se glas i ruke tresu...

- Manje bumbit!... – dopre iz zadnjega reda s desne bande.

- Molim vas, kolege, bez upadića, jer će biti prisiljen nekoga udaljiti iz dvorane... Još jednom vas molim, uvaženi zastupniče, priđite na stvar, inače...

- Poštovani gospodine predsjednici, uvažene kolegice i kolege, nije mi jasno kako se može dogodit da neko, jednu časnu osobu, prid vama i prid cilon hrvatskon javnošću koja ovo pažljivo prati, nazove šefon nedodirljivoga kokošnjca! Da me se optuži za naručeno ubojstvo! Da, uvažena gospodo, za naručeno ubojstvo! Zato se ne čudite što ova-

ISPRAVAK TOČNOGA NAVODA

ko reagiran. Jer, ovde su iznesene "činjenice" koje nimaju nikakve veze s činjenicom, oču reć istinom. Nanesen mi je težak udarac, ukljjan mi je obraz koji san cili život mukotrpno pra, za koji san se tuka od najmlađi dana do dana današnjega, angažiran uvik i svestrano u svin akcijan, šta potvrđuje i cili niz društveni priznanja, ne samo lokalni, počevši od kućnoga savjeta, već i šire društvene zajednice, koja je to, još u onoj državi, znala cijenit. Pa i u ovo što danas imamo, utkan je cili moj život. Uostalom, da nije tako, ka da bi ja sad sidiya ovde s vami. I samo ovo što san nabrojio bilo je dovoljno da "uvaženi" kolega Nizbrdica, pardon, Uzbrdica, duboko posumnja u ono što mu je živo za gotovo, proda moj susid – čije me prijateljstvo, usput rečeno, zbog pišljiva dva kvadrata, nagnalo da pribavin rotvajlera - I da onda tu priču, bez ikakvi kriterija, ponudi ovomu časnomu domu. Cili moj ku... ku... sad mi je bilo na jeziku... e da, cili moj kukurikulum opovrgava ono što ste maloprije ovde čuli.

- Oni će i nakon ovoga govoriti da reforma kukurikanja nije potrebna – dobaci glas s live bande...

- Tišina, molim, a vi, uvaženi zastupniče, ili priđite na stvar ili vam oduzimam riječ.

- Dobro, ajmo redon. Nije istina da je moja žuta kokoš ubila susidovu kokoš. Nije istina da je cilu stvar zamišla moj pivac. Notorna je laž da su u nemilomu događaju sudjelovale sve moje kokoši. A najmanje je istina da i je moj pas lajanjen podjarića. Konačno, da ne spominjen laž

da se sve to dogodilo u prošli petak oko podne. Da je "kolega" Uzbrdica, nakon što je o nemilomu događaju razgovara s mojim "dobronamjernim" susidon, svratija malo i do mene, da čuje malo i drugu stranu, sad bismo znali ko je zapravo šef nedodirljivoga kokošnjca. Jer, istina je da je njegovu kokoš ubila moja crna kokoš – žutu san, naime, na susidove oči, a to je prešutija, operuša sedan dana ranije. Nadalje, istina je da je cilu stvar moj pivac promatra sa strane i da se nije miša u sukob. Istina je da su samo dvi moje kokoši pomogle svojoj crnoj kolegici. Napadnutoj kolegici! I da je to, uvažena gospodo, bila samo obrana... koja je, na žalost, za susidovu kokoš tragično završila... Sve će to, jer ova nečasna rabota ne može završit u ovomu časnomu domu, posvidočit na судu i sve ostale moje kokoši. Točno je da je pas laja, ali bija je žedan, a ne da podjaruje. A ja san, tvrdi on, sve to mirno gleda i uživa!... A i sam dobro zna, a to će potvrditi i neki časni kolege iz ovoga časnoga Doma, da ja, usprkos svin svojin zastupničkim obvezama, svakoga petka oko podne prodajen jaja na Docu. Toliko, poštovani gospodine predsjednici, premda, ponavljan, ovo nije i kraj priče. Razumiš ti mene tute!

- Zahvaljujem, uvaženi zastupniče, a za repliku, pardon, za ispravak točnoga navoda javio se uvaženi zastupnik Uzbrdica.

P.S. Zašto si ovome urednom i nimalo neobičnom izvješću iz Sabora dao tako glup naslov? – pita me znanac iz kafića.

Eto tako, potrefilo se.

(Ovo je treća verzija prije desetak godina objavljene i za ovu priliku s reformom kuku – rikanja uskladene i osvježene priče kojoj, blago nama, rok trajanja u bilo kojem obliku nije ograničen.)

Ivo Klarić

Kralj Artur zapravo je bio rimski centurion Lucije Artorije Kast iz Podstrane!?

Piše: Denis Jonjić

Britanski povjesničar

J. Matthews pobornik je teze da je Artorije prva osoba u povijesti s kojom se može povezati kralj Artur, što je objavio na prvom simpoziju održanom u Podstrani na temu povezivanja povijesne ličnosti Lucija Artorija Kasta s legendom o kralju Artur

Priča o kralju Arturu i njegovim vitezovima inspiracija je za brojne različite autore, i to na različitim poljima znanosti i umjetnosti. Zadnji od radova o ovoj temi je „novi“ film o mitskom kralju ratniku *Kralj Artur i legenda o maču*.

Kralj Artur je kod nas dodatno pobudio zanimanje i zbog puno konkretnijeg razloga. Naime, po tezi koju zastupa britanski povje-

sničar J. Matthews, kralj Artur je zapravo rimski centurion Lucije Artorije Kast iz našeg mesta Podstrane, odakle je vladao rimskom pokrajinom Liburnijom.

Nadalje, naš Lucije Artorije Kast, tj. kralj Artur, pokopan je u velikome mauzoleju na svojem imanju, gdje je danas crkva svetog Martina u Podstrani. Znamo to jer su oko crkve pronađeni kameni fragmenti koji su bili dio njegova sarkofaga i mauzoleja. Sačuvani su natpisi koji prilično detaljno opisuju Artorijevu vojnu karijeru. A ona uključuje i službovanje u Britaniji, ispod čuvenog Hadrijanova zida koji je branio otočki dio Rimskoga Carstva od invazije Kaledonaca, odnosno Pikta. Pojedinost je to koja spaja Lucija Artorija Kasta s legendarnim kraljem Arturom.

Prvi povjesničar koji se upustio u raspetljavanje ove priče bio je Francesco Carrara, koji je svoje spoznaje objavio daleke 1850. godine. Drugi povjesničar koji se uhvatio ukoštač s ovom tematikom je naš Franjo Bulić, koji je svoje spoznaje objavio 1890. godine. Nadalje, treba spomenuti i Johna J. Wilkesa, koji ovu tematiku obrađuje u svojoj knjizi *Dalmatia*, izdanoj u Londonu 1969. godine. Posebno je zaslužan za istraživanje natpisa Julian Medini, koji je svoja zapaža-

nja objavio u časopisu *Diadora*.

Današnji najveći naš autoritet za Lucija Artorija Kasta, centuriona, a kasnije i prokuratora, odnosno namjesnika Liburnije, jest akademik Nenad Cambi.

Na osnovi dosadašnjih istraživanja došlo se do dovoljno informacija da bi se moglo povezati stvarnu povijesnu osobu s legendom o kralju Arturu. Tu je tezu postavio 1924. godine američki lingvist i povjesničar Kemp Malone. Engleski povjesničar i pisac John Matthews najgorljiviji je pobornik teze da je Artorije doista prva osoba u povijesti s kojom se može povezati kralj Artur, odnosno za koju se može utvrditi kako je kralju ratniku dala ime. Tu je tezu gorljivo branio na prvom simpoziju o rimskom centurionu Luciju Artoriju Kastu i kralju Arturu.

Budući da priča nije do kraja zaokružena, te zbog potrebe objedinjavanja novih spoznaja vezanih uz ovu temu, MH – Ogranak u Podstrani planira koncem 2018. godine organizirati drugi simpozij o ovoj temi. Simpozij će biti posvećen Julianu Mediniju i Luji Medvidoviću, dvojici ljudi koji su svojim radom i zalaganjem zadužili nas i našu Podstranu.

Ogranak MH u Podstrani
u ime svih stanovnika
Podstrane čestita
Hrvatskom glazbenom
katoličkom društvu
110. godišnjicu postojanja.

TEZE KOJE SU PROMIJE NILE EUROPU

(U POVODU 500 GODINA REFORMACIJE)

Piše: Ivan Tadej

JESEN SREDNJEVIJEKA

Srednji se vijek nezaustavljivo blio kraj. Renesansa, u Italiji krajem XIII. i početkom XIV. stoljeća, potaknuta uglavnom djelima Dan-tea i Petrarce, razbuktala se u XV. stoljeću i sve je dublje prodirala u razne aspekte intelektualnog života Europe.

Iz Gutenbergove radionice 1450. godine izlazi novovjeko širenje pisane kulture, svojevrsna prvotna informatička revolucija. U to vrijeme, na istoku kontinenta Osmanlije 1453. godine osvajaju Carigrad i ruše Bizantsko Carstvo, te ih više ništa ne ometa u pohodu na Europu. Naziru se počeci rasta onoga što će postati klasičnim Turskim Carstvom, koje će vrlo brzo, u idućih osamdesetak godina (s vrhuncem pri sredini XVI. stoljeća, za vladavine Sulejmana Veličanstvenog) doprijeti do samih pragova Zagreba i Beća.

Doba zemljopisnih otkrića užima snažnoga maha. Kolumbo je 1492. doplovio do otočja Srednje Amerike i poslije je još nekoliko puta plovio tamo i natrag. Vasco da Gama se 1497. godine otiskuje na trogodišnju avanturu do Indije, oko Rta dobre nade. Otvaraju se putevi velikoj globalizaciji.

Michelangelo 1504. dovršava *David*, remek-djelo renesansnoga kiparstva, a u isto vrijeme Leonardo slika nenadmašnu *La Giocondo*, *Mona Lisu*.

Velikim knezom Moskve postaje 1505. godine Vasilije III., otac budućega prvoga cara svih Rusa, Ivana IV. Groznog.

Godine 1509. u Engleskoj krunu nasljeđuje Henrik VIII. i iste godi-

Lucas Cranach: "Martin Luther", 1529.

ne uzima prvu u nizu svojih žena, a u Nizozemskoj Erazmo, pod utjecajem talijanskih humanista, piše *Pohvalu ludosti* koja, tiskana 1511. godine, odigrava veliku ulogu u pokretanju reformacije.

Kopernik 1514. godine oprezno izlaže svoje ideje o heliocentrizmu, u rukopisu zvanom *Comentariolus*, dok njemački renesansni majstor Albrecht Dürer gravira zagonetnu alegorijsku kompoziciju pod nazivom *Melankolija I*.

Magellan, koji se sprema na plovidbu oko svijeta, izjavljuje: „Crkva kaže da je Zemlja ravna, ali ja znam da je okrugla, jer sam video njezinu sjenu na Mjesecu, a imam više vjere u sjenu nego u Crkvu.“

POVRATAK KORIJENIMA

Renesansni humanizam intelektualni je pokret koji obilježava europski prijelaz iz „mračnoga“ u svijetli vijek. Pod svjetлом humanisti podrazumijevaju ovladavanje vještina dobrega govora i pisanja. Jezikom, naravno, razumljivim svima. Ondašnjoj se Crkvi i konzervativnim krugovima nove ideje čine neprijateljskim.

Nakon pada Carigrada, Italiju preplavljuju rijeke pravoslavnih izbjeglica, koje donose ne samo grčke rukopise Platona i Aristotela, nego i kršćanska evanđelja, dotad nedostupna latinskom Zapadu.

Nakon što izum tiskarskog stroja čini te tekstove pristupačnima, Eraz-

mo i drugi humanisti upuštaju se u filološke analize evanđeljā, uspoređujući grčke izvornike s njihovim latinskim prijevodima, s namjerom ispravljanja prevodilačkih pogrešaka i proturječja. Počinju objavljivati nove prijevode, pa se humanizam, a posebno na njemačkom sjeveru, za razliku od talijanskoga i francuskog (usredotočenih uglavnom na znanost i filologiju), počinje zanimati religijom.

Time se polažu temelji raskolu unutar Katoličke crkve, pokretu reformacije što ga je otvorenim izlaganjem svojih ideja potaknuo svećenik i augustinski fratar Martin Luther (1483. – 1546.), profesor moralne teologije na Sveučilištu u Wittenbergu, Saska – Anhalt, u Njemačkoj (premda je i prije bilo pokušaja reformacije, npr. Jan Hus (1369. – 1415.) u Češkoj i još neki), a nastavili su Jean Calvin (1509. – 1564.), Huldrych Zwingli (1484. – 1531.) i drugi.

Luther se odlučio usprotiviti nekim učenjima i običajima Katoličke crkve. Prije svega, običaju prodaje tzv. indulgencija, tj. oprosta od grijeha; ideji da se oslobođenje od kazne Božje može otkupiti novcem, a koju je držao sramotnom. Već je Jan Hus, stotinjak godina ranije, tvrdio da se oprost od grijeha dobiva iskrenim pokajanjem, a ne kupnjom novcem. U Lutherovo je vrijeme običaj trgovanja oprostima bio doveden do krajnosti, pa su se prodavali i oprosti za grijehu mrtvih. Crkvi je nedostajalo novca za rekonstrukciju bazilike sv. Petra; papa je bio Lav X. (1475. – 1521.), rastrošni sin neformalnog vladara Republike Firence Lorenza de' Medicija. Lav X. bio je svesrdni pokrovitelj umjetnosti, prekomjerno se zaduživao i još više trošio. Kler je tako uveo običaj prodaje „plenarnih indulgencija“, a to su bile pisane potvrde o otpustima svih „vremenitih kazni za grijehu“ (za razliku od „parcijalnih indulgencija“, djelomičnih, kojima se otpuštao samo dio tih kazni). Takve su potvrde ljudi mogli, ako ne i morali kupovati za svoje voljene koji su se nakon smrti nalazili u čistilištu.

Luther je predložio akademsku raspravu o stvarnoj učinkovitosti tih otkupa grijehā, nabrojivši na jednoj stranici svih svojih *Devedeset i pet teza*, te ih je dao umnožiti u tiskari

Lucasa Cranacha Starijeg (1472. – 1553.), svojega prijatelja i poštovatelja (koji je kasnije, 1529. godine, naslikao i njegov poznati portret). Jedan primjerak *Teza Luther* je **31. listopada 1517.** godine (po julijanskom kalendaru; a 10. studenog, po novom), izvjesio, slijedom sveučilišnog običaja, na vratima crkve Svih svetih u Wittenbergu, pa se taj dan drži početkom reformacije (i obilježava kao Dan reformacije). Drugi je primjerak Luther poslao nadbiskupu Mainzu; izvjesio je primjerke i po vratima ostalih crkava u Wittenbergu. Tiskani su se listovi tijekom nekoliko tjedana brzo raspačali njemačkim kneževinama i počeli se širiti drugim dijelovima Carstva i Europe, demonstrirajući također moć i značenje Guttenbergova izuma. *Teze* su se brzo dodatno tiskale, prevodile i dijelile. Potaknule su „pamfletni rat“ između Luthera i tamošnjega glavnog prodavatelja indulgencija, Johanna Tetzela (1465. – 1519.), što je Lutheru samo povećavalo popularnost.

ALTERNATIVNA TEOLOGIJA

Neizbjježno i predvidljivo, Luther je ubrzo optužen za krivovjerje i, papinskom bulom 1521. godine, izopćen iz Katoličke crkve. Iako su *Teze* potaknule reformaciju, sam Luther nije ih držao onoliko važnima koliko neka druga, dublja teološka pitanja, posebno tri: *sola scriptura*, prednosti Svetoga pisma pred predajom; *sola fide*, vjere pred djelima; i *sola gratia*, milosti pred zaslugama. Ove su tri „sole“ postale glavnim načelima reformacijske teologije. Luther je naučavao da se spasenje, dakle vječni život, ne zaslužuje dobrom djelima, nego se prima kao dar Božje milosti, putem vjere u Isusa Krista kao spasitelja od svih grijeha. Kasnije je osporio i temeljni katolički nauk o transsupstancijaciji: dogmu o stvarnoj pretvorbi kruha i vina u tijelo i krv Kristovu. Njegova teologija usprotivila se papinskom autoritetu učenjem po kojem je Biblij jedini izvor znanja što ga je Bog razotkrio ljudima i po kojemu su svi kršteni kršćani kršćansko svećenstvo.

Nakon izopćenja, car Svetoga Rimskog Carstva, mladi Karlo V., otjerao je Luthera u nemilost progonstva. Međutim, tajnu zaštitu našao je kod simpatizera, kneza Fridri-

ka III. Saskoga, u zámku Wartburgu, gdje je počeo prevoditi Bibliju s hebrejskoga i grčkog na njemački (prvo izdanje *Novog zavjeta* tiskano je 1522. godine, a čitava *Biblija* s apokrifima 1534. godine).

Lutherov suradnik Philip Melanchton (1497. – 1560.), koji je još 1518. godine prihvatio njegov poziv za preuzimanje katedre grčkog jezika na Sveučilištu u Wittenbergu, a potom ga je, nakon objave *Teza*, branio, sistematizira teologiju i postaje intelektualnim vodom reformacije.

Ulaskom u brak, Luther (godine 1524. oženio se bivšom redovnicom Katarinom von Bora) postavlja standarde života evangeličkoga klera, gdje se celibat nije prihvaćao.

OSTAVŠTINA

Početni pokret reformacije brzo se širio u različitim smjerovima i varijacijama. Sve veći broj Guttenbergovih strojeva omogućavao je brz protok religijskih informacija na raznim jezicima i narječjima. Osnivale su se tzv. luteranske crkve, najviše u njemačkim krajevima, ali i druge reformirane i drugdje; kalvinističke (Calvin je isticao pojedinčev izravan odnos s Bogom bez papinskoga i svećeničkog posredovanja, te prvenstvo Biblije), švicarska (Zwingli se nije slagao s Lutherom oko pitanja transsupstancijacije), baltičke, reformirane u Madarskoj, u Nizozemskoj, Škotskoj, itd.; pokret je utjecao na Englesku crkvu (Henrik VIII. postao je „na svijetu jedinim vrhovnim poglavarem Crkve u Engleskoj“), došlo je do tzv. radikalne reformacije iz koje su proizšli anabaptisti, pijetisti i razne druge vjeroispovijesti. Katolička crkva reagirala je Tridentskim saborom (1545. – 1563.) kojim je pokrenuta katolička obnova, to jest protureformacija, radi rješavanja problema izazvanih reformacijom. Iako je, što se tiče dijeljenja oprosta, korupcije i sličnih krajnosti, Katolička crkva konačno i sama bila primorana prihvati niz izvjesnih reformi u određenoj mjeri, u drugom je ostala odlučno nepopustljiva. Pri tom je nedavno osnovani i dobro organizirani jezuitski red odigrao važnu ulogu u borbi protiv reformacije. Ipak, osim Irske, praktički je čitava sjeverna Europa prihvatile argumente Lutherova protesta. Južna je ostala katoličkom, dok je srednja i dalje

Drvorez iz 1525. godine prikazuje Krista koji ima veću težinu od papinskih oprosta

bila poprištem žestokih sukoba, koji su vrhunac doživjeli u razornome Tridesetogodišnjem ratu, između 1618. i 1648. godine.

Lutherovi prijevodi omogućili su laicima lakši pristup biblijskom znanju, a to je ostavilo duboka traga i u crkvi i u njemačkoj kulturi. Potaknuli su kultivaciju i oplemenjivanje standardna njemačkoga književnog jezika, pridonijeli mnogim načelima prevodilačkog umijeća, utjecali na engleske i druge prijevode; psalmi su potaknuli razvoj pjevanja u protestantskim crkvama.

U dvama poznjijim djelima, međutim, valja napomenuti, Luther je izrazio i neke prijeporne stavove u vezi sa židovstvom, napisavši da bi židovske kuće i sinagoge trebalo uništiti, a Židovima oduzeti novac i ograničiti im slobodu. Premda su takve stavove osudile praktički sve luteranske vjeroispovijesti, njihov je autor jamačno odigrao izvjesnu ulogu u razvoju njemačkog antisemitizma.

Općenito, protest i neustrašivi bunt protiv neuvjernjivosti autoriteta, koji se rasplamsao pojmom reformacije, vjerojatno je imao utjecaja i na kasnije tokove u filozofiji, znanosti i kulturi u najširem smislu, kao što su, recimo, brunovska sloboda mišljenja ili dekartovska metodička sumnja, čime je onda u velikoj mjeri zacrtan smjer kretanja europske, ako ne i svjetske povijesti.

DETKECIJA GRAVITACIJSKIH VALOVA

Umetnička predodžba dviju crnih rupa u koliziji

Nobelova nagrada za fiziku 2017.

Piše: Zlatko Juras

Dobitnici Nobelove nagrade za fiziku 2017. godine su **Rainer Weiss, Kip Thorne i Barry Barish**, za odlučujuće doprinose na LIGO detektoru i opažanju gravitacijskih valova.

LIGO je oznaka za laserski interferometar opservatorija gravitacijskih valova koji laserskim elektromagnetskim zrakama mjeri sitne promjene fizičkih objekata, desetak tisuća puta manje od dimenzija atomske jezgre, u ovom slučaju 4-kilometarske duljine cijevi krakova interferometra. Nakon refleksije laserske zrake i mjerjenjem njezina laserskog spektra, utvrđuje se promjena dimenzije prostora, to jest distorzija prostora, koja se očituje u promjeni dužine krakova interferometra izazvanoj prolaskom gravitacijskog vala.

Projekt znanstvene suradnje okupljen oko LIGO detektora obuhvaća više od tisuću istraživača iz dvadesetak zemalja iz cijelog svijeta i 440.000 aktivnih korisnika računalnog projekta *Einstein@Home*.

Nakon više od deset godina nastojanja, 2015. godine konačno su prvi put uočeni gravitacijski valovi, koji su u ovom slučaju nastali kolizijom dviju crnih rupa. Do kolovoza 2017. godine obavljeno je pet detekcija gravitacijskih valova, a 17. ko-

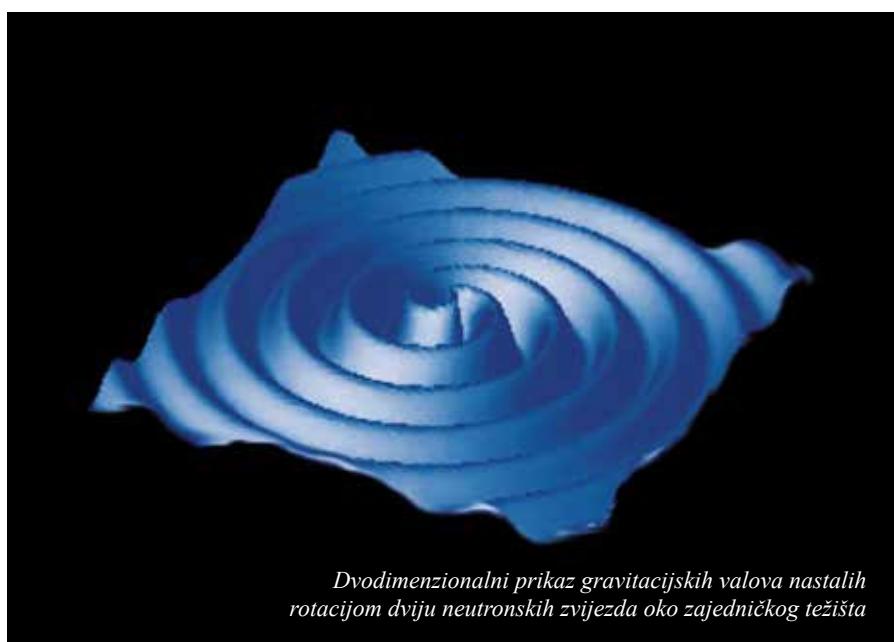
lovoza 2017. detektirana je i kolizija dviju neutronskih zvijezda koje su istovremeno proizvele i optičke signale vidljive optičkim teleskopima.

Signal je bio iznimno slabašan u trenutku kad je stigao do Zemlje, ali već predstavlja revoluciju u astrofizici. Za istraživanje svemira dosad su korištene sve vrste elektromagnetskih valova i čestica, poput kozmičkih zraka i neutrina, a ovime je uveden novi način promatranja svemira. Gravitacijski su valovi izravan dokaz promjena u samome prostoru-vremenu, stoga se s novim eksperimentalnim nalazima mogu očekivati nova otkrića i napredak kozmološke teorije.

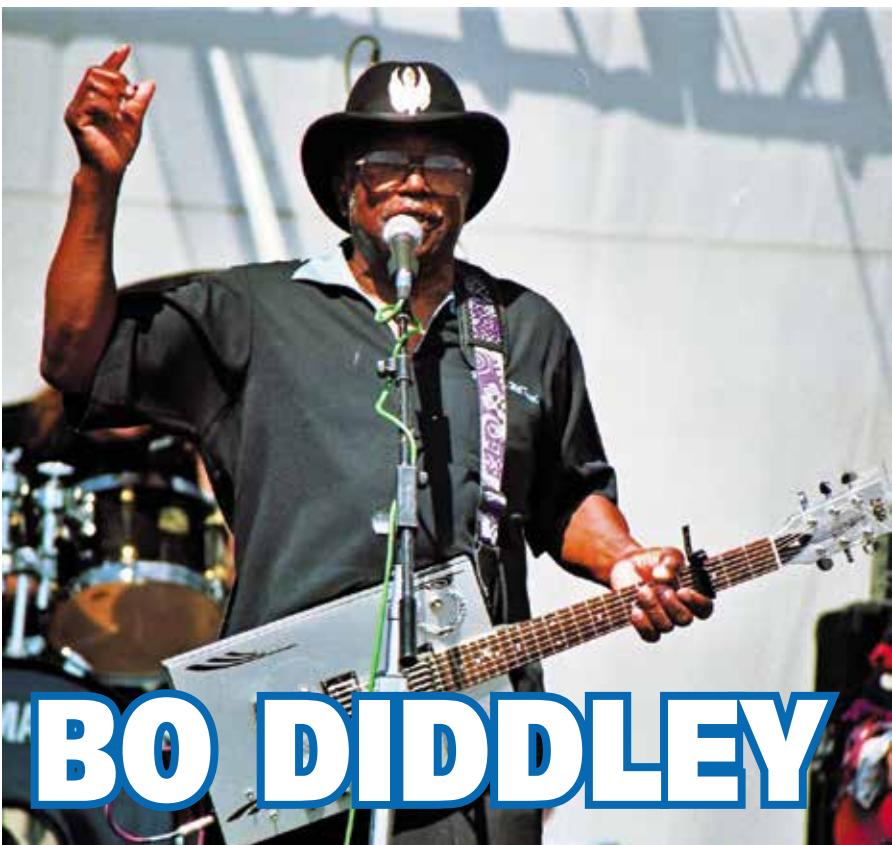
Prošlo je 100 godina otkad je Einstein u svojoj općoj teoriji relativnosti predvidio postojanje gravitacijskih valova. Gravitacijski val nastaje u interakciji masivnih svemirskih objekata koji djeluju na zakrivljenje prostora. Poput dvaju vrtloga u vodi, stvaraju interferencijske valove. (Šire se brzinom svjetlosti, a intenzitet im opada kvadratom udaljenosti.)

Davno prije, naš je Ruđer Bošković u svojoj *Teoriji prirodne filozofije* anticipirao Einsteinovu teoriju, razmišljajući o tome kako materijalni objekti, krećući se u poljima sila, neznatno mijenjaju svoje dimenzije; realni prostor nije homogen, nego ovisan o općem rasporedu materije u njemu. Tako upravo gravitacijski val djeluje na neznatne promjene dimenzija objekata, to jest tijela kroz koja prolazi.

Detektiran je gravitacijski val stvoren poremećajem uslijed kolizije dviju crnih rupa, udaljenih od Zemlje 1,3 milijarde svjetlosnih godina, a to je vrijeme koje odgovara otprilike jednoj desetini starosti vidljiva svemira. Daljnji će razvoj ove složene tehnologije omogućiti detekciju i starijih događaja iz povijesti razvoja svemira i time unaprijediti kozmološke spoznaje o raznim fazama njegova razvoja.

Dvodimenzionalni prikaz gravitacijskih valova nastalih rotacijom dviju neutronskih zvijezda oko zajedničkog težišta

BO DIDDLEY

Piše: Radomir Dumičić

Oni, koji su, nekada u pedesetim godinama bili rock pioniri, danas, početkom drugog desetljeća 21. stoljeća su rock matuzalemi ili rock pokojnici. Nekih se još sjećamo, drugih sjećamo a o trećima je zaborav već odavno rekao svoje. Jedan od tih rock pionira, a danas, desetu godine rock pokojnika bio je i legendarni R&B- rock & roll pjevač i gitarist Otha Ellas Bates, koji će kasnije, nakon što je usvojen od majčine rođakinje, siromašne obitelji napoličara svom imenu dodati i njihovo prezime McDaniel. Oni, koji se više druže s glazbom moguće će i pogoditi o kome je danas riječ, ali oni, kojima je glazba samo kulisa koja ima zadatak da prekrije tišinu dok rade, reći će da nisu nikada čuli za tog pjevača. No kada otkrijem da se ustvari radi o pjevaču poznatom pod imenom **BO DIDDLEY** mnogi će ga se sjetiti kao i njegovih pjesama. Eto, naš današnji gost u Podstranskoj Reviji, rođen je 30.prosinca 1928. godine u mjestu McComb, Mississippi. Bila je nedjelja.U takvim

okolnostima, kao i mnogi siromašni crnci s juga mali Ellas je za uspjeh u životu imao dva puta: boks i glazbu. Svoju glazbenu karijeru je počeo u ringu kao bokser, koji je uglavnom dobivao batine, ali i stekao nadimak „Bo Doddley“, koje će mu kasnije biti i jedino imo, a dobio ga je prema jedno-žičanoj afričkoj gitari. Ne mogavši više podnositi bol, objesio je rukavice o klin, uzeo gitaru i mikrofon i popeo se na pozornicu, na kojoj će ostati sljedećih pedeset godina, ravno pola stoljeća. Pjevati je počeo u blues klubovima u Chichagu sa repertoarom Louis Jordana, John Lee Hookera i Muddy Watersa. Kada je navršio 18 godina, prvi put se oženio i počeo svirati, kako zlobnici tvrde, onako kako je gospođa Diddley dirigirala. To mu se pak neće svidjeti a kasnije će se i osvetiti dirigentici. Osjećajući potrebu da ga se čuje i dalje od domaćaja noćnih klubova 1954. godine udružuje se sa Bill Boy Arnoldom i snima demo „I'm a Man“ i „Bo Diddley“ sa kojima dolazi na američku R&B ljestvici. Pjesme su se pojavile prvi put na toj ljestvici u subotu 5. svibnja 1955. godine, da bi se u konačnici zaustavile na prvoj poziciji na kojoj su se

zadržale dva tjedna ,a sveukupno na ljestvici bile „Bo Diddley“ 18, a „I'm a Man“ 11 tjedana. Pjesma „Bo Diddley“ bila je i dva tjedna na prvoj poziciji pjesama koje su se izvodile na Juke Boxovima. Bo Diddley je ubrzo postao rado slušani izvođač, što bi se ono reklo, pravi obiteljski pjevač. Spomenute dvije pjesme su tokom vremena obasuta priznanjima tako da je pjesma“Bo Diddley“ uvedena u Dvoranu Slavnih Grammya, kao i Dvoranu Slavnih Rock & Rolla. Na popularnoj ljestvici Rolling Stones –RS500 nalazi se na 62 poziciji a na ljestvici Udruženja Američke Diskografske Industrije – RIAA zauzima trenutačno 155 poziciju. Druga pjesma „I'm a Man“ nalazi se na ljestvici RS500 na 369 poziciji. Pjesma „Bo Diddley“ postala je njegova himna a neobični afro ritam njegov zaštitni znak, koji će kasnije upotrijebiti skoro svaka rock grupa u šezdesetim godinama od Doorsa do The Rolling Stonesa. U drugoj polovici pedesetih godina snima nekoliko pjesama od kojih je ona pod naslovom „Say Man“ polučila najveći uspjeh. Pjesma se našla 14.rujna 1959 godine na R&B ljestvici i u konačnici popela na treću poziciju u trajanju od tjedan dana ,sveukupno na ljestvici provela 15 tjedana, da bi se tjedan dana kasnije 21. rujna '59 pojavila i na popularnoj američkoj ljestvici i 26.listopada smjestila na 20 poziciju u trajanju od tjedan dana, sveukupno 12 tjedana provela na ljestvici, Ploča se prodavala po 30 dolara a izvedba pjesme je trajala 2:30 minuta. Ukupno na ljestvicama je imao 11 pjesama. Snima ploče sam ili u društvu drugih glazbenika, nastupa na festivalima. Popularan je u Britaniji i bio je velika inspiracija t. zv.“britanskog vala“ Poznat po glasu ali i stasu,te po načinu sviranja- naime uz žice na gitaru, prstima je lupajući po gitari davao ritam, a i gitara mu je bila posebnog oblikapravokutnog, prodana nakon smrti na aukciji ta 60 tisuća dolara. Ženio se četiri puta, razvodio tri. Bo, jedna od ranih legendi „rock & rolla“, umro je u ponedjeljak 2.lipnja 2008. godine. Srce.

IN MEMORIAM

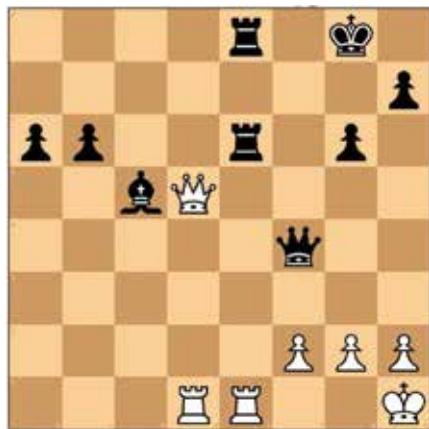
Filip Ljubičić (5.X.1964. – 8.VIII.2017.); splitski šahist, rodom iz Aržana. Međunarodni majstor, počeo igrati 1976. godine, bio članom ŠK Poštar, ŠK Mravince, ŠK Brda, ŠK Mornar. Prvak Hrvatske 1987. i 1994. godine. Sahranjen na mjesnom groblju u Aržanu.

Partija protiv velemajstora Kovačevića, odigrana u Makarskoj 1994. godine. Ljubičić igra bijelim figurama. Francuska obrana, klasična varijanta. Richterov napad.

```

1.e4 e6 2.d4 d5 3.♘c3 ♘f6 4.♗g5 ♖e7 5.♗xf6 ♖xf6 6.♗f3 b6 7.♗d3 ♖b7 8.e5 ♖e7 9.0-0 c5
10.♗d2 O-O 11.♗fe1 ♖c6 12.♗f4 a6 13.♗g4 c4 14.♗f1 ♖c8 15.♗ad1 ♖a7 16.♗e2 f5 17.♗xf6 ♖xf6
18.♗g3 ♖e7 19.♗f4 ♖d6 20.♗e5 ♖e8 21.♗h3 ♖xe5 22.♗dxe5 ♖c5 23.♗h1 ♖a4 24.b3 ♖xa2
25.bxc4 ♖xc2 26.♗d3 ♖a4 27.cxd5 exd5 28.e6 g6 29.♗e5 ♖e7 30.♗xd5 ♖b7 31.♗e5 ♖g4
32.♗e4 ♖xe6 33.♗d5 ♖xd5 34.♗xd5 ♖e8 35.♗f4 ♖xf4 36.♗xe6 ♖xe6 37.♗xe6+ ♖g7 38.f3 h5
39.♗c8 ♖a4 40.♗d7+ ♖f6 41.♗h8+ ♖f5 42.♗g7 ♖c2 43.♗d5+ ♖e6 44.♗e5+ 1-0

```


U 35. potezu bijeli nudi skakača, crni uzima, što ga u 37. potezu dovedi do gubitka topa, čime bijeli ostvaruje prednost, te u 44. potezu pritiše crnoga kralja i prisiljava crnog na predaju.

Velimir Vrsalović

SAMO TEBI

Ovu pjesmu pišem samo tebi
i nitko je ne smije čuti
bili sretni ili ljuti!
Zašto li su nam se razišli puti?

Al' još mislim na te
i to godine svake
što proveli smo skupa,
jer baš svemu dođe kraj
i u ljubavi i životu – znaj!

Još se nadam da ćeš mi se vratit'
obećajem ti, ako dođeš
da će te do kraja života pratit'!

35. potez: crna dama s g4 na f4 uzi-
ma bijelog skakača

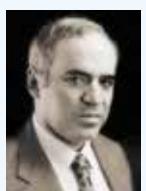
Šahovski rebus: Bijeli na potezu – daje mat u 5 poteza (zadnja dva poteza crnog mogu se izvesti u dvije varijante.)
Rješenje rebusa donosimo u sljedećem broju Peruna. Z. Juras

Vesna Dumičić

JEDINSTVENA

Ti si jedinstveno biće
Posebna u stilu i htijenu
Još nisi starost.
Odmakni se od
Nametnutih svjetonazora
Sklad i nesklad stvarnosti
Odgovori bez odgovora.
Birala si manje bolne situacije
Gledala kako vjetar nosi
Iskre nemira
Uvrede, poniženja
Ti si žena.
Čitavo vrijeme stvarala si sebe
Tražeći odnose drukčijeg sklada
Još se u tebi život rađa
Još nisi starost.

ŠAHOVSKI AFORIZMI

„Prosječan velemajstor
napravi tri greške u
svakoj partiji. Prosje-
čan šahist napravi tri
greške u svakom pote-
zu.“ (Gari Kasparov,
r. 1963., šahovski vele-
majstor, pisac i politički aktivist, biv-
ši svjetski prvak i jedan od najvećih
šahista svih vremena.)

„Kad pronađeš do-
bar potez, traži bolji.“
(Emanuel Lasker,
1868.-1941., njemački
šahist, matematičar i
filozof, svjetski prvak
u šahu 27 godina, od
1894. do 1921. Drži ga se općenito
jednim od najjačih igrača uopće.)

IRSKA

NOVI ŽIVOTNI POČETAK

Piše: Silvija Melić

Iz godine u godinu sve više mlađih seli se izvan okvira Lijepe naše. Riječ je o nekoliko tisuća radno sposobnih osoba koje godišnje „trbuhom za kruhom“ napuštaju svoje gradove u potrazi za boljom budućnošću. S diplomom u ruci, ili pak bez nje, zbog nemogućnosti zapošljavanja, napretka, boljih primanja, ipak su primorani kucati na neke inozemne adrese. Kreću se u raznim smjerovima, od perspektivne Njemačke, Francuske, Engleske, pa do daleke nam Amerike i Australije. U posljednje vrijeme jedna od najplodonosnijih destinacija je Zeleni otok, ilitiga Irska, gdje neki mjesечно zarade i tri puta veću plaću od prosječne hrvatske. U to smo se i sami uvjerili razgovarajući s Trogiraninom *Ivanom Čujićem* i Zagrepčankom *Ana-Marijom Hotom*, koji su nam ispričali svoju irsku priču. Ono što je nas zanimalo jest je li život u Dublinu uistinu tako bajkovit i kako izgleda prosječan dan u gradu Vikinga.

Ana-Marijina priča započela je 2013. godine, kad se s djecom i suprugom iz Zagreba odselila u Dublin. Bili su među prvim hrvatskim obiteljima koje su u potrazi za boljim životnim uvjetima došle u ovaj grad.

Kako nam je potvrdila, u Dublin se odmah zaljubila, osobito u njegovu ležernost. Kako bi ohrabrla one koji su se „friško“ doselili, počela je pisati blog zbog kojega je postala svjetski popularna. Redci bloga Život u Dublinu ispisani su inspirativnim, pozitivnim mislima, turističkim smjernicama te savjetima kako se asimilirati na novi život, u ovom slučaju u Dublinu.

Ana-Marija je po zanimanju frizerka, a u *Irish Timesu* proglašili su je jednom od najboljih frizerki u gradu, u što smo se i sami uvjerili.

Kako nam je potvrdila, u Irskoj zarađuje gotovo tri puta veću plaću u odnosu na prosječnu hrvatsku.

– Radno vrijeme je od 10 do 19 sati, s pauzom za ručak od sat vremena. Dosta se radi, ali nakon posla često odemo na piće, što je stari običaj Iraca, koji su veoma druželjubi. Vikendima sam slobodna i onda s obitelji uvijek idem na izlete u prirodu. Život je ovdje stvarno skladan, a uvjeti za rad su idealni – uvjerala nas je, dodavši kako nema želju uskoro se vratiti u Hrvatsku.

– Kad usporedim ovu plaću s onom hrvatskom, ponekad se upitam zašto nisam i prije otišla. Uvjeti su zbilja bolji. Hrvatska je predivna, ali treba još rasti i omogućiti ljudima da napreduju kako se ne bi morali iseljavati. Kad uspijem, odem posjetiti obitelj, a u Hrvatsku ću se tek vratiti u starosti – kazala nam je blogerica.

Svoju priču s nama je podijelio i Trogiranin Ivan Čujić, koji već četvrtu godinu odlazi na Zeleni otok raditi sezonske poslove, pa od listopada do siječnja zaradi više nego što bi u Hrvatskoj zaradio u godinu dana primajući iznadprosječnu mješevnu plaću. Naglasio je i fascinira ga da tamo zapošljavanja „preko veze“ gotovo da ne postoje, jer je poslovnih mogućnosti u različitim branšama bezbroj.

– Irska je zakon! Ovdje u tri mjeseca zaradim za kupnju prosječnog automobila, za koji bih u Hrvatskoj

trebao dignuti kredit – priznao nam je Ivan.

Ovaj tridesetogodišnjak u četiri je godine od pomoćnika u trgovini došao do statusa poslovode u jednom trgovackom centru u predgrađu Dublina, a samo su mu tjedna primanja viša od prosječnih hrvatskih. Kako nam je potvrdio, radi se dosta, a najviše se troši na smještaj. Također nam je priznao da koliko god je Irska divna, bajkovita i pršti od karakterističkih mogućnosti, ipak ne bi mogao provesti cijelu godinu živeći tamо. Evo kako je to započelo...

– Inače se bavim fotografijom i glazbom pa od toga zarađujem ljeti, u proljeće i jesen. Kako obožavam glazbu i sviranje, a u Dublinu je ulična scena dosta jaka, prije četiri godine odlučio sam se okušati tu u takvoj vrsti posla. Dobio sam sve dozvole i počeo svirati na ulici, no uskoro sam preko prijatelja iz Splita saznao za neke sezonske poslove i poslao životopis nekoliko tvrtki – kazao nam je Ivan, dodavši kako je u vrlo kratkom roku dobio posao pomoćnika u trgovini, gdje su ga podučavali o proizvodima, prodaji i općenito funkcioniranju trgovine.

– S obzirom na prvo irsko iskustvo, bio sam više nego zadovoljan. Pogotovo ako uzmem u obzir činjenicu da je to iskustvo bolje od većine dosadašnjih radnih iskustava u Hrvatskoj. U mjesec dana zaradi se gotovo tri puta više u odnosu na naš

Ivan Čujić

projek – priznao nam je mladi Trogirianin.

Ivan je iz godine u godinu napredovao te su mu nakon četiri godine ponudili da postane i poslovođa trgovackog centra. Vodi cijeli trgovaci kompleks, određuje gdje će se postavljati proizvodi, zapošljava sezonske radnike...

– To je jedan od najtraženijih sezonskih poslova u Irskoj. Već od studenog ovdje počne božićna potrošačka grozica, svi pomahnitalo

kupuju i traže ukrase. Radim svaki dan gotovo cijeli dan. Počnem u sedam pa završim s poslom tek navečer, tako da slobodnog vremena baš i nemam – kazao nam je i potvrdio da to sve nadoknadi u Hrvatskoj.

Nas je zanimalo o kolikom je iznosu riječ.

– Ovdje se većina poslova isplaćuje tjedno, a za to odrđeno vrijeme dobijem minimalno 600 eura. Kad sve zbrojim, u tri mjeseca zaradim više od 10 tisuća eura – priznao nam je Ivan. Imao je priliku raditi i u drugim gradovima u Irskoj. Oduševilo ga je to što nije sve centralizirano u Dublinu, kaže da se i u ostalim gradovima jako dobro živi.

– Nije kao kod nas, gdje se sve događa u Zagrebu, gdje su i plaće nešto više u odnosu na manje gradove. U malim gradovima dobro se živi, primanja su kao i u Dublinu, negdje čak i viša, a kulturni život ne zaostaje od onoga u glavnom gradu. Uvijek se može posjetiti neka dobra izložba, pogledati predstava, otići na

koncert – smatra on. Onima koji su odlučili okušati život u Irskoj i koji traže posao savjetuje da kucaju na sva vrata, da pošalju životopise na različite adrese i tvrdi da će jedan sigurno upaliti.

Mane?

– Hm... Osim što se svakih pola sata izmijene sva godišnja doba i što zbilja dosta puše, izdvojio bih to što Irči previše piju. Čak se ni mi Hrvati ne možemo mjeriti s njima. Oni zbijala ne znaju uživati u alkoholu, pa se doslovce natječeško će više popiti – našalio se Ivan te za kraj dodaš kako mu je život ipak ljepši u Hrvatskoj, ali da je održivati sezonus na Zelenom otoku za mladu osobu uistinu posao iz snova.

Ana-Marija Hota kao mane je izdvojila višu stopu kriminala i brojne narkomane koji nerijetko kruže ulicama Dublina, pa je savjetovala kako je za ugodan boravak najvažnije odabrati mirno i sigurno naselje. Osim toga, cijene najma su veoma visoke.

Kako je Ježurka Ježić volio i branio svoj dom

Piše: Ines Bošković Sorić

Svaki je dom svetinja i to je ono najljepše što čovjek ima. Dom svakome znači život, jer ljudsko se biće u svojem domu osjeća najsigurnije. Zbog toga je pravo na dom jedno od temeljnih ljudskih prava.

Branko Ćopić, prvenstveno dječji pisac, promišljajući o vrijednosti doma napisao je *Ježevu kućicu*, rimovanu basnu za djecu u kojoj obrađuje važnu, uvijek aktualnu temu. Jednostavnim izrazom razumljivim djeci napisao je antologiski djelo koje naši stariji čitatelji vjerojatno pamte iz svoga djetinjstva i školo-

vanja. Navodi nas na razmišljanje o tome kakvi su to ljudi koji u prvom redu ne vole svoj dom, a također ni druge ljude, pa čak ni svoje bližnje. Tako u knjizi vuk, medvjed i divlja svinja govore kako im vlastiti dom nije važan i kako je za njih to nešto bezvrijedno, a ježu se obraćaju istim riječima:

– Budalo ježu, bodljivi soju,
zar tako cijeniš straćaru svoju?!
Odgovor Ježurke Ježića glasi:
– Ma kakav bio moj rodni prag,
on mi je ipak mio i drag.
Prost je i skroman, ali je moj,
tu sam slobodan i gazda svoj.
Vrijedan sam, radim,
bavim se lovom
i mirno živim pod svojim krovom.
To samo hulje, nosi ih vrag,
za ručak daju svoj rodni prag!
Zbog toga samo, lude vas troje
čestite kuće nemate svoje.
Živite, čujem, od skitnje, pljačke
i svršit ćete – naopačke!

Dakle, Ježurka Ježić brinuo se za sebe i svoju kućicu. Iako je kućica

bila skromna, njemu je bilo najvažnije da je njegova. A vuk, medvjed i divlja svinja završili su onako kako i završavaju oni kojima vlastiti dom ništa ne znači – ostali su bez doma, slobode, a neki i bez života.

Kad smo svjesni koliko nam vlastiti dom vrijedi, znamo i da ga vrijedi braniti. Ježurka Ježić bio je spremjan raditi, mirno živjeti i braniti svoj dom. To bi svima trebao biti životni cilj. Naučimo, napokon, da se svi mi moramo tako ponašati jer obrana doma je svakome sveta dužnost. Onaj tko brani svoj dom čini to na ponos svojih predaka i svojih potomaka. Čuvanje svoga doma nije sramota ni zločin, premda nam mnogi „naprednjaci“ žele nametnuti takvo razmišljanje.

Pročitajmo *Ježevu kućicu* i razmišljajmo o njoj. Naši branitelji dali su svoje živote za dom, da mi u svojem domu možemo biti sretni i zadovoljni, raditi za dobro sebi i svojoj domovini. Jer, naš dom je domovina, domovina je naš dom.

Moja Afrika putovanje u Zanzibar

Zanzibar je otok uz istočnu obalu Afrike, u Indijskom oceanu, oko šest stupnjeva južno od ekvatora, površine 1464 četvorna kilometra (dužine 85 kilometara, te širine 39 kilometara). U prijevodu Zanzibar znači „Zemlja crnaca“ (od arapskog *Zinjel-Barr*). Sastoji se od otoka zanzibarskog arhipelaga u Indijskom oceanu, 25 do 50 kilometara od afričke obale. U arhipelagu živi oko milijun stanovnika, a većinom su Bantu crnci. Zanzibar je bio središte istočnoafričke trgovine, tu su prolazile brojne karavane koje su ostavile traga, pa je danas tu mješavina arapske, afričke, portugalske i indijske kulture. Ovaj rajske otok u Indijskom oceanu ponosi se djevičanskim plažama s čarobno bijelim pjeskom koje su okupane tirkiznim morem. Osim prirodnih ljepota koje ostavljaju bez daha, ono što Zanzibar čini drugačijim od ostalih tropskih rajske otoka njegova je bogata povijest.

Prepostavlja se da su prvi stanovnici Zanzibara bili Afrikanci sa susjednoga kopna koji su došli u potrazi za većom ribom. Već u 8. stoljeću arapski su trgovci iz današnjeg Omana plovili prema tim krajevima radi trgovine slonovačom, robovima i začinima (klinčićem). Plovili su malim brodovima ručne izrade, *dhowima*, koji su bili opremljeni jednim jedrom, a sva trgovina ovisila je o monsunskim vjetrovima. Krajem 15. stoljeća na Zanzibar su stigli Portugalci, koji su pretvorili otok u pomorsku bazu na trgovackom putu prema Indiji, ali nisu ostavili dubljege traga. Omanski su Arapi 1698. protjerali Portugalce te je Sultanat Oman vladao Zanzibarom oko 200 godina, što je učvrstilo islam kao glavnu religiju. Prema popisima, 97 posto stanovništva je muslimansko. U 18. i 19. stoljeću tu je bila glavna tržnica robova (*slave market*) koje su dovodili arapski trgovci iz

Tekst i foto: Zorana Ivanković Buljan

cijele Afrike i tu su ih prodavali, a smatra se da se godišnje tu prodavalo 50.000 robova. Na tom je mjestu izgrađen muzej i anglikanska katedrala. Oltar katedrale nalazi se na mjestu stupa srama, gdje su robovi bičevani. Većina zgrada u centru pod zaštitom je UNESCO-a, a izgrađene su u 19. stoljeću, kad je otok, pod vlašću omanskog sultana, bio glavni trgovacki centar u Indijskom oceanu. U isto vrijeme širio se europski utjecaj pa je vlast Omana postupno slabjela. Da bi se smanjila i ukinula trgovina robovima, Britanci i Amerikanci na otoku su osnovali konzulate, ali tek pod prijetnjom bombardiranja 1873. u najkraćem zabilježenom ratu (trajao je pola sata). *Slave market* je zatvoren, a Zanzibar postaje britanski protektorat, sve do povlačenja Britanaca 1963. godine. Zanzibarskom revolucijom 1964. godine Tanganjika i Zanzibar ujedinjuju se u Republiku Tanzaniju.

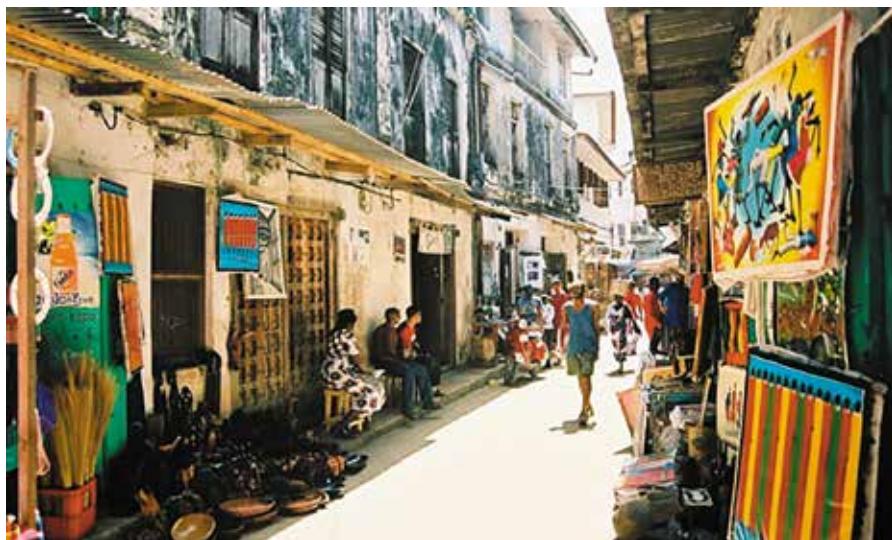
Glavni grad Zanzibara je Stone Town (Kameni Grad), stari grad izgrađen u arapskom stilu. Omanski sultan Said je, opijen unosnim

poslom s robljem i bjelokosti, preselio svoj dvor iz Muskata i 1883. godine tu je izgradio sultanovu palaču. Nazivali su je Kućom čuda (Beit-el-Ajaib) jer je prva imala električnu struju i lift. Danas je palača prenamijenjena u muzej.

Ulice Stone Towna uske su i kri-vidave, tako da tvore labirint pa se stranac teško može snaći. Ono što ćete sigurno primijetiti su drvena vrata na kućama, koja su svojevrstan statusni simbol. Starija vrata nastala su pod arapskim utjecajem, četrvrasta su i imaju rezbarije s islamskim motivima, dok su indijska polukružna s cvjetnim dekoracijama. Među džamijama i kućama sa svojim visokim tornjem ističe se katedrala sv. Josipa, dar francuskih misionara s kraja 19. stoljeća. Sve u gradu ima tu starinsku patinu, stari grad je stvarno star, kuće su od koraljnoga kamena, kojega ima puno u oceanu, ali je s vremenom potamnio i oronuo. U središtu grada je grad-

ska tržnica na kojoj se trguje raznom robom, od voća, začina, mesa, ribe i odjeće. Nema hladnjaka, sve su namirnice na prašnjavom tlu i štandovima pa vas zapahnu razni mirisi. Predvečer se pojave brojni štandovi na kojima se pripremaju lokalna jela od ukusnih morskih plodova, riba i rakova, do pečenih banana i raznih mesnih specijaliteta, ražnjića i kebabu.

Gradske ulice su kaotične i prašnjave. Promet je brz, vozi se lijevom stranom, a uskim uličicama uz pješake se provlače i motocikli i bicikli. Sve je puno poluradnji, štandova, prodavaonica, suvenirnika. U prolazu se može vidjeti pripremanje hrane, svi su polubosi ili bosi, a djevojčice i žene imaju pokrivenе glave. Ulice su pune dječice u poderanim majicama s mangom u ruci koja su za nama vikala „mzungu“, tj. „bijeli čovječe“. Kuda god smo išli, djeci smo davali bombo ne, olovke, bojice i neprocjenjivo je vidjeti njihove osmijehe i sreću kad ih dobiju. U Stone Townu je rođen i Freddie Mercury, frontmen grupe *The Queen*, i tu je danas restoran *Mercury's*. Na Zanzibaru se govori svahili, ali gotovo svi znaju engleski. Svahili je lagan jezik, zvuči zabavno, ali jedina mantra kojom oni pozdravljaju kad nas vide je „hakunamatata“, fraza iz svahili jezika koja označava život bez pravila, odgovornosti i briga, jednostavno afričko hedonističko načelo po čijem motu žive tanzanijski pripadnici plemena Masai. Pozdravlja se s

„jumbo“, a „pole pole“ znači samo polako, opušteno. Taj njihov moto „hakunamatata“ me je oduševio, jer su, iako jako siromašni, vrlo sretni i veseli kao da imaju sve.

Otok se nalazi na južnoj Zemljinoj hemisferi, međutim, zbog blizine ekvatora, temperaturne su razlike u godišnjim dobima male. Prosječna temperatura tijekom cijele godine iznosi oko 26 °C, a najtoplje razdoblje godine su siječanj i veljača. Sezona kiša traje od travnja do lipnja. Na put se kreće s dolarima koji se mijenjaju u tanzanijski šiling, ali može se plaćati i dolarima.

Za turiste je preporuka piti samo flaširanu vodu, čak i zube prati njom, jer njihova voda sadrži amebe na koje su oni otporni.

Zanzibarska je kuhinja pokupila najbolje od svih kuhinja (arapske, indijske, britanske, kineske, bantu) te je spoj riže, raznih začina, povrća,

ribe i morskih plodova. Nacionalno jelo im je *pilau*, riža s povrćem. Naravno, tu je i neizostavno voće: ananas, papaja, mango, banane, kokos, *passionfruit*, *stairfruit* i mnogo drugog egzotičnog voća predivnog okusa. Jeli smo crvene, zelene i žute banane, a oni najviše cijene kratke žute. Meni su po okusu sve slične. Naravno, tu su i plodovi mora, razne vrste izvrsne ribe, škampi, ho botnice...

Zanzibar je, za razliku od ostalih rajske destinacija poput Maldiva i Sejšela, na kojima se osim mora i prirodnih ljepota nema što vidjeti, mjesto s puno sadržaja. U svijetu je poznat kao začinski otok, jer se tu u povijesti živjelo od trgovine i uzgoja začina. Posjetili smo plantažu začina i to je bilo prelijepo iskustvo. Jednostavno se izgubite u intenzitetu okusa i mirisa cimeta, klinčića, kardamoma, đumbira, *curryja*, vanilije, muškatnog oraščića, vidite kako ovi začini rastu. Gledali smo kako se vodič penje na stablo kokosa visoko 40 metara i odozgo nam je bacao kokosove orahe, koje smo rascijepili i popili bistru tekućinu. Zatim odlazak na Prisonisland – otok koji je nekad služio kao zatvor, a sada je dom za divovske kornjače donesene sa Sejšela. Uspješno su se prilagodile, može ih se hraniti i maziti, a osjećaj je kao da dodirujete dinosaure.

Jednog smo dana u rano jutro krenuli do sela Kizimkazi na jugu otoka. Podijelili smo se u grupice od po pet osoba i tradicionalnim jedrenjacima *dhow* otplovili na pu-

činu, do mesta gdje se zna da prolaze dupini u velikim jatima. Tko se boji dubine mora i akcije, nije za to. Kad smo ugledali dupine, s maskama i perajama skočili smo u more, te smo plivali i ronili s njima dok se nisu izgubili u daljini. Bilo je to potpuno ludo i neočekivano. To nisu zarobljeni, dresirani, pitomi dupini, ovi slobodno plivaju oceanom u zanzibarskome moru.

Jozaniforest je zaštićena šuma u kojoj živi vrsta majmuna *red colobos*. Simpatični su, može ih se fotografirati, ali većina je zaražena HIV-om pa ih se ne smije dodirivati. Poseban je dio i šuma mangrova, posebnog drveća sa zanimljivim i jakim korijenjem, u močvarnom području.

Među boljim izletima je i *Safari blue*, kad smo *dhowima* otplovili na pješčani otok usred oceana, i to u određeno vrijeme, kad je oseka... Sunčali smo se i ronili po koralnjim grebenima. Tu se boravi do plime, koja polako preplavljuje sve i zatim otok nestane u oceanu. Scena je kao s nekog drugog planeta. Na kraju smo išli jesti jastoge i škampe netom izvadene iz mora. Pravilo je za sve izlete visoki zaštitni faktor za sunce, kape, naočale i papuče za more. Vidjeli smo drvo baobab za koje se smatra da je starije od tisuću godina.

Pripadnici plemena Masai su najzanimljiviji. Žive u divljim predjelima Tanzanije, svojim načinom života i po pravilima koja se ne mijenjaju od davnih vremena. Odjeveni su živopisno, u crvene i narančaste marame, i koriste štap. Lako ih se raspoznaje po visokom rastu, specifičnom obliku glave i ušiju, te po vretenastim mišićima. Posao im je da svoje suvenire prodaju turistima i naplaćuju fotografiranje s njima. Šetaju se po plažama, nasmijani su i veseli, a i dobro govore engleski nudeći svoju robu.

Zadnja tri dana proveli smo na safariju. Ide se trajektom do Dar-es-Salaama, najvećega grada Tanzanije, a putuje se oko dva sata. Tamo

su nas čekali džipovi i vožnja oko 320 kilometara do nacionalnog parka Mikumi (površina mu je 3230 kilometara) u kojem smo prespavali u hotelu, a rano ujutro pošli smo na safari. Vozikali smo se džipom po ogromnom parku s pola metra dignutim krovom i nailazili smo na razne životinje. Vidjeli smo četiri od *big five* (ovaj izraz ne označava pet najvećih životinja, nego pet životinja koje je najteže uloviti, a to su lav, slon, leopard, nosorog i bizon). Bio je to nezaboravan doživljaj.

Usprkos činjenici da se turizam nekontrolirano i ubrzano razvija, što je prijetnja otočnom identitetu, Zanzibar je još uvijek pravi mali tropski raj koji vrijeđi posjetiti.

Hodočašće u Jeruzalem

Župa gospe u Siti hodočastila je u Svetu zemlju od 14.-21. studenog ove godine. Vođeni župnikom don Antonom Vrankovićem, don Ivanom Marićem i vodičem Natašom Bulić, proveli su nezaboravan tjedan na iskonu naše vjere. Hodati Biblijskim putevima i mjestima, slušati i razmišljati o događajima koje su zapisali evanđelisti na mjestima gdje su se oni uistinu zbivali, susresti se s kontrastima vjera i kultura na relativno malom prostoru i sve to vidjeti kroz povijesne slojeve arheoloških nalaza teško je opisivo iskustvo. Treba ga doživjeti. Pojedina iskustva i doživljaje pripremit ćemo za slijedeći broj naše revije.

Dario Radović

Pogled na Jeruzalem s Maslinske gore

GOLI OTOK

simbol zločina komunističkog terora

Piše: Zoran Jurišić

Dan 22. kolovoza proglašen je Europskim danom sjećanja na žrtve totalitarnih režima, a Goli otok je upravo to – simbol zločina jednoumnih režima: komunizma, fašizma i nacizma. Jer između tih političkih ideja, različitih po idejama, a identičnih po njihovu provođenju, nije bilo razlike. Za te zločinačke ideologije čovjek kao jedinka nije postojao. „Onaj tko nije za nas, taj je protiv nas“, zajednička je mantra protuljudskih ideologija dvadesetog stoljeća u ime kojih je pobijeno više od sto milijuna ljudi. A među najvećim zločincima tog krvavog stoljeća komunistički vođa Tito zauzima zavidno deseto mjesto po broju likvidiranih političkih protivnika. To nije bio pojedinačni zločin „avangarde radničke klase“, a u stvarnosti jugoslavenskih komunističkih vlastodržaca, nego sustavno planiran režimski zločin protiv svih potencijalnih neprijatelja. Pa i onih s kojima je Tito stvarao nakaradnu državu u kojoj će biti dobro njemu i njegovim poslušnicima, a u kojoj će običan narod raditi da bi onima na vlasti bilo dobro.

Nakon sukoba Tita i Staljina 1948. godine jugoslavenske vlasti osnovale su politički logor Goli otok, u koji se zatvorenike slalo uglavnom administrativnim odlukama, bez ikakvog suđenja. Navodi se da je o osnivanju tog logora odlučio osobno Josip Broz Tito, na prijedlog Steve Krajačića.

Na Golom otoku nije bilo naselja sve do Prvog svjetskog rata, kad je Austro-Ugarska tu izgradila logor za ruske zarobljenike s Istočnog bojišta.

Poslije Drugog svjetskog rata, za vrijeme socijalističke Jugoslavije, 9. srpnja 1949. prva skupina kažnjениh stigla je na Goli otok, točnije, bili

su izbačeni iz broda na stijene, ukupno oko 1200 ljudi. To je označilo početak osnivanja Golog otoka kao strogog zatvora (robije), gdje su bili zatvarani isključivo politički zatvorenici.

Ovaj je zatvor bio u rukama federalne vlade sve do 1956., kad prelazi u nadležnost SR Hrvatske. Dok je bio u nadležnosti SR Hrvatske, u zatvor na Golom otoku uglavnom su smještani politički zatvorenici, no poslije su bile zatvarane osobe koje su počinile kriminalna djela (krađe, ubojstva...), a ponekad i maloljetni delinkventi. Protivno čestoj predodžbi, na Golom otoku nisu robili samo komunisti – pristaše Informbiroa, nego i drugi politički zatvorenici (hrvatski, albanski, makedonski i drugi antikomunisti i nacionalisti).

Zatvorenici su bili prisiljeni na težak fizički rad u kamenolomu i u rudnicima boksita, bez obzira na vremenske uvjete: ljeti na visokim temperaturama, kao i zimi na hladnoj buri. Čuvari su zatvorenike redovito premalačivali i maltretirali.

Zatvor je prestao s radom 1988., a godinu poslije, 1989., Sv. Grgur

potpuno je napušten. Od 1948. pa do 1988. godine na njemu je bio kazneno-popravni dom za žene.

Broj ubijenih u ovim kaznionicama varira od službenog podatka o 431 osobe do njih 4000. Bijeg nije bio moguć, a ako bi poneki zatvorenik i uspio preplivati Velebitski kanal, na obali bi ga milicajci uhvatili, pretukli ga na smrt i napisali obavijest: „Utopio se.“ Stvarni broj mrtvih nikada neće biti poznat. Na Sv. Grgur dovodili su zatvorenike i držali ih godinama bez sudske presude, bez evidencije o vremenu dolaska, odlaska, smrti. Čovjek nije postojao. Samo broj.

Hrvatsko društvo političkih zatvorenika, uz potporu Vlade Republike Hrvatske, organiziralo je u povodu ovog dana posjet Golom otoku i Sv. Grguru uz polaganje vijenaca žrtvama Titova terora, kao simbola uništavanja ljudskog dostoјanstva u komunističkoj Jugoslaviji. Vijence su položili predsjednik Hrvatskog sabora Goran Jandroković, HDZ-a te Grada Raba i Općine Lopar, kojemu teritorijalno pripadaju ova dva otoka, a molitvu za ubijene predvodio je Frane Borzić, župnik Lopara.

Goran Jandroković u svojem je obraćanju naglasio:

„Hrvatskom je narodu jako važno prvo da spozna istinu o tome da

Oni su robiali na Golom otoku: Tomo Ereš, Jakoslav Rojnica, Tadija Zubak i Želimir Crnogorac

Ruševine nekadašnjeg zatvora na Sv. Grguru

su i fašizam i komunizam iza sebe ostavili krvavi trag. Puno je ljudi ubijeno, mučeno, zvijerski likvidirano. Ljudi su stradavali samo zato što su imali drugačije političko mišljenje. Današnjim generacijama to je vrlo teško shvatiti, ali to se događalo ovdje na Golom otoku i to je povijesna činjenica. Povjerenstvo koje bi trebalo proučiti povijesno naslijede hrvatskoga naroda i o tome izvijestiti javnost trebalo bi jasno ukazati na zločinački i totalitarni karakter i fašizma i komunizma, kako bi prestale dnevnopolitičke rasprave oko toga i kako bismo onemogućili da se to ikad više ponovi. Jer sloboda i demokracija nisu došle same po sebi, za njih je tisuće ljudi dalo svoje živote, pa i ovdje na Golom otoku. Ti ljudi danas zaslужuju svako poštovanje.“

Predsjednik HDPZ-a Marko Grubišić kazao je:

„Danas ovdje obilježavamo žrtve svih totalitarnih režima, a u ovom slučaju žrtve jugokomunističkog sistema. Odabrali smo simbolično mjesto, na kojem je izvršen zločin nad čovjekom. Negdje piše da je

najveći zločin komunizma bio uništiti ljudsko sjećanje. Jako je važno da je saborsko izaslanstvo, zajedno s predsjednikom Sabora, iskazalo pijetet žrtvama koje su stradale u jugokomunističkom sistemu, te ljudima koji su izdržavali dugogodišnje kazne na ovom otoku. Iskoristio bih ovu prigodu da predložim članovima Povjerenstva za istraživanje povijesti da posjete ove otoke i iz prve ruke čuju istinu od uznika koji su robijali. Oni su ovdje sanjali svoje snove o slobodi i dosanjali slobodnu Hrvatsku. Sretan sam što među nama još imamo živih koji su podnijeli teške robije na Golom otoku.

Spomen obilježje na Sv. Grguru

Zahvaljujem gradonačelniku općine Lopar, koji je najzaslužniji za to da smo danas ovdje svi zajedno, mi koji smo robijali za Hrvatsku uz predstavnike hrvatske vlasti. Pa ako ova Hrvatska i nije onakva kakvu smo sanjali, ipak je tu. Na nama svima je, a pogotovo na mladima, da je dotjeramo da u budućnosti bude bolja.“

Ispred križa na Golom otoku župnik Lopara Frane Brozić pomolio se za sve mučenike i žrtve, blagoslovio ih i izmolio *Pokoj vječni*.

U delegaciji su bila i četvorica političkih zatvorenika koji su robovali na Golom otoku: Želimir Crnogorac (od 1959. do 1962.), Jakoslav Rojnika (od 1978. do 1981.), Tadija Zubak (od 1957. do 1961.) i Tomo Ereš (od 1960. do 1962.). Njihova zajednička izjava bila je da su, eto, preživjeli sve tegobe, muke i robije u životu (Crnogorac je još tri godine robijao u drugim kazamatima, Ereš još 18 godina i Zubak još četiri godine), ali sretni su što napokon imamo svoju slobodnu hrvatsku državu, a onaj zbog kojega su robijali već odavno je pod zemljom, jednako kao i država koju je vodio.

45 godina od akcije FENIKS

Piše: Ivana Mogić, Z. Jurišić

Dana 21. srpnja ove godine u Trnbusima je održana komemoracija, uz polaganje vijenaca i svetu misu koju je predvodio don Željko Marić, ravnatelj Katoličkog školskog centra Petar Barbarić u Travniku, za hrvatske gerilce iz skupine Feniks, a posebno za dvojicu od njih, Ambroza Andrića i Pavla Vegara, koje su upravo na tome mjestu prije 45 godina ubili pripadnici jugoslavenskih sigurnosnih službi. Vijence su položili članovi obitelji poginulih, izaslanstvo Splitsko-dalmatinske županije, veliki poljički knez Petar Rodić, te udruge iz Domovinskog rata: Hvidra iz Splita, Omiša i Podstrane, Udruga veterana 141. brigade i drugi. Komemoraciji su nazočili brat Jerko i nećakinja Keti Vučak pokojnoga Pavla Vegara, te časna sestra Bernardina Crnogorac, sestra Stjepana Crnogorca, kojega je Udba otela i likvidirala „zbog suradnje s ustaškom emigracijom“ u ljetu 1972. godine te don Anto Jelić, župnik u Sarajevu i don Tihomir Jurčić, župnik iz Trnbusa.

I 45 nakon ovog događaja Jerku Vegaru i Bernardini Crnogorac potekle su suze.

Bez obzira na razlike „službenе“ verzije objašnjavanja akcije Feniks, i danas, nakon 45 godina, postavlja se ključno pitanje: zašto su pripadnici hrvatske emigracije odlučili provesti akciju Feniks kad su svi pokazatelji nakon sloma hrvatskog proljeća govorili da je ta akcija mogla završiti jedino onako kako je i završila? Jer, godinu dana prije, dakle 1971., dogodio se slom tzv. hrvatskog proljeća, što je unijelo strah u hrvatski narod, ubilo im duh, volju i svaku nadu u slobodu i suverenu državu Hrvatsku. Hrvatski je narod nakon hrvatskog proljeća 1971. bio duhovno mrtav, beznadan i ustrašen progonima i zatvorima, političkom i policijskom čistkom svih onih koji su u Hrvatskoj tražili bilo kakve promjene, pa i one na razini komunističkog učenja.

Kako je devetnaest odraslih ljudi koji su živjeli u inozemstvu i vjero-

Za Hrvatsku uzdaniku i Klub hrvatskih povratnika iz izseljeništva koordinator komemoracija Bože Vukušić, glavni tajnik Kluba hrvatskih povratnika iz izseljeništva Sponzor oglasa: Michael Ljubas

jatno su bili informirani nego mi u Jugoslaviji, moglo misliti da će uspjeti dignuti ustanak u narodu kojem je ubijen duh, narodu u kojem vlada jedino strah? Što je to tjeralo te ljude da idu u sigurnu smrt? Je li moguće da nisu znali da idu u sigurnu smrt, da od jadnog i duhovno ubijenog hrvatskog naroda ne mogu očekivati podršku? Što ih je tjeralo naprijed? Ideali? Jesu li svjesno išli u smrt kao žrtvena janjad? Jesu li bili budale, uvučeni od nekoga u klopku? Nije nam bilo jasno, a sve nas je tjeralo da tražimo odgovor, odnosno logično objašnjenje njihova motiva i svijesti o situaciji u zemlji i narodu prilikom njihova upada u Jugoslaviju.

Bože Vukušić napisao je dokumentarnu knjigu *Hrvatsko revolucionarno bratstvo – Rat prije rata*, u kojoj se bavi i tematikom Bugojanske skupine, njihovim organiziranjem, motivima i tijeku događaja nakon njihova upada u Jugoslaviju 1972. godine, kao i događajima koji su prethodili tome i bili, na neki način, poticaj da se sve to ubrza. No, ta knjiga, pisana po „dostupnim“ dokumentima iz arhive Udbe, ne čini se vjerodostojnom i uvjernljivom, pogotovo jer su njezini zaključci suprotni zdravorazumskim i logičkim razmišljanjima. Puno istinitijom verzijom priče o HRB-u i Bugojanskoj skupini čini se objašnjenje Ružice Andrić, supruge i udovice Ambroza Andrića, koja je nakon neuspjeha akcije Feniks zbog svojih stavova, odbačena od svih, teškom mukom ohranila obitelj.

Ružica Andrić kaže da je HRB formalno (i javno) osnovan u Sydneyu 1961. godine, međutim, da je prava istina to da je HRB zapravo stvarno

formiran pedesetih godina prošlog stoljeća, u tajnosti, u Jugoslaviji kad je šef Udbe bio Aleksandar Ranković, da je HRB zapravo prava tvorevina Udbe. Infiltrirani „udbaši“ među hrvatskim su izbjeglicama formirali ogranke HRB-a u svim zemljama u kojima su postojali hrvatski izbjeglice (emigranti). Mreža jugoslavenske Udbe, za koju kaže da joj pripadaju i pojedini članovi HRB-a, kao njezina stvarna tvorevina, dospjela je u najdublje pore hrvatskog izbjeglištva. Jugoslavenska je Udba osnovala 20-ak tzv. Hrvatskih političkih organizacija među Hrvatima širom svijeta. Prema Ružićinu kazivanju, stvarni cilj HRB-a bio je da se terorističkim nasiljem hrvatski narod prikaže svijetu kao zločinaci i teroristički. Sama Udba bila je pod zaštitom svjetskih moćnika koji Hrvatsku nikada nisu željeli, posebno ne slobodnu, samostalnu i suverenu.

Udba, koja je preko vodstva HRB-a, nadalje govori Ružica, manipulirala „bugojancima“, imala je za cilj da bugojanskom akcijom izazove proganjanje Hrvata širom svijeta, a najviše u Jugoslaviji. Nadalje, njihov je cilj bio poniziti Hrvate, slomiti im duh slobode i ubiti u njima nadu i vjeru u hrvatsku državu. Za umorstvo Bugojanske skupine, za masovna ubojstva, proganjanja i teroriziranja običnih hrvatskih ljudi nisu krivi svi Jugoslaveni, niti svi komunisti, nego izabrana elita jugoslavenskih komunista i njihovih agenata, koji su bili specijalno izabrani i istrenirani za ove zločine. Svi su oni bili plaćenici podzemnih internacionalnih sila. Njihova propaganda želi lansirati u javnost svoju „istinu“ navodeći da su „bugojanci“ otišli u akciju znajući da će biti ubijeni. To su

laži! Ružica ističe: „Bugojanci su bili svjesni da idu u rat! Očekivali su da će neki od njih i poginuti, ali nikad, nikad nisu sumnjali, niti očekivali da će svi biti poubijani!“ Akciju *Feniks* trebali su predvoditi Jure Marić, Franjo Perićić i Marko Mudronja. Perićić i Mudronja dezertirali su iz skupine na jugoslavensko-austrijskoj granici, a Marić se nije ni pojavio. Perićić je naveo da je star za tu akciju, a Mudronja da se iznenada razbolio. Po Perićićevoj zapovijedi, članovi skupine *Feniks* su ad hoc izabrali među sobom vodstvo, i to su bili braća Ambroz i Adolf Andrić. Članovi skupine otišli su u akciju uvjereni od vodstva HRB-a da je hrvatski narod spremna za ustank, no povijesna je činjenica da je vodstvo HRB-a, s njihovim stranim suradnicima, zapravo uvelo Bugojansku skupinu u zamku.

Ružica se nadalje osvrće i na Đorđa Ličinu i njegovu knjigu *Dvadeseti čovjek*. Naime, Đorđe Ličina je napisao knjigu o Bugojanskoj skupini u kojoj govori da je osim devetnaestorice postojao još jedan, dvadeseti član – dvadeseti čovjek, po kojem njegovo djelo nosi naslov, a koji je zapravo izdao „bugojance“. Govoreći o knjizi Đorda Ličine, po kojem je postojao dvadeseti čovjek – izdajnik cijele skupine, Ružica kaže da je to zapravo bio Jure Marić, te da opis tog dvadesetog čovjeka u tom djelu po svemu odgovara njemu. Po sadržaju knjige da se zaključiti da je Jure Marić (u knjizi nazvan Martin Juriša) zapravo izdajnik i on je taj dvadeseti čovjek.

Rezime kazivanja Ružice Andrić bio bi da je istina sljedeća: vodstvo HRB-a zavelo je i uvelo mlade Hrvate u jugoslavensku zamku. Bugojanska akcija bila je potrebna jugoslavenskom režimu da ima opravdani razlog za proganjanje Hrvata. Bugojanska skupina bila je zavedena na prijevaru, po vodstvu HRB-a, i uvedena u jugoslavensku zamku, a onda – likvidirana! Ali je Udba akcijom *Feniks* učinila još jednu, za nju bitnu stvar. Smjenom Rankovića s čelnog mjesta, te slomom hrvatskog proljeća ugled Udbe i potreba za njom u komunističkoj Jugoslaviji gubila je na važnosti. Vruška Udbe pobjojala se za sebe i svoje interese. Ovakva oružana akcija na teritoriju Jugoslavije „pokazala“ je partijskim dužnosnicima da je Udba prijeko potrebna. Nakon nje nitko više nije rad Udbe dovodio u pitanje, ona je postala država u državi, ona je stvarno vladala Jugoslavijom, a što se tiče Republike Hrvatske, Udba i njezini nasljednici i danas upravljuju Hrvatskom.

No, vratimo se na neke detalje akcije *Feniks*. Devetnaest komandosa HRB-a ušlo je lipnju u Jugoslaviju iz Austrije, otevši kamion i vozača u Sloveniju koji ih je odvezao na planinu Radušu kod Uskoplja. Vozača su pušteli i on ih je odmah prijavio milicijskim službenicima. Krenula je hajka, u prvom sudaru jedinice specijalaca ubijaju četvoricu komandosa, ostali se u tri skupine razilaze. Vidjevši da su izdani i izigrani, pokušavali su spasiti goli život. No, službe SUP-a, rezervista i drugih komunističkih agitatora dignute su na najviši stupanj pripravnosti, te nastavljaju bjesomučnu hajku. Jedan za drugim komandosi ginu. Pavao Vegar i Ambroz Andrić ubijeni su u Trmbusima 21. srpnja 1972. godine, a tri dana poslije, 24. srpnja, u Ogorju su ubijeni Ilija Glavaš, Filip Bešlić i Stipe Ljubas, Petar Bakula kao ranjenik se predao, a poslije toga je bio likvidiran (po nekim očevicima, živ bačen iz helikoptera). Četvorka „feniksovaca“: Mirko Vlasnović, Duro Horvat, Vejsil Keškić i Ludvig Pavlović, nakon predaje jugoslavenskim milicajcima nisu likvidirani kao njihovi suborci. Njima se poslije sudi i sva četvorka su osuđena na smrtnu kaznu, s tim da je kazna Ludvigu Pavloviću, kao mlađem punoljetniku (navršio je bio tek 20 godina) zamjenjena kaznom od 20 godina strogog zatvora.

Posebno je dvojben kazneni postupak koji se vodio protiv ove četvorkice „feniksovaca“. Horvata, Keškića, Vlasnovića i Pavlovića. Za osobe koje se imalo razumiju u pravo i tijek kaznenog postupka postavlja se pitanje zakonitosti postupka. Informacije o bitnim elementima postupka dostupni su na internetu.

Dakle, u konkretnom kaznenom predmetu prvostupanjsku presudu izreklo je sudska vijeće nadležno za Vojnopolomsku oblast u Splitu, kojeg je predsjednik bio sudac Alekса Bilan, budući da su se okrivljenici predali na području za koje je nadležna Vojnopolomска oblast, a djela su učinili (ako su išta učinili?!?) na teritoriju navedene sudske nadležnosti. Međutim, presuda je izrečena u Sarajevu i navedeno je vijeće izreklo presudu kao vijeće suda Sarajevske vojne oblasti.

Ova je činjenica zbnujuća i ne uklapa se u odredbe Zakona o kaznenom postupku (dalje: ZKP), premda je ZKP koji se tada primjenjivao na području SFRJ zapravo akceptirani ZKP koji se, uz određene izmjene i dopune u skladu s vremenom, i danas primjenjuje u Republici Hrvatskoj. No,

odredbe o nadležnosti sudova, kako stvarne, tako i mjesne, ostale su u osnovi neizmijenjene. Prema tome, ako su kaznena djela učinjena na području nadležnosti određenog suda, u tom je slučaju za suđenje u tom predmetu nadležan sud na čijem je području djelo učinjeno, tim prije ako su se okrivljenici i predali na području nadležnosti istog suda. U obzir se može uzeti da je netko od stranaka u postupku zatražio delegaciju mjesne nadležnosti drugog stvarno nadležnog suda, što je također moguće prema odredbama ZKP-a, ali u tom slučaju sude suci delegiranog suda, a ne, kao u ovom kaznenom predmetu, da okrivljenicima Horvatu, Keškiću, Vlasnoviću i Pavloviću, na „delegiranom“ sudu – sudi vijeće mjesno nadležnog suda?! Možda su u SFRJ postojali i neki drugi procesni zakoni različiti od ZKP-a koji su regulirali rad vojnih sudova i po kojima bi ovako suđenje bilo moguće, što u najmanju ruku zvuči čudno, ali ovdje se postavlja još jedno vrlo važno pitanje: je li okrivljenicima Horvatu i drugima za kaznena djela koja im se stavljuju na teret trebao suđiti Vojni sud, ili pak redovni sud? Naime, okrivljenici nisu bili vojna lica, nego civili, a niti je SFRJ u to vrijeme bila u ratnom stanju da ovoj četvorki „terorista“ sudi Vojni sud! Dakle, postavlja se pitanje i stvarne i mjesne nadležnosti suda!

Prema ZKP-u, povreda odredbi o stvarnoj nadležnosti suda spada u bitne povrede odredaba o kaznenom postupku, na koje svaki sud mora paziti po službenoj dužnosti. Pa ako u postupku postoji takva procesna povreda, presuda koja je donesena u takvom predmetu po žalbi ne može opstati, nego mora biti ukinuta! Tako se ovdje nameće pitanje je li moguće da je svim sucima u tom postupku, svim sudionicima postupka, tužitelju, braniteljima, drugostupanjskom sudu, promakla ta činjenica stvarne nenadležnosti suda?! Ili je bilo bitno da se što prije proglaši prvostupanjska presuda, kojom se okrivljenici proglašavaju krivima; da im se odmjeri tada najstroža kazna – smrtna kazna; da se u drugostupanjskom postupku što prije potvrdi prvostupanjska presuda i, po pravomoćnosti presude, što prije izvrši; da se okrivljenicima što prije oduzme „ustaški i teroristički“ život, bez obzira na povrede odredaba o stvarnoj i mjesnoj nadležnosti suda, bez obzira na bitne povrede odredaba kaznenog postupka?

O tome kakva je hajka provedena protiv hrvatskih emigranata, s koli-

Spomen ploča Pavi Vegaru i Alojzu Andriću u Trnbusima

kom su mržnjom pripadnici milicije i komunistički zanesenjaci lovili „teroriste“ navest ćemo jedno svjedočanstvo čovjeka čije ime zbog razumljivih razloga ovdje prešućujemo: „Ambroz Andrić ležao je ubijen u jednom jarku, a Pavao Veger je mrtav ležao na jednoj livadi. Ravnatelj Osnovne škole u Trnbusima (podaci poznati autorima članka) zahtijevao je da se na toj livadi, oko mrtvog tijela Pavla Vegera, okupe djeca iz osnovne škole kako bi im kazao kako završavaju i što zaslužuju državni neprijatelji i ustaše, kakav je bio Pavao Veger. Nakon kratkog govora, iznenada, neočekivano, pred školskom djecom, ravnatelj je u mrtvo tijelo Pavla Vegera ispalio rafal iz automatskog oružja i kod djece izazvao šok. Vidjevši taj užas i prskanje krvi svud uokolo, djeca su počela vrištati, plakati i povraćati, a mnoga su još dugo od straha i šoka imala razne druge psihosomske posljedice.“

Prema saznanju i kazivanju Marije Mikac, starije sestre braće Andrić, koja je nakon događaja 1972. godine čitav svoj život tragala za istinom o pogibiji svoje braće, proizlazi da je njezin brat Ambroz Andrić nakon pucnjave u Trnbusima bio ranjen i teško pokretan. Iz Omiša su stigli pripadnici Teritorijalne obrane, među kojima je bio i jedan visoki općinski i politički rukovodilac koji je na mjesto događaja stigao službenim vozilom sa šoferom. Stigavši na mjesto događaja, ovaj rukovodilac je zajedno s ostalim pripadnicima Teritorijalne obrane odmah otišao u akciju, dok je njegov šofer ostao sjediti u automobilu, čekajući da akcija završi. Opreza radi, šofer je dobio pištolj da se u slučaju iznenadnog napada terorista zaštiti. Bila je noć. Nakon izvjesnog vremena, šofer je čuo kako u grmlju nešto šuška. Kad je pogledao da vidi što je to, na tlu je ugledao ranjenog i izne-

moglog Ambroza Andrića, koji je bio potpuno iscrpljen i nemoćan. Tada je šofer pucao u njega i ubio ga. Nakon pogibije u Trnbusima, tijelo njezina brata Ambroza bilo je prevezeno na Patologiju u Vojnu bolnicu u Splitu, gdje je obdukciju tijela obavio liječnik J.M. (podaci poznati autoru) ili je bio samo nazočan za vrijeme obdukcije.

Protiv ovog šofera, ubojice njezina brata, Marija Mikac je nakon Domovinskog rata, u već suverenoj Republici Hrvatskoj, pokrenula kazneni postupak, podnijevši kaznenu prijavu nadležnom Državnom odvjetništvu zbog kaznenog djela ubojstva. Prethodno je bila upozorenja od svojeg odvjetnika da, s obzirom na protek vremena od počinjenja djela do trenutka podnošenja kaznene prijave, zbog nastupanja zastare, kaznena prijava vrlo lako može biti odbačena. Međutim, Marija Mikac je ustrajala i podnijela je kaznenu prijavu Županijskom državnom odvjetništvu u Splitu. Kaznena prijava bila je odbačena zbog zastare (što se moglo i očekivati, s obzirom na prethodno rečeno!), no Marija Mikac navodi da je u rješenju kojim se odbacuje bilo navedeno da je za kaznenog djelo kojim se tereti osumnjičenik nastupila zastara, te da nema dokaza za počinjenje navedenog kaznenog djela. Nadalje, ona navodi (a njezini su navodi dostupni preko interneta) da je u potpisu tog rješenja bilo navedeno ime zamjenice županijskog državnog odvjetnika u Splitu M.M. (podaci poznati autoru). Dalje, postavlja čisto ljudsko i logično pitanje: kako je moguće da upravo zamjenica županijskog državnog odvjetnika M.M. navodi da nema dokaza za djelo koje se osumnjičeniku stavlja na teret kad je upravo njezin otac, kao liječnik u Vojnoj bolnici u Splitu, te davne 1972. godine bio nazočan obdukciji tijela pokojnog Ambroza Andrića, pa je stoga mogao utvrditi da se u konkretnom slučaju radi o ubojstvu? Bez obzira na odbacivanje kaznene prijave i prethodno upozorenje njezina odvjetnika o osnovanosti prigovora zastare, Marija Mikac željela je pokrenuti ovaj kazneni postupak da bi čitav slučaj koliko-toliko dobio na važnosti.

Puno toga nelogičnog samo izlazi na vidjelo. Jer, „zaklela se zemlja raju da se sve tajne doznaju“. Jasno je i to da je i suđenje četvorici preživjelih okrivljenika, Vlasnović – Horvat – Keškić – Pavlović, bio državni igrač. Koji je trebalo što prije okončati. Suđenje je počelo krajem 1972., a već u ožujku 1973. izvršena je egzekucija

nad Đurom Horvatom, Vejsilom Keškićem i Mirkom Vlasnovićem. No, sve je jasno ako se uzme u obzir izjava druga Tita prije početka suđenja, koji kaže: „Njima ćemo suditi kako treba i zna se kakav treba biti rezultat toga!“

Međutim, time akcija *Feniks* nije završila. Godinama poslije Udbe je zatvarala, osuđivala i likvidirala brojne Hrvate, suradnike i pomagače ove akcije, tako da se stvarni broj žrtava u ovoj akciji ne zna, a vjerojatno se nikada neće ni doznati. Ako se na popis žrtava uvrste i vojnici Teritorijalne obrane, uglavnom Hrvati, popis je još porazniji.

Ludvig Pavlović odležao je kompletну kaznu, 20 godina zatvora, od čega osam godina samice. Dana 23. prosinca 1990. godine privremeno je pušten iz zatvora Srijemska Mitrovica na odsluženje zatvorske kazne u hrvatskim zatvorima. Uključio se u obranu RH, da bi 18. rujna 1991. „poginuo“ u insceniranom napadu na vojnu kolonu JNA, i to od „hrvatske“ ruke, od strane pripadnika Udbe u Studenim Vrilima iznad Posušja. Za ovu tvrdnju imam nekoliko svjedoka, no naravno da njihova imena ovdje neću navesti. Trebalo je zamesti svaki trag o djelovanju Udbe kroz HRB i akciji *Feniks*, a Ludvig je previše toga znao.

U svakoj normalnoj državi devetnaest boraca za njezinu slobodu i neovisnost imalo bi status heroja. U Hrvatskoj oni su teroristi i zločinci. Zato i nije čudno da se ovogodišnja komemoracija u Trnbusima, kao i sve druge dosadašnje, održava pod pokroviteljstvom rodbine poginulih, braniteljskih udruga ili lokalnih i crkvenih zajednica. Od službenih predstavnika samo je Splitsko-dalmatinska županija poslala svojeg izaslanika da položi vijenac na spomen-obilježje Pavi Vegeru i Ambrozu Andriću.

Istina o hrvatskim emigrantima, njihovoj borbi za slobodu hrvatskog naroda i stvaranje suverene Republike Hrvatske još je prekrivena velom tajne, poluistina i mitova. Za to smo krivi i mi koji smo obranili Hrvatsku od velikosrpske agresije, ali je nismo obranili od domaćih izdajica. Naivno smo vjerovali da njih nema ili da nisu opasnost za domovinu. Nažlost, hrvatski je narod u svojoj dugoj povijesti previše puta bio naivan pateći od kolektivne zaboravnosti, ništa ne naučivši od svojeg gorkog povjesnog iskustva... Izgleda da dicta koja glasi „Historia magistra vitae est“ u hrvatskom narodu nema nikakvog učinka.

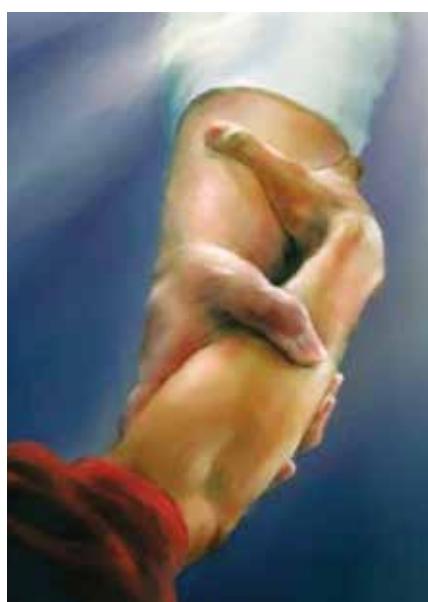
PRVI SVJETSKI DAN SIROMAŠNIH

Piše: Nives Matijević

Siromasi nisu problem, nego od njih možemo naučiti bit Evandelja – jedna je od misli koju možemo pronaći u Papinoj poruci u povodu prvog Svjetskog dana siromašnih, koji je obilježen 19. studenog 2017. godine. Kao što je napisao u apostolskom pismu *Misericordia et misera*, na Svjetski dan siromašnih Crkva će „promišljati o tomu da se siromaštvo nalazi u srcu Evandelja i da je nemoguća društvena pravednost i mir sve dok nam Lazar kuca na vrata vlastite kuće“.

U dokumentu naslovljenom *Ljubimo, ali ne riječima, nego djelima*, papa Franjo podsjetio je na riječi „ljubljenog učenika“ Ivana, koji u svojoj poslanici piše: „Dječice, ne ljubimo riječju i jezikom, već djelom i istinom“ (1 Iv 3,18). Te riječi predstavljaju imperativ koji ni jedan kršćanin ne može zanemariti. Nas se kršćane mjeri po konkretnim djelima, a ne po ispraznim riječima koje često prelaze preko naših usana. *Sveto pismo* svjedoči nam da je upravo to bila jedna od temeljnih točaka Crkve od njezinih početaka. Prvi su kršćani stupili „na scenu svijeta“ služenjem siromaha. Tako nam Djela apostolska očitaju da su oni među sobom dijelili sve što su posjedovali. Nije riječ o retoričkoj formulaciji, nego je sv. Luka opisao praksu prvih kršćana – napomenuo je papa Franjo.

No, bilo je i vremena – upozorava Papa – kada kršćani nisu u potpunoosti slijedili taj poziv, nego su usvojili ovosvjetski način razmišljanja. Ipak je Duh Sveti od početaka Crkve pa sve do danas podizao muškarce i žene koji su na različite načine posvetili svoje živote službi siromaha. Papa Franjo je tako posebno istaknuo sv. Franju Asiškog, koji se nije zadovoljio time da gubavce zagrl te im daje milostinju, nego je odlučio živjeti s njima. Današnji su kršćani

poput sv. Franje pozvani približiti se siromasima, susresti ih, pogledati ih u oči, zagrliti ih i dopustiti im da osjete toplinu ljubavi.

Papa je nadalje istaknuo da je današnjem svijetu teško jasno prepoznati siromaštvo. A opet nas ono svakodnevno izaziva na tisuće načina, na licima obilježenima trpljenjem, marginalizacijom, ugnjavanjem, nasiljem, mučenjem i utamničenjem, ratom, oduzimanjem slobode i dostojanstva, neznanjem i nepismenošću, zdravstvenim hitnim slučajevima i nezaposlenošću, trgovinom ljudima i ropstvom, egzilom, krajnjom bijedom i prisilnom migracijom. Siromaštvo ima lice žena, muškaraca i djece koje se izrabljuje, te koje gazi izopačena logika moći i novca.

Svjedočenje vjere i evanđeoska angažiranost u društvu – u zajednici vjernika i u široj društvenoj zajednici – poimaju se kao pokazatelji životnosti vjere. Iza poziva na socijalnu zauzetost Kristovih vjernika stoji misao koja se dade izvesti iz evanđeoskoga govora o ljubavi, iz primjera Kristova čovjekoljublja ili pak iz novozavjetne pouke o vjeri koja je mrtva bez djela (Jk 2,14–26). No, je li socijalni nauk Crkve uteviljen samo u nauku evandelja, na

riječi i pouci? I jedan i drugi nauk (evanđeoski i socijalni) mogu biti besplodni, „mrtvi“, bez djela... i, unatoč tomu, ostati uvrišeni, idealizirani, kao najpoželjniji oblici života u ljudskoj zajednici. Čini se da bi za društvenu angažiranost vjere bilo veliko osiromašenje kad bismo njezinu opravdanju i utemeljenje tražili samo u riječima, u nauku – svetopisamskome ili crkvenome. Teško je razmišljati, iako je lako nazrijeti zaključak, što bi u današnjemu svijetu ostalo od vjere i evanđelja da Crkva počiva samo na nauku, na katehezi i na propovijedanju o ljubavi. Bio bi to još samo jedan nauk među toliki-ma u svijetu.

Socijalna zauzetost kršćana u našem se društvu prepoznaje kroz različite oblike skrbi za potrebitе. Svako nabranje zahvatilo bi tek neznatni dio posvjedočene ljubavi jer samo mali dio kršćanskoga zauzimanja biva obuhvaćen projektima, akcijama ili institucionaliziranim oblicima solidarnosti i skrbi (npr. kroz Caritas, na različitim razinama). Kršćanska nastojanja oko djela ljubavi pozvana su trajno njegovati autentičnost kršćanske ljubavi, koja se ne identificira s ljudskim suosjećanjem, nego s Kristovom ljubavlju, iskušenom u sakramentu ljubavi. Čini se da mnogim našim karitativenim akcijama nedostaje takvoga sakramentalnoga nadahnuća, pa se nijima ne uspijeva postići rast u ljubavi, nego samo pomoći potrebitima.

Papa Franjo pozvao je čitavu Crkvu, kao i muškarce i žene dobre volje, da na taj dan svoj pogled usmjeri prema svima onima koji pružaju svoje ruke te traže našu pomoći i solidarnost. Taj dan predstavlja poticaj vjernicima da reagiraju protiv kulture odbacivanja i otpada, te da prihvate kulturu susreta. Svi ljudi, neovisno o svojoj vjerskoj pripadnosti, pozvani su na otvorenost i dijeljenje sa siromasima konkretnim djelima solidarnosti i bratstva.

Sport u Podstrani

NOGOMET I MALI NOGOMET

NK Union sklopio je ugovor o poslovno-sportskoj suradnji s NK-om Primorac iz Stobreča i sada, zajedno sa svojim mlađim kategorijama, postižu dobre rezultate.

Ovog ljeta na malonogometnom turniru u Podstrani nastupilo je nešto manje ekipa od očekivanog broja, ali raduje prijava mlađih ekipa. Pobjednik turnira je ekipa Madunić bus. Od domaćih ekipa, MNK Strožanac odigrao je dobar turnir dospijevši u četvrtfinale, dok ostale domaće ekipе na turniru nisu imale zapaženu ulogu.

U veteranskom dijelu turnira ekipa CB Porat Podstrana obranila je prošlogodišnje drugo mjesto. Bolja od njih bila je ekipa Desetka, s provjerenim imenima splitskog malog nogometa.

Nogomet se igrao na „Brajići ledini“ u Staroj Podstrani (fotografija iz 1950.)

ke. Igrač Stipe Jelić proglašen je najboljim igračem i strijelcem turnira.

Seniorska ekipa Mislava u novu sezonu u Trećoj ligi ulazi znatno pomlađena, ali s ciljem da budu u vrhu lige, tj. među četiri ekipe kako bi igrali Ligu za prvaka.

Mlađe kategorije igraju u svojim međužupanijskim ligama, u kojima postižu zapažene rezultate.

JEDRENJE I SPORTSKI RIBOLOV

JK Podstrana tijekom ljeta organizira Kup Hrvatske u jedrenju na dasci – disciplina slalom. Sudjeluju na regatama po Jadranu (Bol, Pag...), a sudionici su i tradicionalne *Mrduljske regate*. Na windsurfing regatama zapažene rezultate postižu njihovi članovi Ante Berlengi i Mark Ganchević.

JK Strožanac je organizirao Dječju ljetnu školu jedrenja – klasa optimist.

SRK Porat organizirao je klupsко natjecanje u lignjolovu, dok je DŠR Strožanac organizirao Otvoreno natjecanje u lignjolovu s velikim brojem sudionika iz Podstrane i blize okolice.

BORILAČKI SPORTOVI

JK Tempo, nakon priprema za novu sezonu, sudjeluje na turniru u Makarskoj, gdje njihovi borci ostavljaju dobar dojam.

Ostali borilački klubovi (boks, kickboxing) veću pažnju posvećuju osiguranju boljih uvjeta treniranja nabavljajući opremu i nove rezvizite za svoje članove.

OSTALO

I na kraju spomenimo vrijedne rezultate naše Ivane Prižmić u plivanju.

Na natjecanju *Jadran Grand Prix* Ivana Prižmić osvojila je zlatnu medalju u disciplini 200 metara slobodno. Na 45. međunarodnom plivačkom mitingu *Mladost 2017*. Ivana je disciplinu 200 metara leptir otplivala s rezultatom 2:24:97 i osvojila treće mjesto u juniorskoj i apsolutnoj kategoriji.

Ante Milković

Jedriličarski klub PODSTRANA

Ovogodišnje aktivnosti

Piše: Zoran Jurišić

Jedriličarski klub *Podstrana* osnovan je prije trinaest godina na inicijativu zaljubljenika u jedrenje Marca Guertsu, koji je tada došao živjeti u našu općinu. Svih ovih godina klub aktivno radi, ponajviše s mladima, kroz škole jedrenja na dasci i škole jedrenja, a uz to je već nekoliko godina organizator brojnih regata na državnoj, pa i na međunarodnoj razini. Što su radili ovog ljeta, kazao nam je tajnik kluba Slaven Matković.

– U okviru sredstava koje dobivamo od lokalne uprave, trudimo se rad podići na što višu razinu. No, jednako tako trudimo se privući nove članove, pogotovo mlade. Tako svake godine u rad kluba donosimo nove ideje i aktivnosti. Ove godine organizirali smo školu *stand up paddlinga*, tj. veslanja na dasci u stojećem položaju, što je dobro prihvaćeno, pogotovo od naših mlađih članova.

Što se tiče organizacije regata u sklopu natjecanja na nacionalnoj razini, niste zakazali ni ove godine?

– Organizirali smo dvije regate u jedrenju na dasci u disciplini slalom, te smo bili suorganizatori na međunarodnoj regati u Bolu na Braču u toj disciplini. Na njima su sudjelovali i naši verificirani natjecatelji, ukupno njih četrnaest koji se natječu na regatama u Hrvatskoj, a sve pod kapom Hrvatskog jedriličarskog saveza.

Je li netko iz vašeg kluba osvojio neku medalju?

– Naravno! Naš član Ante Berlenji ove je godine osvojio treće mjesto na Prvenstvu Hrvatske, a trenutno je vodeći u Kupu Hrvatske. U ženskoj konkurenciji Katarina Pelivan osvojila je treća mjesta na Prvenstvu i u Kupu Hrvatske. I po broju članova i po plasmanu sportskih jedriličara na natjecanjima trenutno smo najuspješniji klub u Hrvatskoj. Osim toga, u klubu djeluju i natjecatelji u *kite surfingu* te katamaranu, kao i dvojica jedriličara na krstašima, od kojih je Nikola Aljinović kao član posade bio sedmi na *Mrdaji*.

Čestitam! Ovo je sigurno zapažen rezultat za koji je potreban velik rad, prvenstveno s mladima. Koliko je tome pridonijelo i presežljenje u nove klupske prostorije?

– To je sigurno velik korak u radu kluba, jer smo dobili znatno bolje uvjete za rad, više prostora, a samim tim smo privukli i veći broj novih članova. Osim toga, pokazalo se da u Mutograsu ima više vjetra, bez kojeg nema nikakvih aktivnosti u vezi s jedrenjem. Prostorije su donijele i veći polet kod starijih članova, koji su svojim radom nekad derutne prostorije pretvorili u danas funkcionalan objekt. Što se tiče rada zimi, jedrenje na dasci je zimski sport, pa čim zapuše dobro jugo, možete vidjeti naše jedriličare na otvorenom moru kako jedre i pripremaju se za iduću sezonu.

Želim vam dobar vjetar u ime uredništva Podstranske revije.

PERUN u planinama

Piše: Petar Čorić

Otezao sam s predajom ovog teksta koliko sam god mogao. Malo je nezgodno odgovoriti na pitanje: „Što je Planinarsko društvo *Perun* radilo ove godine?“, a mi u špici sezone. Jer, planinarska sezona ovdje počinje vikend poslije prve ozbiljne kiše, i upravo smo se zagrijali na radnu temperaturu. Za ilustraciju, dva vikenda prije nastanka ovog teksta gotovo kompletno članstvo osvajalo je vrh na Dinari, dok su ostali imali radnu akciju. Vikend nakon toga jedna je ekipa četiri dana švrljala po Troglavu i oko njega, druga je osvajala najviši vrh Hrvatske – Sinjal, treća je penjala novu feratu u Omišu, a četvrta čistila Hrastovinu. I još smo imali predstavnika na biciklijadi na Hvaru. Tko zna gdje ćemo sve osvajati dok ovaj tekst dođe do čitatelja.

No, odnekud moramo krenuti, pa zašto ne otpočetka. Godina je krenula standardno, malo izleti, malo čišćenje Hrastovine (što se pokazalo ključnim nešto kasnije), obnavljanje staza, prijevoz materijala na buduće sklonište. Početkom proljeća dobili smo ponudu koju nismo mogli odbiti; naime, HGSS u svrhu sigurnosti,

Naši članovi u izgradnji penjališta

ali i promidžbe, izdaje planinarske karte određenih područja, pa je tako i naš Perun došao na red. Na inicijativu prijateljske nam udruge Žrvanj odlučili smo ustanoviti kružnu stazu preko našeg dijela Peruna. Problem je bio što je karta bila pred samim tiskom i trebalo je požuriti. Ekipa je zavrnula rukave i, uz svesrdnu pomoć udruge Žrvanj, za nekoliko tjedana odradila posao od cijele sezone. Staza, koja je sad očišćena i označena, vodi od kamenoloma uzvodno rijekom kroz Žrnovnicu, zatim uz jarugu potoka Vilar, kroz povijest i prapovijest, pred Srinjinama skreće na padinu Peruna i lagano uzbrdo vodi na kapelicu svetog Jure, odakle se kroz Hrastovinu spušta natrag do kamenoloma. Stazu neću opisivati, rezervirajte sunčanu nedjelju, uzmete malo hrane i puno vode, parkirajte su u kamenolomu i krenite...

Na blagdan Jurjevo održali smo još jedne, sad bi se moglo reći i tradicionalne Dane otvorenih vrata Planinarskog društva *Perun*, uz vođene ture po Perunu, izložbu fotografija na otvorenome, planinarski grah i veselicu do kasno u noć.

Ljeto nas je pomalo zaskočilo, no nisu izostali izleti, bilo društveni, bilo individualni, baš kao ni posjeti festivalima i manifestacijama. Bilo nas je od Cetinske krajine do Crne Gore, i svugdje smo osvjetlali obraz.

I onda je došao požar. Manje-više svi su članovi pokupili opremu i samoinicijativno krenuli u gašenje. Bilo nas je od Hrastovine, obronaka Peruna, doslovno smo spašavali kuće na Žminjači i u Žrnovnici, da bismo se naknadno prebacili na Mosor te gore zajedno s nama sličnima branili planinarski dom *Umberto Girometta* i Lugarnicu. Koristim priliku ukazati na činjenicu da je mila nam i draga Hrastovina, mjesto utočišta i odmora od radnih akcija, koje redovito čistimo, ostalo gotovo neokrvnuto stihijom. Sve uokolo, sva borovina, brnistra i nesređena hrvastovina, izgorjelo je, ali naša šuma, čistog tla i prohodna, prošla je tek s manjom štetom. Nadležnim na znanje. Ne znam kako i hoće li se or-

Vilinske stine na Kamešnici

ganizirati preventivno prorjeđivanje šume na našem Perunu, no zajednica može računati na naše vrijedne ruke i volontersko srce.

Da svedem aktivnosti na razumljiv jezik: planinarili smo od Velebita do Bosne i Crne Gore, na Biokovu, Mosoru, Kamešnici, Dinari, Svilaji i gdje sve ne. Penjalište raste, i ako sad navedem broj smjerova, do trenutka kad ovaj tekst izade iz tiska već će ih biti barem dva, tri više. Radovi na klinčanom putu iz Hrastovine na buduće sklonište idu sigurno i polako, pripremaju se info-ploče, zakloni i odmorišta na penjalištu, a ogromna hrpa žala polako se premešta s podnožja na greben, gdje će u dogledno vrijeme niknuti i sklonište, prvo na našem brdu.

Od akcija u kojima smo sudjelovali volio bih spomenuti sudjelovanje i pomoć u trima avanturističkim utrkama, postavljanje umjetne stijene u Veloj Luci na utrci *Vela Luka outdoor*, bilo je ispomoći u raznim akcijama čišćenja i uređivanja okoliša, neki članovi pomagali su u akcijama spašavanja, uređivali smo staze na Perunu i oko njega, postavljali i popravljali putokaze.

Da rezimiram, Planinarsko društvo *Perun* zadovoljno je i sretno postignutim u ovoj, 2017. godini, a ako vas je ovaj tekst zagolicao, možete nam se pridružiti svake srijede oko sedam navečer u prostorijama Matice hrvatske u Lučici Strožanac. A možete nas, naravno, pratiti i na *Facebooku*.

Penjalište na Perunu

Turnir na male branke

Piše: Stipe Dedić

Već drugu godinu Podstrana je centar svijeta kad je u pitanju nogomet „na male branke“. Braniteljska udruga *Podstrana* i malonogometni tim ŽNV-ŽNJI i ove su godine privukli na Petrićevo čak 41 malonogometnu ekipu, što iz Podstrane, što iz Splita, ali i šire. U tri tjedna loptanja na Petrićevu gledatelji su imali priliku uživati u pregršt odličnih utakmica. Na turniru su nastupila neka od najzvučnijih imena malonogometne scene u županiji. Ipak, najveće je blago Turnira na male branke u Podstrani veliki broj prijavljenih ekipa iz našeg mesta, od kojih je mnoge upravo naš turnir privolio da se okušaju u nogometu „na male branke“, a to je, vjerujte mi, ljubav koja će trajati cijeli život.

Spomenimo da je naslov prvaka otisao *los galacticosima* iz Kaštela, ekipi *Konoba Intrada*. Oni su u

Pobjednici turnira s organizatorima

finalu s 4:1 bili bolji od ekipe *CB Leonardo*. U utakmici za treće mjesto *Beach bar Cool* slavio je protiv *Brkova* iz Žrnovnice, također rezultatom 4:1.

Prve dvije godine održavanja turnira proletjele su u hipu. Možemo nesklonom ustvrditi da smo iskazano nam povjerenje uzvratili jednim od najbolje organiziranih turnira takvog tipa uopće, no teško da bismo išta od toga mogli bez naših sponzora. Ovim putem stoga moramo zahvaliti Zajednici športova općine Podstrana, *Karlovačkoj pivovari*, *Korušce metalima*, *Eugramusu* i knjigovodstvenom obrtu *Okovi*.

Ipak, najveće pohvale zaslužuju volonteri, koji su tri tjedna odvajali svoje slobodno vrijeme i trudili se da turnir prođe u najboljem redu.

U vrijeme kada „velike“ nogometne turnire u pravilu osvajaju epipe sastavljene od profesionalnih malonogometara, male branke ostaju oaza za sve kvartoske epipe koje u žestokoj konkurenciji traže svoje mjesto pod suncem. Ostaje nam samo pozvati vas da nam se u svibnju 2018. godine pridružite na trećem izdanju Turnira na male branke u Podstrani i doznate koja će nogometna Pepeljuga na Petrićevu zasjati svojim punim sjajem.

Uspješno završen 2. Dalmacija Ultra Trail

Piše: Anamaria Marović

Natjecateljski dio *Dalmacija Ultra Trail*a završio je ulaskom na cilj posljednjeg trkača, nešto više od 43 sata nakon starta najduže utrke.

Ovogodišnje vrlo uspješno izdanje *Dalmacija Ultra Trail*, koje se održalo od 20. do 22. listopada, okupilo je gotovo 500 natjecatelja iz 33 države sa svih kontinenata. Na-

tjecatelji su imali prilike iskušati se u četiri utrke: *River DUT*, utrka duga 20 kilometara koja je startala iz Dugog Rata, *Sea DUT*, 60 kilometara iz Baške Vode, *Mountain DUT*, 100 kilometara s Kliške tvrđave, te *Sky DUT* iz Omiša.

Najduža staza *Sky DUT*, duga 155 kilometara, nakon starta u Omišu kružila je preko Poljičke planine, Podstrane, Solina, Kaštela, Klisa, podmosorskih selodruženja od Sitnog Gornjeg preko Zadvarja do Baške Vode i natrag do Omiša, pritom prešavši pet planina i tri rijeke, a sviadala je visinsku razliku od 6570 metara. Sve ovo predugo je i da bi se samo nabrojilo, ali najbržem trkaču, Austrijancu Matthiasu Kodymu, za tu je avanturu trebalo 20 sati i 53 minute. U istoj kategoriji natjecao se i naš Ivan Pe-

sić Golub, koji je na cilj na omiškoj plaži utračao kao trećeplasirani, uz buran doček i oduševljenje sugrađana. Koliko je Golub žarko želio

doći do cilja, govori nam podatak da je posljednje dvije dionice istražao brže od svih ostalih natjecatelja.

U toj kategoriji drugoplasirani je muškarac bio Marko Prot iz Slovenije, dok je među ženama pobjedila predstavnica najmnogobrojnijeg tima na *DUT*-u, Katarzyna Szewczyk iz Poljske. Poljaci izuzetno vole ovu utrku, tako da ih je ove godine nastupilo više od pedeset.

Na *Mountain DUT*-u, utrci dugoj 100 kilometara, vodila se bespoštlena borba do samoga kraja, a rezultatu je presudilo bolje snalaženje na teškim krškim terenima natjecatelja iz Slovenije Jana Božića. Iako je većinu utrke Etienne Pillone bio u prednosti i po pola sata, dolazak na teži tehnički spust pomogao je Božiću da nadoknadi razliku i u završnoj dionici preuzeće vodstvo te nakon 11 sati i 40 minuta dođe do pobjede. Među ženama je slavila supruga prošlogodišnjeg pobjednika utrke na 165 kilometara, Katja Kegl Vencelj. Prošle je godine trudna Katja pratila supruga do pobjede, dok je ove godine lanjski pobjednik Toni Vencelj s malom Hanom u naručju na cilju dočekao prвoplasiranu Katju.

Na utrci dugoj 60 kilometara pobedu je odnijela žena, Ajda Radinja iz Slovenije, koja je stigla na cilj za šest sati i 16 minuta, 18 minuta brže od drugoplasiranog Poljaka Przemysława Bieňa.

Zoltan Zóka-Ujhelyi iz Mađarske i Eva Tušar Suhadolc iz Slovenije slavili su na 20 kilometara dugom *River DUT*-u.

Nakon odraslih, na red su došli najmlađi, za koje je organizirano trčanje na njihovu prvom *trail* kilometru na dječjoj utrci *Decathlon*. Omiškom se plažom rastrelalo 150 mališana, a s njima i članovi omiške Udruge za djecu s posebnim potrebama *Prijatelj*.

Vjerujemo da se među njima krije jedan od budućih pobjednika *Dalmacija Ultra Trail*a.

IZJAVA ORGANIZATORA:

Sretni smo zbog ovako velikog odaziva natjecatelja iz cijelog svijeta.

Osvajači odličja na cilju u Omišu

jeta na *Dalmacija Ultra Trail*. Iako je ovo tek druga godina održavanja, respektabilan je podatak o sudjelovanju gotovo 500 natjecatelja iz 33 države, a naša je utrka sve prepoznatljivija na *trail* trkačkim kartama.

Realno, ne postoji puno trkača koji mogu po krškom terenu, kao što je ovaj dalmatinski, istrčati više od 150 kilometara u malo više od 20 sati, što je ovogodišnji najbolji rezultat. Posebno nas raduje što se veliki broj natjecatelja koji se natjecao lani prijavio na ovogodišnju utrku i najavio

dolazak na sljedeću. Utrke ovakvog tipa znatno pridonose promociji našeg područja i produženju turističke sezone, a fotografije i dojmovi s utrke predstavljaju nas u najboljem svjetlu.

Uspjehu *Dalmacija Ultra Trail* uvelike pridonose i naši volonteri, koji su i danima prije, a i u svih 24 sata utrke, bili na raspolaganju našim natjecateljima, te su svakoga, od prvog do zadnjeg, dočekali s osmijehom i riječima podrške. Oni su najveća vrijednost ove utrke.

Poljičani kao povjesna vojna postrojba na vojnom hodočašću

Hrvatska vojska tradicionalno prve nedjelje u listopadu hodočasti Majci Božjoj Bistričkoj. Ove godine 1. listopada održano je jubilarno 25. vojno hodočašće.

I ove su godine Majci Božjoj Bistričkoj hodočastili brojni pripadnici svih rodova Hrvatske vojske, policije, hrvatske povijesne postrojbe, kao i branitelji i članovi njihovih obitelji, zatim stopostotni hrvatski ratni invalidi, djeca, supruge i roditelji poginulih i nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Misno slavlje na prostoru crkve na otvorenom bl. Alojzija Stepinca predslavio je predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zadarski nadbiskup Želimir Puljić, a pobožnost križnoga puta na bistričkoj Kalvariji predvodio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj mons. Jure Bogdan.

Poljička republika

Od stoljeća sedmog tu Hrvati dišu slave život i povijest pišu.
Republika davno mi smo bili dok su drugi tražili Put svíli zakoni su naši bili prvog reda.
Europa nas odavno ispod oka gleda knezu dobri, knezu pravi dobili smo opet mi po glavi nitko za nas nema sluha, nitko ne zna naših muka.
Sve se mijenja, sve prolazi vjerni moji, bolje vrijeme dolazi i dok Cetina moru teče bit će svega, pa i sreće.

Dalibor Skejić

Poljičani, predstavljeni Udrugom Poljičana *Sv. Jure Priko*, redovito sudjeluju u ovom hodočašću, a ove godine su primljeni u Savez povijesnih postrojbi Hrvatske vojske. Ova udruga osnovana je 2000. godine, kad se nekoliko povijesnih postrojbi iz Požege, Dubrovnika, Karlovca, Varaždina, Osijeka, Boke kotorske i Korčule udružilo s ciljem očuvanja i ovog dijela naše bogate baštine.

Društvo Poljičana *Sv. Jure Priko*, uz brojne druge aktivnosti na očuvanju baštine i tradicije drevne Poljičke knežije, i na ovaj način želi pokazati bogat doprinos Poljica hrvatskoj baštini, koje ne bi bilo da nije bilo hrabrih boraca za slobodu i opstojnost Poljica i Hrvatske.

Dario Radović

Ponešto o Udruzi umirovljenika

Piše: Davor Grgat

Članovi Matice umirovljenika iz Podstrane prošlog su ljeta posjetili Sisak, Petrinju, Brezovicu, etno selo Čigoč, Petrinju i Krašić. U Krašiću smo posjetili rodnu kuću nadbiskupa Alojzija Stepinca i crkvu u kojoj je službovao, te smo se potpisali u spomen-knjizi.

Nakon dolaska u Sisak ugodno smo se smjestili u hotelu *Panonija* i već u 16 sati krenuli smo u razgledanje grada. Autobus nas je poveo do tvrđave Stari grad, gdje smo se ugodno iznenadili bogatom povijesku Siska i njegove okolice. Budu-

ći da govorim esperanto, javio sam predsjednici Esperantskog društva u Petrinji Nataši Dorosolić da dolazimo, a ona se ponudila da nam bude na usluzi kao vodič, što smo rado prihvatali.

Tvrđava Stari grad spomenik je nulte kategorije i zavrjeđuje da se o njoj kaže koja riječ. Izgrađena je u 16. stoljeću i trokutastog je oblika, tako da su dvije kule veće, a jedna je manja. U to vrijeme tvrđava se nalazila na samom uštu rijeke Kupe u Savu, a danas je udaljena kilometar, što znači da su se tokovi tih rijeka toliko izmijenili. Već duže vrijeme, a

poglavitno danas, tvrđava je središnje mjesto u Sisku za čuvanje povijesne i kulturne građe toga grada. Danas se tvrđava koristi i kao prostor za vjenčanja.

Nakon tvrđave posjetili smo kuću Vjekoslava Krekera, velikog ljubitelja gramofona, koji nam je pokazivao gramofone, neke stare i stotinu godina. Mnoge od nas zvuci s tih gramofona vratili su u mladost. Kreker, inače čovjek u poodmaklim godinama (rođen je 1935.), nedavno je potpisao ugovor s Gradom o otvaranju muzeja gramofona u Rimskoj ulici, pa se nadamo da ćemo prigodom našeg sljedećeg dolaska u Sisak posjetiti budući muzej.

Izlet je bio vrlo zanimljiv. Svuda gdje smo bili vidjeli smo mnoge zanimljivosti i vratili smo se puni dojmova. Umirovljenici su bili zadovoljni viđenim i doživljenim, pa su predložili da ovo putovanje što prije ponovimo.

Braniteljska udruga PODSTRANA

Piše: Zoran Jurišić

Braniteljska udruga *Podstrana* zasigurno spada u svijetle primjere okupljanja branitelja, ne samo u Podstrani, nego i na razini Hrvatske. Svojim radom pokazali su da branitelji nisu negativci koji troše društveni novac, nego da se sve može ostvariti zajedničkim radom ako se postave realni ciljevi. Članovi udruge u samo su tri godine dovršili svoje društvene prostorije, koje su danas jedne od najbolje uređenih u našoj općini. O njima, te o radu udruge nekoliko riječi kazat će nam predsjednik BUP-a Robert Petričević.

– Najprije želim iskazati poštovanje *Podtranskoj reviji* koja naš rad prati već godinama, a također i našim mještanima, čitateljima. Uglavnom, 2013. godine Braniteljska udruga *Podstrana*, koja je tada imala četrdesetak članova, odlučila je poslati svoje predstavnike u Općinu kako bi upitali članove Općinskog vijeća mogu li nam dati na korištenje dio općinske zemlje, gdje bismo se družili, te po mogućnosti i izgradili sadržaje za rehabilitaciju starih ratnika. Općina je taj naš prijedlog podržala, ustupivši nam dio poljoprivrednog općinskog terena na pet godina plus mogućih još pet godina korištenja. Potpisali smo ugovor s Općinom, u kojem smo prihvatali određene zahtjeve koje smo do sada u potpunosti ispoštovali. Tako smo ogradili taj prostor od nekih 2000 četvornih metara te posadili masline i breskve, autohtone biljke najviše zastupljene na području naše općine. Čak smo uredili mali vrt s povrtnarskim kulturama, premda nemamo vodovod, ali smo uz pomoć vatrogasaca riješili i taj problem. Slijedi ono najvažnije: izgradili smo poljsku kućicu na 20 če-

Predsjednik BUP Robert Petričević ispred klupskih prostorija

tvornih metara, kako nalaže zakon, potom smo uz nju postavili montažni roštilj, koji je dovezen kamionom i uvijek se može odvesti. Sve smo to spojili u cjelinu, a iznad terase pred kućicom postavili smo nadstrešnicu te smo je zatvorili aluminijskim stjenjkama. Tako sada imamo stotinjak metara korisnog zatvorenog prostora za druženje i zabavu. Struju objektu daju panel-ploče. Uz taj prostor nalazi se i balotište. Donirani su nam televizor i biljarski stol, a u planu je nabava stola za stolni tenis, pikado i drugo.

Napominjete da, bez obzira na uložen novac i vlastiti rad, niste vlasnici ovog prostora.

– Da, Općina je vlasnik svega što smo napravili, mi smo samo korisnici. Uz to moram naglasiti da smo iz općinskih sredstava u ovih nekoliko godina dobili oko 200.000 kuna, a da sam objekt, bez rada naših članova, vrijedi oko pola milijuna kuna.

Dakle, potrudili ste se dobiti sredstva od raznih donatora. Možete li izdvojiti najvažnije?

– Iskreno, ne mogu. Ljudi koji su nam davali donacije žele ostati anonimni. Mi ih, naravno, znamo, no oni ne žele s tim izlaziti u javnost. Ali ovim im putem zahvaljujem, jer bez obzira na to kolika bila donacija, nitko nam od onih koje smo molili za pomoć to nije odbio. Mogu, recimo, spomenuti *Cemex* iz Kaštel Sućurca, koji nam je donirao dio građevnog materijala koji smo utrošili u izgradnji. Osim njih, naravno, tu su i

sredstva koje nam daje naša Općina na godišnjoj razini, ali pomažu i na druge načine. Zadnje što je Općina učinila je asfaltiranje ceste do našeg objekta.

Čime se još udruga bavi osim izgradnjom?

– Dio novca koji dobivamo iz općinskog proračuna trošimo planski. Plaćamo školu stranih jezika *Omnia* iz Podstrane za djecu branitelja slabijeg imovinskog stanja, te jednom godišnje obilazimo mjesta stradanja branitelja i civila u Domovinskom ratu. Lani smo bili u Vukovaru, ove godine idemo u Dubrovnik položiti vijence na mjesto pogibije Vladimira Vukovića Vate, a iduće godine planiramo odlazak u Bleiburg, možda i u Vukovar. Sve ovisi o financijama, premda moram napomenuti da svi naši članovi svojim novcem potpomažu te odlaske jer su dosta skupi; treba platiti smještaj, prijevoz i hranu. Zato se ponašamo kao dobri domaćini jer nam je svaka kuna važna.

Za kraj moram naglasiti da su sve izgradili članovi udruge svojim rukama. Posebno moram istaknuti Marina Matešana, koji je bio glavni građevinski operativac, te uz njega skupinu obrtnika koji su izgradili ove objekte, uz sve nas ostale članove udruge.

Čestitam na ovom uspjehu, uz želju da udruga nastavi s ovakvim radom, koji je na ponos čitavoj općini Podstrana.

Naši iseljenici MIA LEKO

Piše: Danica Bartulović

Ljudski su putovi nepredvidljivi. Migracije ljudi s jednog mesta na drugo traju oduvijek. Ljudi se raseljavaju i naseljavaju prema tome kakve im uvjete za život pruža određena zemlja. Naši preci bili su prisiljeni ići u tuđinu zaradivati za kruh. U naše vrijeme ljudi odlaze zbog raznih razloga. Traže bolju životnu priliku, zaradu koja bi im omogućila nakon povratka u domovinu lakši život, djeci bolju budućnost. Ujedno je poželjno na neko vrijeme otići dalje od domovine da čovjek upozna drukčiji svijet, stekne spoznaje, obogati svoj život novim iskustvom, nauči jezik, uhvatiti ritam s civilizacijom. Uklopi se u nove, suvremene trendove življenja. No, u ovom slučaju riječ je o mlađoj obitelji koja se odselila u SAD. To je obitelj Leko, gospoda Mirela, njezin suprug Igor i kći Mirela, o kojoj je riječ u ovom tekstu, te mlađa kći, sedmogodišnja Ema. Čula sam za nadarenu i lijepu djevojkiju Miju i fasciniralo me je koliko je svojim talentom i upornošću postigla u učenju i sportu, odnosno plivanju. Takve vijesti svakoga od nas oduševe jer se potvrđuje koliko je naš narod, gdje god boravio, pametan i vrijedan, sposoban uklopiti se u svako društvo, živjeti po normama tog društva, a istodobno ostati odan domovini koju nosi u srcu. Očuvati svoj identitet. Poznato nam je kako se naši iseljenici okupljaju u raznim prigodama, ponajviše u našim misijskim centrima, njeguju tradiciju, kulturu, pokušavaju sačuvati svoj jezik. Nastoje što češće posjećivati domovinu. Mia je proteklog ljeta posjetila Hrvatsku, određenije, rodbinu u Podstrani i drugdje. Kontaktirala sam je e-mailom i postavila joj nekoliko pitanja. Ona mi je odgovorila, pa da ne skrnavim njezinu odgovore, prilažem njezin tekst u cjelini.

Mijini odgovori:

Moje ime je Mia Leko, kći Mirele i Igora Leke iz Podstrane. Moji roditelji su se odselili u SAD 1998. godine. Rođena sam u Yale Hospitalu u New Havenu, Connecticut, 20. 5. 2000.

Svoje školovanje sam započela u St.Mary Branford u dobi od šest godina. Plivanjem se bavim od svoje sedme godine. Prvi tim za koji sam plivala bio je *Stingrays*, pod vodstvom trenera Georgea Millesa. U mojoj osmoj godini moji roditelji zaželjeli su se domovine i vratili smo se u Podstranu. Odmah sam nastavila plivanje u plivačkom klubu *Mornar*, pod vodstvom trenera Ante i Zrinke. Za *Mornar* sam plivala

Uspjesi ove mlade djevojke vrijedni su divljenja. Dirljivo je kad naši mlađi iseljenici, koji u tuđem svijetu svojim naporima i ambicijom uspiju ostvariti svoje snove i doći do cilja, s toliko nježnosti i ljubavi govore o svojoj domovini, pogotovo izražavajući želju da svojim uspjehom predonesu promociji hrvatskog sporta u svijetu. Mia je svojem sadašnjem treneru iznijela želju da, ako dođe na Olimpijadu, uz zastavu SAD-a istakne i zastavu svoje domovine. Preljepi hrvatski stijeg. Trener se složio. Ugodno je ovo i lijepo čuti. Svaki štitelj naše domovine koji se predstavi svijetu na pozitivan način na ponos je svima nama. Našoj Miji zahvaljujemo na srdačnom odazivu da nam se predstavi u našoj Reviji i nadamo se da će je pratiti dobro zdravlje, sreća i izvrsni uspjesi u svim područjima života.

dvije sezone, a onda sam odlučila da svoje plivačke sposobnosti isprobam i u sinkroniziranom plivanju za klub *Dolfine*. Nakon tri godine boravka u Hrvatskoj, vratili smo se u SAD i ja sam se pridružila svojem timu u kojem sam i počela svoju plivačku karijeru. Godine 2014., u prvoj godini srednje škole, bila sam spremna još jednom promijeniti školu i plivački tim. Ovaj put sam se pridružila timu *Cheshire Seadogs*, timu broj 1 u Connecticutu, jednom od najboljih timova u SAD-u. Cheshire Academy, college preparatory school, bila je moj izbor srednje škole zbog svoje povijesne reputacije kao jedne od najboljih i najrigoroznijih privatnih srednjih škola u zemlji. Spomenula bih isto tako da sam se bavila baletom od svoje druge godine, počevši s New Haven Balletschool, i HNK-om Split tijekom mog boravka u Hrvatskoj. Nakon 10 godina plivanja i bezbroj natjecanja na lokalnom i državnom nivou i napretka na svim poljima, ponosno mogu istaknuti neke od rezultata.

Verbal commitment to Dartmouth College (Ivy League School), jako selektivna škola koja je dostupna samo najboljim studentima i sportašima u svijetu).

Senior National Meet – u rangu s Olimpic Trials u neolimpiskoj godini. Natjecanje broj 1 u SAD-u.

Moja disciplina je 100 i 200 leptir i trenutačno sam broj 1 u Connecticutu. Na državnom nivou sam došpjela do finala, a pripremam se i cilj mi je 2020. Olimpijske igre (1 sec. na 100 metara leptir da bih došpjela na SAD Olimpic Trials).

Jedan od planova za budućnost mi je da kontaktiram treneru u Hrvatskoj i aktivno se uključim u natjecanja na državnoj razini tijekom idućih godina dana. Hrvatska je predivna zemlja i za nju me vežu rodbinske veze s dragim ljudima koji žive u Podstrani. Ponosna sam na to da pišem i pričam hrvatski i željela bih posjetiti Hrvatsku toliko često koliko je god to moguće. Jako sam ponosna na svoje podrijetlo i Hrvatsku često spominjem kao dio moje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

Javna nabava na hrvatski način

Piše: Zoran Jurišić

Unašem kapitalističkom gospodarskom sustavu svjedoči smo brojnih pljački, malverzacija i prijevara. Jedna od njih je pogodovanje određenom dobavljaču, a posredno i proizvođaču, u postupcima javne nabave. Za one koji ne znaju, javna nabava je naručivanje poslova i usluga od državnih poduzeća ili lokalna samouprava. Pravilnik biranja najpovoljnije ponude na natječajima javne nabave je jasan: bira se ponuđač koji zadovoljava tehničke karakteristike narudžbe, a koji za svoj rad traži najmanji iznos. No, uvijek je moguće zaobići najbolju ponudu pojedinim specifikacijama kojima se pogoduje točno određenom ponuditelju. Naš mještanin Nediljko Ramić o tome nam uistinu ima što reći. Naime, on već dvadeset i tri godine posluje kao direktor privatne tvrtke za distribuciju elektrotehničke opreme. Do sada se natjecao na raznim natječajima za isporuku elektrotehničke opreme u Hrvatskoj, BiH, Crnoj Gori i na Kosovu. Za našu Reviju postavili smo mu nekoliko pitanja.

S obzirom na vaša iskustva u dosadašnjem radu, kako je natjecati se za određeni posao, dati najpovoljniju ponudu, a ne dobiti taj posao?

– Teško. Natjecao sam se stotine puta na raznim natječajima, nekad bih i dobio posao, ali najčešće bih bio odbijen, premda je ponuda bila i najniža i tehnički ispravna. Zašto je to tako? Ima puno razloga. Ne samo da natjecateljske komisije posao daju određenoj tvrtki od koje mogu nakon ostvarenog posla očekivati nekakav uzvrat, nego se čak iz političkih vrhova naređuje kome će se posao dodijeliti. Čak i komisija za natjecanje nije samostalna, nego moraju provoditi naredbe onih iznad sebe.

Naš mještanin Nediljko Ramić

Naravno da se može opravdano sumnjati da tu nisu čista posla. Vi ste se često žalili na takve očito namještene natječaje i preko državne komisije poništavali te nezakonite odluke. Kako je doživjeti barem zadovoljštinu da se natječaj mora ponoviti?

– U tome nema nikakve financijske koristi, postoji jedino moralna satisfakcija. Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave do sada je na temelju naših žalbi poništila više od pedeset natječaja. Ona ipak radi svoj posao. Ali, to je slaba korist, jer u ponovljenom postupku naručitelj izmijeni neki sporni detalj koji je bio predmet žalbe i ubaci neki novi koji može ispuniti samo određeni proizvođač ili trgovac koji ih predstavlja. Doslovno, u državnim tvrtkama postoje inženjeri čiji je posao samo prilagođavanje uvjeta natječaja u dijelu tehničkih specifikacija. To je najčešće, recimo, širina, visina, izvedba, neki potpuno nevažni detalji koji ne utječu na funkcionalnost, ali koje ne može ispuniti nitko drugi doli određeni proizvođač. I tu si nemoćan, ostaje samo žalba, a uz nju se mora platiti naknada za pokretanje žalbenog postupka. Ona ovisi o vrijednosti natječaja.

Koliki su ti novčani iznosi?

– Mogu biti i do 100.000 kuna za natječaj velike vrijednosti. Upravo zbog tih velikih iznosa žalbe mnogi se ponuditelji ni ne žale, jer u slučaju neuspjeha novac se ne vraća. Mi plaćamo žalbu državnoj komisiji. U slučaju da žalba uspije, naručitelj je dužan nama koji smo se žalili vratiti

taj novac. Mi smo kao tvrtka na nuli, ali državni proračun je bogatiji za taj iznos. Na takav smo način indirektno u državni proračun priskrbili više od 650.000 kuna. Ali u odnosu na iznose koji su preplaćeni u pojedinim natječajima, taj iznos predstavlja milostinju.

Na koji se način najlakše provodi pogodovanje?

– Evo, po novom zakonu cijena nije jedini parametar, nego se gleda ekonomski najpovoljnija ponuda. Osim cijene, tu su rok isporuke, jamstveni rok, kvaliteta, servis i slično. Svaki parametar nosi određen broj bodova, a kriterij postavlja sam naručitelj. I tek tu je mogućnost još većih manipulacija. Tako, recimo, cijena može biti deset do dvadeset posto viša, a na temelju drugih kriterija izabere se skuplja ponuda. Nekad se traži rok isporuke od deset dana, premda je normalni rok 60 dana. Znači da to može ispuniti samo onaj tko je robu već pripremio i za kojega je natječaj i pripremljen.

Znači, novi Zakon o javnoj nabavi omogućuje još veći lopovluk?

– Tako je. Prije je glavni kriterij bila cijena, uz ispunjavanje tehničkih uvjeta, odnosno kvalitete, a sada je to doslovno mogućnost manipulacije bez ikakve odgovornosti. Čak se ne može ni žaliti na kriterije koji su po novom zakonu mogući i koji naručitelju omogućuju da radi što ga je volja.

Dakle, u Hrvatskoj će biti nemoguće dobiti posao na javnom natječaju?

– Što se može. U Hrvatskoj se ne može. Ali može se u BiH, Crnoj Gori, na Kosovu. Prošle godine imao sam više dobivenih ugovora u Crnoj Gori i u Bosni nego u Hrvatskoj. Žalosno je da je u drugim državama, koje smatramo korumpiranim, postupak javne nabave znatno pošteniji i razvidniji nego u Hrvatskoj, koja se dići članstvom u Europskoj uniji. Ali nadam se da će se i to brzo promijeniti. Zato pozivamo sve tvrtke koje rade u sličnoj situaciji da se ne ustručavaju žaliti se i tražiti svoja prava, jer im bez borbe nitko ništa neće pokloniti. Samo zajedno možemo nešto pokrenuti nabolje.

EKOLOŠKI UZGOJ POVRĆA BEZ KOPANJA

Piše: Vinko Radica

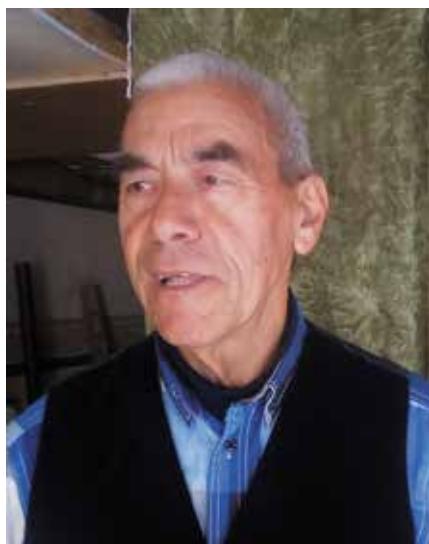
Rođen sam 1942. godine u Splitu u težačkoj obitelji i oduvijek sam imao doticaja sa zemljom te sam proučavao razne pristupe rada u poljoprivredi. Tražio sam optimalne opcije za uzgoj povrća za svakodnevne potrebe u obitelji. U procesu prikupljanja informacija i iskustava, došao sam do određenih zaključaka koje sada želim podijeliti s vama, mojim sumještanima.

Vrt bez motike – ekološki uzgoj povrća s kauča, bez kopanja

Zdrava, energetski uravnotežena prehrana – makrobiotika (u sljedećem članku)

Kad mi je prije 25 godina došla u ruke knjiga Amerikanke Eleanor Stout pod nazivom *Vrt bez motike*, uzviknuo sam: "To! Dosta mi je kopanja!" U mojoj mladosti nije bilo toliko kultivatora ni traktora, sve smo kopali motikom, maškinom i perunom. Kosti su boljele da Bog sačuva! Nikad kraja kopaju... Ne-mate vremena za vezivanje, obrezivanje i drugo jer treba kopati.

Za primjenu ovog načina uzgoja prvo i osnovno pravilo je da nema

klasičnog prekopavanja povrtnjaka, prevrtanja zemlje da bi se prozračila i slično. Drugo je pravilo, jednako važno, da zemlja nikad ne smije ostati otkrivena, mora biti prekrivena slamom, što nazivamo malčiranje. Treća je, najvažnija činjenica da kad ne trošimo vrijeme na kopanje, dobijemo novo slobodno vrijeme, koje možemo uložiti u kvalitetniju obradu posjeda ili na nama zadovoljavajuće druge aktivnosti.

Što se inače događa u zemlji kad je oremo, kopamo, prevrćemo? Tada se remeti njezina prirodna ravnoteža, mikroorganizmi koji žive na određenoj dubini dođu na drugu razinu, sve se izmiješa pa tako slabimo imunitet (samozaštitu) zemlje. A nakon toga, nažalost, slijedi umjetna zaštita štetnim kemijskim sredstvima, odnosno trovanje zemlje.

Ako pogledajmo tlo u šumi, koje inače ne prekopavamo, ono je mekano, prhko, stabilno, uravnoteženo. To želimo postići i u povrtnjaku. Malčiranjem zadržavamo vlagu (trošimo puno manje vode za održavanje povrća), zemlja nikada ne ispuca, ne suši se jer nije izložena suncu, nema trave, koja ne može rasti bez sunčeva svjetla, nema puzeva, drugih nametnika... Prava blagodat! A slama polako propada i tako gnoji našu zemlju.

Malčiranje obavljamo prekrivanjem suhom travom (koju nabavimo ako nemamo svoje), slamom u debljini od oko 40 centimetara, što se s vremenom slegne na desetak centimetara. Tako nastane taj zaštitni sloj. Kad želimo posaditi kulturu, malo razmaknemo slamu i posadimo je. Slamom ćemo zagrnuti povrtnicu nakon petnaestak dana, kad ojača, ne odmah nakon sađenja.

A što ćemo sada raditi kad imamo toliko vremena? Tamo u polju provodili smo cijele dane, a da posao najčešće ne bi bio obavljen do kraja... Svi znamo da je uvijek nedostajalo vremena. A sada, na našu sreću, imamo ga napretek, za zabavu, hobije, obitelj... Kako tko želi.

Međutim, još jednu činjenicu želim naglasiti kao vrlo važnu. Zbog nje i predlažemo primjenu ovakvog uzgoja. Naime, populacija naših sumještana težaka sve je starija, sammim tim i nemoćnija, o čemu svaka-

HOMEOPATSKI pristup zdravlju

Piše: Suzana Radica
homeopatska terapeutkinja

Danas, kad su nam mnoge informacije dostupne samo jednim klikom, važno je možda više nego ikada prije dobiti dobre smjernice da ne lutamo u moru internetskih podataka, pa tako ne propustimo nešto što bi nam moglo unaprijediti život i zdravlje.

Homeopatija je jedna takva djelatnost koja nam pomaže da na prirodan, cijelovit i blag način vratimo izgubljenu ravnotežu, jer sve bolesti, simptomi i dijagnoze pokazuju da je

ta ravnoteža narušena. Homeopatija funkcioniра на principu frekvencija (vibracija), tako да се одређена информација, која је пohранjена у некој природној supstanciji, prenese rezonancijom. Tim prijenosom постиже се njezino optimalno постојање, а потом simptomi neke болести сами iščezavaju. Да би се могло uspješno и kvalitetno odrediti која tvar из природе odgovara одređenom stanju које pokazuje pacijent, потребно је приje svega pozorno promatrati i на темelju razrađenih sistema то повезati.

ko treba водити računa. Ne могу сvi управљати сnažnim kultivatorima, ту су opasnosti latentne, а ozljede честе. Ovakvim uzgojem povrća u cijelosti izbjegavamo sve te opasnosti i teške poslove.

O svim pitanjima о ovakvom uzgoju povrća detaljnije ћemo govoriti на predavanjima која ћemo promptno organizirati за вас.

Pitanja zdrave, energetski uravnotežene prehrane – makrobiotike, primijenjene u našim okolnostima, s ciljem unaprijeđenja kvalitete života stanovništva Podstrane, obradit ћemo sljedećom prilikom.

Za постојање ove vrste komplementarne medicine moramo захвалити Nijemu dr. Samuelu Hahnemannu, koji je, prepisujući stare spise o liječenju u prošlosti, доšao до važnog opažanja да tvar koja може izazvati određene simptome, може те iste simptome ukloniti kad су indicirani. Homeopatija је у svijetu druga po zastupljenosti u liječenju, iza kineske medicine. U mnogim je земљама u sustavu zdravstvenog osiguranja. Mnoge poznate ličnosti u povijesti koristile су ovu metodu liječenja: Majka Tereza, Abraham Lincoln..., te naši suvremenici, sprinter Usain Bolt, Navratilova, članovi njemačke nogometne reprezentacije i drugi.

Na ovome mjestu ne mogu ulaziti u dublje analize homeopatije као znanosti, ali ako vam тaj поjam до сада nije bio poznat, bilo bi korisno да га свако за себе прouчи u складу s vlastitim interesima. A ako se dogodi да vas ovaj intelligentan pristup zdravlju i животу dublje zainteresira, rado ћemo Podstrani pokloniti predavanja o тој temi.

ROTARIJANCI NA DJELU

prikupili više od milijun kuna za Zavod neurokirurgije KBC-a Split

USPJEŠNO PRIVEDEN KRAJU HUMANITARNI PROJEKT KRUG PRIJATELJSTVA

Piše: Dražen Vlašić,
predsjednik Rotary kluba Solin

Učetvrtak, 12. listopada 2017., na Zavodu za neurokirurgiju, Klinike za kirurgiju KBC-a Split, organizirana je mala svečanost prigodom završetka dobrotvorne akcije *Krug prijateljstva* tijekom koje je za splitsku Neurokirurgiju prikupljeno 1,13 milijuna kuna. U ovoj humanitarnoj akciji sudjelovala je i naša Općina Podstrana, doniravši 30.000 kuna. Voditelj humanitarnog projekta *Krug prijateljstva* je istaknuti rotarijanac Danijel Jozić (guverner nominee), inače i član Matice hrvatske – Ogranka u Podstrani.

U ime rotarijanaca svečanost je svojom prisutnošću uveličao prof. dr. Goran Račić, specijalist otorinolaringologije u mirovini, koji je bio izaslanik Dubravka Kušete, guvernera *Rotary districta 1913 Hrvatska*. Svečanost je obilježila završna riječ Mije Rogulja iz Rotary kluba Kaštela, koji je cijelu

ovu priču završio rečenicom: „Kad se male ruke slože, sve se može, sve se može.“ Dakle, kad smo jedinstveni, možemo napraviti čuda. Takvog nam jedinstva danas treba više nego ikada prije.

Treba istaknuti da su u ovaj humanitarni projekt uložena značajna novčana sredstva izvana, jer da nije bilo međunarodne Rotary fondacije, ova humanitarna akcija imala bi puno skromniji učinak. Naime, iz te su fondacije dobivena velika novčana sredstva.

Prikupljenim sredstvima Rotary klubovi Solin, Kaštela, Split i nizozemski Heerenveen su za Neurokirurgiju kupili novi stereotaksijski uređaj koji je nužan za obavljanje biopsije mozga i moždanih tumorova (kompatibilan je CT uređaju i magnetskoj rezonanciji), sustav tabularnih retraktora. Osim toga, kupljeno je i 28 specijalnih bolničkih kreveta, kao i tri monitora za praćenje vitalnih životnih funkcija

pacijenata, a dio prikupljenog novca uložen je u edukaciju liječnika koji će raditi sa stereotaksijskim uređajem. Naime, u suradnji s Rotary klubom liječnici neurokirurzi odlazit će u Nizozemsku, gdje će se dodatno educirati u Centru za izvrsnost. Inače, kroz ambulantu splitske Neurokirurgije godišnje prođe oko 12.000 pacijenata, kroz Hitni kirurški prijam KBC-a Split njih još oko 3500, a splitski neurokirurzi godišnje obave između 600 i 700 operativnih zahvata.

Nakon primopredaje opreme, pročelnik Zavoda za neurokirurgiju KBC-a Split dr. Vlatko Ledenko zahvalio je rotarijancima na svesrdnoj pomoći u realizaciji ovog projekta jer je od prikupljenog novca kupljena oprema koja je Odjelu neurokirurgije najpotrebija, a uz to su neurokirurzi dobili mogućnost usavršavanja jer je edukacija kadra isto tako važna.

Dr. Vlatko Ledenko zahvalio je i HNK-u Hajduk, koji je kompletan prihod od *Bile noći* namijenio obnovi Neurokirurgije.

Pomoćnik ravnatelja za kvalitetu u KBC-u Split Anton Marović ocijenio je kako je riječ o izuzetno vrijednoj donaciji splitskoj bolnici koju treba promatrati kao završnu akciju obnove Neurokirurgije, stradale u požaru u rujnu 2015. godine. Zahvalio je Rotary klubovima koji su dali veliki doprinos, s obzirom na to da je od donacije kupljena vrhunska oprema.

Danijel Jozić, dr. Vlatko Ledenko, Ivna Cvitković, Dražen Vlašić, Mijo Rogulj.

ZAHVALA

svim sudionicima humanitarne akcije "**KRUG PRIJATELJSTVA**"
u ime **KBC-a Split i Rotary klubova Solin, Split, Kaštela i Heerenveen**
koji su svojim dobrovoljnim prilozima pomogli realizaciju projekta
opremanja Zavoda za neurokirurgiju u ukupnom iznosu od 1.136.356,00 kuna.

Uz Vašu pomoć smo donirali 28 bolničkih kreveta, 3 monitoring uređaja za praćenje vitalnih znakova života, uredaj za stereotaksiju, sustav tabularnih retraktora te financirali edukaciju tima neurokirurga u Hrvatskoj i inozemstvu.

POPIS DONATORA:

ANIĆ VLADISLAV	GRAD OMIŠ	KOSOR MILORAD	SLOBODNA DALMACIJA
APARTMANI LAVICA D.O.O. PODSTRANA	GRAD SINJ	KOVA PROMET, SPLIT	SPLITSKA BANKA D.D.
AUTO HRVATSKA D.D.	GRAD SOLIN	MB KAPETAN LUKA - IVAN TOMIĆ	STOMA MEDICAL D.O.O.
BA-COM	HAJDUK SPLIT	MEDITEX D.O.O.	ŠKARICA TONČI
BEAUTY SALON BELLA-DONNA, SOLIN	HOTEL BOROVNIK, TISNO	NEKRETNINE RADMAN D.O.O.	SPINA XXL D.O.O.
BIO PLANET SPLIT	HOTEL PRESIDENT SOLIN	OPĆINA KLIS	TEHNOPLAST D.O.O.
BRODOMETALURGIJA	HOTEL BRELA D.D.	OPĆINA PODSTRANA	THE ROTARY FOUNDATION
CETINA-RAFT, SLIME	HOTEL TUČEPID.D.	OPTIKA GHETALDUS SPLIT	TOMMY D.O.O.
CINEMASTATION LTD, UNITED KINGDOM	JADRANSKO OSIGURANJE	OPTIKA WATCH	TREBOTIĆ GORDAN
DALMACIJACEMENT	JADROLINIJA	PALAČINKARNICA STARIPLAC	UHY HB EKONOM D.O.O. SPLIT
DENTECH	JAVNI BILJEŽNIK ANDĚLKO STANIĆ	PUŠKARIĆ VLADIMIR	VINARIJA KOVAČ
DOMAZET BLAŽ	JAVNI BILJEŽNIK IVAN KUKUČKA	QUEEN-CO D.O.O. PODSTRANA	VLAHOV ŠIME
DUMIĆIĆ D.O.O. PODSTRANA	JAVNI BILJEŽNIK MARIJA IVANIĆ	RESTORAN HOTEL MONIKA	VOLAREVIĆ MARIJO
FENIKS INŽENJERING D.O.O.	JAVNI BILJEŽNIK ZRINKA MILIĆ-ŠTRKALJ	ROTARACT KLUB SPLIT	VRDOLJAK SAŠA-IVAN
FRANK TRGOVINA D.O.O. GRUDE	JOZIĆ MARICA	ROTARY CLUB HEERENVEEN, THE NETHERLANDS	VUJIČIĆ VANJA
FRIZERSKI SALON AMALIJA, SINJ	KONOBA INTRADA	ROTARY CLUB OSIMO, ITALY	ZLATARNA PERISTIL
FRIZERSKI SALON REVOLUTIONS 84, SOLIN	KONOBA PIMPINELLA	ROTARY KLUB DUBROVNIK	
GRAD KAŠTEL	KONZUM D.D.		
			SLOBODNA DALMACIJA